

Censored gender ဆင်ဆာသင့် ဂျွန်ဒါ

Women's right to freedom of expression and information in Myanmar
မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများ၏ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့် နှင့်
သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိဖြန့်ဖြူးခြင်းအခွင့်အရေး

Project team and support

This report has been produced by the ARTICLE 19 Asia Programme. The principle Myanmar researcher was Yin Yadanar Thein, with support from Ye Htun Naung, Aung Kyaw Zin, and Nang Htet Htet Aye. The chapter on international standards on gender and freedom of expression was authored by Oliver Spencer. The report was compiled and written by Yin Yadanar Thein and Oliver Spencer, edited by Susie Wright, supported by Ye Htun Naung, overseen by Barbora Bukovska and David Diaz-Jogeiz, and translated by Zaw Min Oo.

ARTICLE 19 wishes to thank all participants for their generous support without which no findings would exist.

ARTICLE 19's gender and freedom of expression project in Myanmar has been financed by the Government of Sweden. Responsibility for the content lies entirely with the creator. The Government of Sweden does not necessarily share the expressed views and interpretations.

ဤအစီရင်ခံစာကို ARTICLE 19 Asia Programme ဖြင့် ထုတ်ဝေပါသည်။ ရဲထွန်းနောင်၊ အောင်ကျော်ဇင်နှင့် နန်းထက်ထက်အေး တို့၏ အကူအညီဖြင့် ယဉ်ရတနာသိန်းက မြန်မာ့ရေးရာများကို သုတေသနပြုပါသည်။ ကျား/မ အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံနှုန်းများနှင့် ပတ်သက်သော အခန်းကို Oliver Spencer ကရေးသားထားပါသည်။ အစီရင်ခံစာကို ယဉ်ရတနာသိန်း နှင့် Oliver Spencer တို့မှ စုစည်းပြုစု ရေးသားခဲ့ပြီး Susie Wright က တည်းဖြတ်ပါသည်။ ရဲထွန်းနောင်က အစစအရာရာကူညီကာ Barbora Bukovska နှင့် David Diaz-Jogeiz တို့က ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲပြီး ဇော်မင်းဦးက မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုပါသည်။

ARTICLE 19 အနေဖြင့် တွေ့ရှိမှုများအတွက် ကူညီကြည့်ရှုသူအားလုံး၏ စိတ်ရောကိုယ်ပါ ကူညီမှုကို ကျေးဇူးအထူးတင်ပါသည်။

ARTICLE 19 ၏ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ကျား/မ အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့် ပရောဂျက်ကို ဆွီဒင်အစိုးရက ငွေကြေးထောက်ပံ့ပါသည်။ သို့သော် စာတမ်းပါ အယူအဆ အကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်၍ ARTICLE 19 ၏ တာဝန်သာ ဖြစ်ပါသည်။

This report is prepared by ARTICLE 19 through the Civic Space Initiative, implemented in partnership with the International Center for Not-for-Profit Law (ICNL), CIVICUS; World Alliance for Citizen Participation, and the World Movement for Democracy.

Contents

Executive summary စာတမ်းအနှစ်ချုပ်..... 2

Introduction နိဒါန်း..... 12

International standards on the right to freedom of expression and information လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူနိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများ 9

International standards on gender and freedom of expression လိင်သဘာဝဆိုင်ရာနှင့် လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများ 17

Gender in Myanmar မြန်မာနိုင်ငံရှိ လိင်သဘာဝ 27

Women in the media မီဒီယာ၌ အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ 33

Access to gender-specific information လိင်သဘာဝအခြေခံသတင်းအချက်အလက်များရှိနိုင်ခွင့် . 49

Participation and the voice of women အမျိုးသမီးများ၏ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်နှင့် အသံထုတ်ဖော်ခွင့် 59

Gender-based violence လိင်သဘာဝအခြေခံ အကြမ်းဖက်မှု 72

Conclusion နိဂုံးချုပ် 84

Executive summary စာတမ်းအနှစ်ချုပ်

Women in Myanmar have inspired political leadership, reported fearlessly on current events and played a leading role in civil society. As a result, however, they have faced a multitude of legal and policy restrictions and arbitrary punishments.

Women experience these restrictions, punishments and their effects differently to men. For men, these restrictions and punishments tend to come from the government, whereas for women they are reinforced and exacerbated by society in the form of gender-based discrimination and gender-based violence. As a result, women and other gender-minorities often experience restrictions and punishments more acutely than men.

This report sets out to answer several initial questions. How does the right to freedom of expression and information apply to women in Myanmar? How are women represented in the media? What information necessary for women is not easily available? Why are women's voices not heard at the highest levels of decision making? What gender-based violence do women experience as a result of what they say?

It comes to a number of conclusions, including:

- Women journalists generally have more junior or gender-related roles than men.
- Women journalists have no gender-based support or voice within the media sector.
- Women journalists are 'protected' rather than empowered.
- Gender-based stereotyping is rife across the media, particularly in broadcasting.
- The government does not prioritise the provision of access to information for women.
- Women's access to gender-specific information is hindered by cultural barriers.
- Women's voices are excluded from decision making.
- Women included in decision making are selectively chosen by government.
- Women's gender and sexual identity are used to exclude them from civic space.
- Women in Myanmar experience expression-related violence and its effects differently.
- The current remedies and protective measures that exist to protect women from violence actually make it worse.

Understanding these issues has led to the following targeted recommendations. Most of them would benefit not only women but other people in Myanmar, too. In addition, some of them are already part of Myanmar's little known *National Strategic Plan for the Advancement of Women* adopted by the government in 2013.

မြန်မာအမျိုးသမီးများသည် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်ပိုင်းကို လှုပ်လှုပ်ရှားရှားဖြစ်စေအောင် မျက်မှောက်ရေးရာများ၌ အကြောက်အရွံ့ကင်းစွာ သတင်းရယူလျက် အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။ သို့တစေ ဥပဒေနှင့် မူဝါဒရေးရာ ကန့်သတ်ချက်များ၊ တဖက်သတ် အပြစ်ဒဏ်များနှင့် ရင်ဆိုင်ကြရပါသည်။

ထိုအကန့်အသတ်၊ အပြစ်ဒဏ်များနှင့် သက်ရောက်မှုများသည် အမျိုးသားများနှင့် မတူသော အတွေ့အကြုံများ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ အမျိုးသားများအား ကန့်သတ်အပြစ်ပေးမှုကို အစိုးရက

ပြုလုပ်လေ့ရှိပြီး အမျိုးသမီးအဖို့မူ ကျား/မ မတူညီ ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှု၊ လိင်သဘာဝအခြေခံ အကြမ်းဖက်မှုများကို လူ့ဘောင်အသိုင်းအဝိုင်းက ပံ့ပိုး ဆိုးရွားစေခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသမီးများနှင့် အခြားသော လိင်ကွဲလူနည်းစုတို့ တွေ့ကြုံနေရသော ကန့်သတ်ချက်နှင့် အပြစ်ပေးခံရမှုတို့သည် အမျိုးသားများထက် ဒဏ်ချက်ပိုမို စူးရှပါသည်။

ဤစာတမ်းတွင် အခြေခံမေးခွန်းအချို့ကို ဖြေဆိုရန် အားထုတ်ထားပါသည်။ ယင်းမေးခွန်းများမှာ - လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် သတင်းရယူမှုသည် မြန်မာအမျိုးသမီးများအဖို့ မည်သို့ သက်ဆိုင်မှု ရှိပါသနည်း။ မီဒီယာ၌ အမျိုးသမီးများအား မည်သို့ပုံဖော်သနည်း။ အမျိုးသမီးများအတွက် လိုအပ်သောသတင်းအချက်အလက်နှင့် အလွယ်တကူ မရရှိနိုင်သော သတင်းအမျိုး အစားများ။ အဆင့်မြင့်ပိုင်း ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်တွင် အမျိုးသမီးများ၏အသံကို အဘယ်ကြောင့် မကြားရသနည်း။ ပြောဆိုမိသော စကားကြောင့် အမျိုးသမီးများ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသည့် လိင်သဘာဝအခြေခံ အကြမ်းဖက်ခံရမှု များ။

အောက်ပါအတိုင်း ကောက်ချက်ချနိုင်ပါသည်။

- အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များသည် ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးသားများထက် ရာထူးနိမ့်သော လိင်သဘာဝ ဆက်စပ်ကဏ္ဍများ ပိုမိုရရှိနေသည်။
- အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များသည် မီဒီယာလောက၌ ကျား/မတန်းတူ အကူအညီ အထောက်အပံ့နှင့် အသံ ထုတ်ဖော်ခွင့် မရရှိပါ။
- အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များသည် နေရာအာဏာရရှိမှုထက် အကာအကွယ်ပေးခံရမှုသာ ရရှိပါသည်။
- ခေါက်ရိုးကျိုး ကျား/မခွဲခြားမှုသည် မီဒီယာလောကတစ်ခုလုံး၌ ရှိနေပြီး အသံလွှင့်လောက၌ အထူးတွေ့မြင် ရသည်။
- အစိုးရက အမျိုးသမီးများအတွက် သတင်းရယူခွင့်ကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိပေ။
- အမျိုးသမီးများ၏ လိင်သဘာဝအခြေခံ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုတွင် ယဉ်ကျေးမှု အတားအဆီးများက အဟန့်အတားအဖြစ် ရှိနေသည်။
- အမျိုးသမီးများ၏ အသံထုတ်ဖော်ခွင့်ကို ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် အာဏာမှ ထုတ်ပယ်ထားသည်။
- ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် အာဏာတွင် ပါဝင်သော အမျိုးသမီးများကို အစိုးရက စိတ်ကြိုက်ရွေးချယ်သည်။
- အမျိုးသမီးများ၏ 'လိင်သဘာဝ' အခြေအနေကို အကြောင်းပြု၍ 'ပြည်သူ့အဝန်းအဝိုင်း' (civic space) မှ ထုတ်ပယ်ထားသည်။
- မြန်မာအမျိုးသမီးများသည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ အကြမ်းဖက်မှုများ၊ အကျိုးဆက်များကို မတူညီသော ပုံစံများဖြင့် ကြုံတွေ့ နေရသည်။
- အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်မှု မခံရအောင် ကာကွယ်ပေးဖို့ မျက်မှောက်ကာလ ရှိနေသော ကုစားမှုများနှင့် ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများသည် တကယ်တမ်းတွင် အခြေအနေကို ပိုမိုဆိုးရွားစေသည်။

ဤပြဿနာများကို နားလည်လာသည်နှင့်အမျှ အောက်ပါအကြံပြုချက်များကို ရည်မှန်း ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးများသာမက အခြားသူများအတွက်လည်း အကျိုးဖြစ်စေပါမည်။ ထို့ပြင် ၂၀၁၃ခုနှစ်၌ မြန်မာ အစိုးရက ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော်လည်း လူသိနည်းနေသည့်

“အမျိုးသမီးများတိုးတက်ရေးအတွက် အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း” ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအဖြစ် အကျုံးဝင် ပါရှိပြီးဖြစ်ပါသည်။

Recommendations to the government and parliament

Develop new laws in consultation with civil society organisations including gender-focused ones and in accordance with international standards:

- An access to information law.
- A broadcasting law and public service media law. This legislation should include a requirement for the principles of diversity and pluralism to be considered as part of the licensing of channels. The principle of diversity should be explained in the law as meaning that all gender and other minorities should be represented in programmes and should participate in decision making bodies, both of public and private channels.
- An anti-discrimination law, which must explicitly prohibit discrimination on the basis of “tradition” or “culture” by state and non-state actors.
- A law to address gender-based violence, to be followed by the implementation of appropriate regulations and properly funded programmes that clearly set out that – and how - all parts of the public administration should swiftly apply them.

Make amendments to current laws:

- Publicly commit to the need to challenge gender-based discrimination and reform all customs and laws that civil society identifies as either *de jure* or *de facto* furthering such discrimination.
- Amend the Constitution, including Articles 109(b) and 141(b) which grant parliamentary seats to the military, and Article 352 which limits anti-discrimination provisions.
- Amend the *Association Registration Law* to ensure that women and people with lower literacy levels are able to organise and create associations.
- Amend the *Right to Peaceful Assembly and Peaceful Procession Act*, establishing a clear procedure for voluntary notifications and prohibiting the requirement for permission to assemble.
- Amend the *Myanmar National Human Rights Commission Law* to bring it into accordance with the *Paris Principles*; ensuring Article 7(c) explicitly defines the minimum number of women necessary in the Commission.¹

အစိုးရနှင့် လွှတ်တော်သို့ အကြံပြုချက်

ကျား/မတန်းတူညီမျှရေး အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းတိုင်ပင်၍ နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အညီ အောက်ပါ ဥပဒေများ ချမှတ်ခြင်း

- “သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့် ဥပဒေ”
- “အသံလွှင့်ဥပဒေနှင့် ပြည်သူ့ပိုင်ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း မီဒီယာဥပဒေ” (ယင်းသို့ ဥပဒေပြုရာ၌ အသံလွှင့် လိုင်းများအား လိုင်စင်ပေးရာတွင် အမျိုးစုံခြင်းနှင့် ဗဟုဂါဒ အခြေခံစည်းမျဉ်းများကို လိုအပ်ချက်တစ်ရပ်အဖြစ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။ အမျိုးစုံခြင်းဆိုသည်ကို ဥပဒေ၌

အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ရာတွင် ကျား/မလူတန်းစား အားလုံးနှင့် လူနည်းစုများကို အစီအစဉ်များ၌ ကိုယ်စားပြု တင်ပြခွင့်ပေးပြီး ဆုံးဖြတ်ခွင့်အာဏာရှိ အဖွဲ့များတွင် အများပြည်သူပိုင်နှင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင်များ ပါဝင်ခွင့်ပေးမည်ဟု ထည့်သွင်းဖော်ပြသင့်သည်။)

- ခွဲခြားဆက်ဆံမှု တိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေ (ဤဥပဒေ၌ ရိုးရာအစဉ်အလာ ယဉ်ကျေးမှုကို အကြောင်းပြုပြီး နိုင်ငံတော်ကဖြစ်စေ နိုင်ငံတော်မဟုတ်သောသူကဖြစ်စေ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို တားမြစ်ကြောင်း အတိအလင်း ဖော်ပြရမည်)
- လိင်သဘာဝအခြေခံ အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေ (ယင်းဥပဒေ၏ နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် သင့်လျော်သော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ချမှတ်ခြင်း၊ မှန်ကန်စွာ ရံပုံငွေထောက်ပံ့သော အစီအစဉ်များထားခြင်းတို့ဖြင့် ပြည်သူ့ အုပ်ချုပ်ရေးဌာနအသီးသီးက လျှင်မြန်စွာ ကျင့်သုံးနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ရန်)

လက်ရှိဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ခြင်း

- ကျားနှင့်မ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို သန္နိဋ္ဌာန်ချ တိုက်ဖျက်ရန်နှင့် ဥပဒေအရသော်လည်းကောင်း၊ လက်တွေ့ တွင်လည်းကောင်း ယင်းသို့ ခွဲခြားဆက်ဆံနေခြင်းကို ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်စေသည်ဟု အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းက ထောက်ပြသည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် ဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ရန်
- ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၀၉(ခ) နှင့် ၁၄၁(ခ)တို့တွင် တပ်မတော်ကို လွှတ်တော်တွင်း ခန့်ထားခြင်းနှင့် ပုဒ်မ ၃၅၂တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု တိုက်ဖျက်ရေးကို ကန့်သတ်ထားခြင်းတို့အား ပြင်ဆင်ရန်
- “အသင်းအဖွဲ့မှတ်ပုံတင်ဥပဒေ” ကို ပြင်ဆင်ရန် - အမျိုးသမီးများနှင့် စာတတ်မြောက်မှုအဆင့် နိမ့်ကျ သောသူများအား အသင်းအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်နိုင်စေရန်
- ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စီတန်းလှည့်လည်ခွင့် ဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရန်၊ ဆန္ဒအလျောက် ကြေညာပြောဆိုခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းပြတ်သားသော အဆင့်ဆင့်သတ်မှတ်ချက်ကို ချမှတ်ပေးပြီး စုဝေးခွင့်အတွက် လိုအပ်ချက်ကို ဟန့်တားပေးရန်
- “မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် ဥပဒေ” ကို ပြင်ဆင်ရန်၊ Paris Principles နှင့်အညီ ပုဒ်မ ၇(ဂ)၌ ကော်မရှင်တွင် လိုအပ်သော အမျိုးသမီးအရေအတွက် အနိမ့်ဆုံးပမာဏကို ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ဖော်ပြပေးရန်

Recommendations to the government

- Quickly and openly implement the *National Strategic Plan for the Advancement of Women*. Make proper budget allocations and publish a robust annual operational plan with measurable indicators. Prioritise implementing the following policies covered by the Plan:

Implement policies to enable women in the media:

- Conduct consultations with women media professionals and their representatives with a focus upon 1) enabling them to work in high risk environments such as armed conflict areas, and 2) providing all women with reliable childcare, particularly for children under the age of four, to make it possible for them to work.

Implement policies to empower women’s access to information:

- Appoint public officials at all levels, particularly in township administrations and government hospitals, to proactively empower people to access information that is up-to-date, relevant and in an appropriate language. Such responsibilities should include the removal of barriers to information for women established by society on the basis of ‘tradition’, and a requirement for such officers to proactively engage with women.
- Ensure all government departments conduct gender-sensitive evaluations of their projects, including gender-disaggregated data, and disseminate the results openly.
- Reform all policies and practices relating to digital media and telecommunications to ensure their gender sensitivity, with the aim of facilitating equal access.

Implement policies to empower women’s voices in decision making:

- Disseminate to ministries, departments and institutions guidance on interpreting the constitutional guarantee to non-discrimination under Article 348, including its application when regulating dress.
- Implement systems that aim for the proportional representation of women in the legislative, judicial and executive pillars, and seek to encourage the representation of women among parliamentary candidates and cabinet ministers.
- Include in all consultation processes independent gender-focused civil society organisations, in addition to – or in place of - the government-aligned MWA and MMCWA.
- Identify and initiate the reform of all *de facto* and *de jure* rules that require women to gain permission from a third party in order to make decisions about their own lives, particularly their sexual and reproductive health.

Implement policies to protect women who speak out:

- Publicly condemn gender-based violence.
- Ensure that all allegations of gender-based violence or gender-based discrimination are investigated in a transparent, prompt, impartial and efficient manner. In the civil service, establish a safe mechanism to review gender-based complaints made against civil servants.
- Establish a commission to investigate women’s access to justice with the aim of identifying mechanisms that can support vulnerable and marginalised gender groups in accessing police and judicial processes.
- Initiate the urgent training of police officers, prison staff, military and other members of the security services in non-violent and gender-sensitive approaches to their work. Reform recruitment policies and procedures of security services to ensure 50% representation of women at all levels.

အစိုးရသို့ အကြံပြုချက်များ

- “အမျိုးသမီးများ တိုးတက်ရေးအတွက် အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း” ကို လျင်မြန် ပွင့်လင်းပြင်သာစွာ အကောင်အထည်ဖော်ရန် သင့်လျော်လုံလောက်သော ဘတ်ဂျက် လျာထားချက်ချမှတ်ပြီး တိုင်းတာနိုင်သော အညွှန်းကိန်းများဖြင့် ခိုင်မာသော နှစ်အလိုက်လုပ်ငန်း

အစီအစဉ်ကို ပြန်ကြားထုတ်ဝေရန်၊ စီမံကိန်းတွင် အကျုံးဝင်သော အောက်ပါမူဝါဒများကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရန်

မီဒီယာတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်နိုင်ရန် မူဝါဒများချမှတ်ခြင်း

- အမျိုးသမီးမီဒီယာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၊ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့်ဆွေးနွေးပြီး အောက်ပါတို့ကို ဦးတည် ဆောင်ရွက်ရန်
- ၁။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေသောနေရာများ၌ သတင်းရယူနိုင်စေရန်
- ၂။ အမျိုးသမီးအားလုံး အလုပ်လုပ်ကိုင်နိုင်စေရန် ၎င်းတို့၏ ကလေးများ (အထူးသဖြင့် အသက် ၄နှစ်အောက် ကလေးငယ်များ) အတွက် စိတ်ချရသော ကလေးစောင့်ရှောက်မှုပေးရန်

အမျိုးသမီးများ သတင်းအချက်အလက် ရယူနိုင်ခွင့်အတွက် မူဝါဒများချမှတ်ခြင်း

- အဆင့်အသီးသီးတွင် အထူးသဖြင့် မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးဌာနများနှင့် အစိုးရဆေးရုံများတွင် လတ်တလော ဖြစ်ပျက်နေသော အကြောင်းအရာများကို သင့်လျော်သော ဘာသာစကားဖြင့် မည်သူမဆို သတင်းရယူနိုင်ရန် အစိုးရအရာရှိများ ခန့်ထားပေးရန် (ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုကိုအခြေခံ၍ မြန်မာလူ့ဘောင်က ပြဌာန်းထားသည့် အမျိုးသမီးသတင်းရယူခွင့်အပေါ် တားမြစ်ချက်များကို ဖယ်ရှားပေးရန်လည်း တာဝန်ရှိသည်။)
- အစိုးရဌာနအသီးသီးက မိမိတို့၏ စီမံချက်များ၌ အမျိုးသမီးများ၏ အချက်အလက်၊ ကျား/မတန်းတူညီမျှမှု ဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ်ချက် စသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်ပြီး ရလဒ်များကို ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ ထုတ်ပြန်အသိပေးရန်
- Digital Media နှင့် Telecommunications ဆိုင်ရာ မူဝါဒနှင့် ကျင့်ထုံးအားလုံးကို ကျားမအခွင့်အရေး ညီမျှစွာ သတင်းရယူနိုင်ခွင့်ကို ရည်မှန်း၍ ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ရန်
- ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ၌ အမျိုးသမီးများအား အသံထုတ်ဖော်မှု ရရှိနိုင်ရန် မူဝါဒချမှတ်ခြင်း
- ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ (၃၄၈) က အာမခံပေးထားသော ကျား/မ မခွဲခြား တန်းတူဆက်ဆံရေး၏ အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်မှုကို ဝတ်စားဆင်ယင်မှု စည်းကမ်းများ အပါအဝင် ဝန်ကြီးဌာနအဖွဲ့အစည်း အသီးသီးအား လမ်းညွှန်ချက် ထုတ်ပြန်ပေးရန်
- ဥပဒေပြုရေး၊ တရားစီရင်ရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်များတွင်အမျိုးသမီးအချိုးကျကိုယ်စားပြုပါဝင်နိုင် ရေးကိုရည်မှန်းပြီးစနစ်များတည်ဆောက်ရန်၊ ပါလီမန်အမတ်များနှင့် ဝန်ကြီးများအဖွဲ့တွင် အမျိုးသမီးများပါ ဝင်ကိုယ်စားပြုမှုကို ကြိုးစားတိုက်တွန်းရန်
- အကြံဉာဏ်တောင်းခံသောဖြစ်စဉ်တိုင်းတွင် အစိုးရနှင့် သဟာယဖြစ်သော အမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ ချုပ်နှင့် မိခင်နှင့်ကလေးစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း တို့အပြင် (သို့မဟုတ် ၎င်းတို့အစား) လိုင်သာဘာဝစောင်းပေးလုပ်ကိုင် သော အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများထည့်သွင်းရန်
- အမျိုးသမီးတို့၏ကိုယ်ပိုင်ဘဝတွင် အထူးသဖြင့် လိင်မှုကျန်းမာရေးနှင့် မျိုးဆက်ပွား ကျန်းမာရေးတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခွင့်အတွက် အခြားအပြင်လူထုမှ ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံရန် ဥပဒေအရသော်လည်းကောင်းလက် တွေ့တွင်လည်းကောင်းဖြစ်နေသော စည်းမျဉ်းဥပဒေများအား ဖော်ထုတ်ပြီး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို ရှေးရှုရန်

ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသော အမျိုးသမီးများကို ကာကွယ်ရန် မူဝါဒများ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း

- လိင်သဘာဝအခြေခံအကြမ်းဖက်မှုကို လူထုကြား၌ ရှုတ်ချကြေညာပေးရန်
- လိင်သဘာဝအခြေခံအကြမ်းဖက်မှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ စွပ်စွဲပြောဆိုတိုင်ကြားလာပါက ပွင့်လင်းမြင်သာ မှုရှိစွာ လျှင်လျှင်မြန်မြန် ထိထိရောက်ရောက် ဘက်မလိုက်ဘဲ စုံစမ်းစစ်ဆေးရမည်။ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများအား လိင်သဘာဝအခြေခံ တိုင်ကြားမှုများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် လုံခြုံစိတ်ချသော စနစ်တစ်ရပ်တည်ဆောက်ရန်
- အမျိုးသမီးများအတွက် တရားမျှတမှုရရှိစေရန် စုံစမ်းစစ်ဆေးပေးမည့် ကော်မရှင်တစ်ခု ဖွဲ့စည်းရန်နှင့် ထိခိုက်ရှလွယ်သော ဘေးဖယ်ခံ လိင်သဘာဝအုပ်စုများက ရဲဘက်နှင့်တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းများကို ချဉ်းကပ်ရာ တွင် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေနိုင်မည့်စနစ်များ ဖော်ထုတ်နိုင်ရန်
- ရဲဝန်ထမ်းများ၊ အကျဉ်းဝန်ထမ်းများ၊ စစ်ဘက်နှင့် အခြားလုံခြုံရေးဝန်ထမ်းများအား လုပ်ငန်းခွင်တွင် အကြမ်းမဖက်ဘဲ လိင်သဘာဝသီးသန့်အလိုက် ချဉ်းကပ်မှုများ အရေးပေါ် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရန်။ အလွှာ အသီးသီးတွင် အမျိုးသမီးပါဝင်နိုင်မှု ၅၀% သေချာစေရန် ဝန်ထမ်းခန့်ထားခြင်းနှင့် လုံခြုံရေးလုပ်ငန်းများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲပေးသင့်သည်။

Recommendations to the National Human Rights Commission

- Ensure that the next intake of Commissioners, and all subsequent intakes, include 50% women Commissioners selected from women identified by independent civil society groups.
- Establish a process of open engagement with civil society to review gender-based discrimination and violence in Myanmar, as provided for under Article 1(f) of the Commission’s Mandate.² Develop objectives and a work plan for the Commission, and deliver both to the President and government under Articles 1(l-m).
- Recommend in accordance with Article 1(b.i) that the government ratify the ICCPR and the ICCPR’s Optional Protocol, and the CEDAW Optional Protocol on complaints.
- Recommend in accordance with Article 1(b.ii) that the government amends the laws and policies that either *de jure* or *de facto* further gender-based discrimination.
- Establish a sub-commission to deal with gender-based complaints of human rights violations. The sub-commission should be mandated to publicise its existence widely, accept complaints, and proactively and visibly issue public statements on gender-based issues.

အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်အား အကြံပြုချက်များ

- ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ နောက်နောင်ရွေးချယ်ခန့်ထားရာတွင် လွတ်လပ်သော အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်း အုပ်စုများက သတ်မှတ်ပေးသော အမျိုးသမီးများအနက်မှ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် ၅၀% ကို ပါဝင်ရန်
- မြန်မာနိုင်ငံတွင် လိင်သဘာဝအခြေခံ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်မှုကို ကော်မရှင်၏ပြဋ္ဌာန်းချက် ပုဒ်မ(၈) တွင် ပြထားသည့်အတိုင်း သုံးသပ်အကဲဖြတ်ရန်အတွက် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းနှင့် ပွင့်လင်းသော တွေ့ဆုံမှုတည်ဆောက်ရန်၊ ပုဒ်မ(၄-၂) အရ

ကော်မရှင်အတွက် ဦးတည်ချက်များနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို ရေးသားပြီး သမ္မတကြီးနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အား တင်ပြရန်

- ပုဒ်မ ၁(ခ-၁) နှင့်အညီ အစိုးရအနေဖြင့် ICCPR၏ Optional Protocol, CEDAW Optional Protocol on Complaints တို့ကို လက်မှတ်ရေးထိုးဖို့ အကြံပြုတင်ပြရန်
- ပုဒ်မ ၁(ခ-၂) နှင့်အညီ အစိုးရအနေဖြင့် လိင်သဘာဝအခြေခံ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို တရားဝင်/မဝင် ဖြစ်ပေါ်စေသော ဥပဒေနှင့် မူဝါဒများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲဖို့ အကြံပြုတင်ပြရန်
- အဖွဲ့ခွဲဖွဲ့ပြီး လိင်သဘာဝအခြေခံလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတိုင်ကြားချက်များကို ဖြေရှင်းပေးရန်။ အဖွဲ့ခွဲ အား ၎င်း၏ရပ်တည်မှုကိုအများသိအောင်ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လုပ်ဆောင်ကာ တိုင်ကြားချက်များ လက်ခံလျက် လိင်သဘာဝအခြေခံပြဿနာများအပေါ် အများသိကြေညာချက်များ ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ ထုတ်ပြန်ရန် သတ်မှတ် ညွှန်ကြားသင့်ပါသည်။

Recommendations to the Press Council

- Ensure a substantive number of women are included as members of the permanent Press Council as soon as it is established, including as part of the complaints mechanism.
- Ensure that only members who have received specialist gender-awareness training can adjudicate in complaints that relate to women's sexuality, sexual orientation or gender identity. Such members should seek the assistance of gender-focused civil society organisations to make decisions.

စာနယ်ဇင်းကောင်စီသို့ အကြံပြုချက်များ

- အမြဲတမ်း စာနယ်ဇင်းကောင်စီကို တိုင်တန်းချက်များဖြေရှင်းရေးအဖွဲ့နှင့်တကွ ဖွဲ့စည်းပြီးပါက အမျိုးသမီး အရေအတွက် အလုံအလောက် ပါရှိစေသင့်သည်။
- ကျွမ်းကျင်အဆင့် လိင်သဘာဝပညာပေး လေ့ကျင့်သင်ကြားပြီးသူများက အမျိုးသမီးများ၏ လိင်စိတ်ခံယူမှု နှင့် လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှုဆိုင်ရာ တိုင်ကြားချက်များကို အဆုံးအဖြတ်ပေးစေသင့်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များသည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရန် လိင်သဘာဝစောင်းပေးဆောင်ရွက်နေသော အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ အကူ အညီကို ရယူသင့်သည်။

Recommendations to media trade unions

- Establish a policy of positively including women members in *all* decision-making mechanisms. Should women members be reticent to participate, conduct a review to investigate the logistical, procedural or organisation changes that are needed to encourage and facilitate their participation.
- Establish in addition women's sub-committees that explicitly focus on gender within the media sector, and that feed recommendations into the main executive bodies. The sub-committees should focus on both identifying gender-based issues and encouraging women to enter the profession. This should include challenging any cultural or other barriers that deter or prevent them.
- Develop a set of standards for media companies to adopt in order to systematically address gender-based discrimination, including: the creation of appropriate human

resources policies and employment protections, including provisions to enable women to return to work after childbirth; gender-awareness training and mechanisms for hearing complaints, including on gender-based violence and bullying; the assessment of disparities in promotion, training or wages, or in the selection or publication of stories; adopting gender-sensitive risk assessments and mitigation plans for working in difficult or dangerous places; identifying and removing gender-bias and gender stereotyping in the media.

မီဒီယာလုပ်ငန်း အဖွဲ့အစည်းများသို့ အကြံပြုချက်များ

- ဆုံးဖြတ်ချက်ချခွင့်ရှိသည့် အဖွဲ့တိုင်းတွင် အမျိုးသမီးအဖွဲ့ဝင်များ ပါဝင်ရမည့်မှုကို ချထားရန်။ အမျိုးသမီး အဖွဲ့ဝင်များ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရာတွင် တုံ့ကြိုဘာဝေ ဆိတ်ဆိတ်နေပါက ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို အားပေးပြီး လွယ်ကူချောမွေ့မှု ရှိစေရန်လိုအပ်သော လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအပြောင်းအလဲများ စုံစမ်းသုံးသပ်ရန်။
- ထို့ပြင် မီဒီယာကဏ္ဍ၌ လိင်သဘာဝ ဇာတ်ကောင်များလောက အမျိုးသမီးကော်မတီခွဲများ ဖွဲ့ထားပြီး အမှုဆောင်ကော်မတီကို အကြံပြုချက်များ သတင်းပို့စေရမည်။ အဖွဲ့ခွဲများမှတစ်ဆင့် လိင်သဘာဝအခြေခံ ပြဿနာများ ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ အမျိုးသမီးများအား ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် နယ်ပယ်အတွင်း လုပ်ကိုင်ရန်အားပေးခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်သင့်သည်။ ယင်းသို့ပြုလုပ်ရာတွင် အဟန့်အတားဖြစ်နေသော ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အခြားအတားအဆီး များကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းသင့်သည်။
- ဂျာနယ်တိုက်များအတွက် လိင်သဘာဝအခြေခံခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို စနစ်တကျဖြေရှင်းနိုင်မည့် စံချိန်စံညွှန်း များ သတ်မှတ်ပေးရန်။ ဥပမာ - မီးဖွားပြီးနောက် လုပ်ငန်းခွင်ပြန်လည်ဝင်ရောက်နိုင်စေရန် စီစဉ်ထားခြင်း၊ လိင်သဘာဝပညာပေး လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုပေးခြင်း၊ လိင်သဘာဝအခြေခံ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် နိုင်ထက်ညှင်း ပန်းပြုလုပ်မှုစသော တိုင်ကြားချက်များကြားနာရန် အဖွဲ့များဖွဲ့ခြင်း၊ ရာထူးခန့်ထားခြင်း လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုပေးခြင်း လစာနှင့် သတင်းရွေးချယ်ဖော်ပြမှု မညီမျှမှုများကို စစ်ဆေးခြင်း၊ အခက်အခဲနှင့်အန္တရာယ်ရှိသော လုပ်ငန်းခွင်တွင် လိင်သဘာဝအခြေခံ အန္တရာယ် အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် လျော့ချရေးအစီအစဉ်များချမှတ်ခြင်း၊ မီဒီယာလောက၌ လိင်သဘာဝ ဘက်လိုက်မှုနှင့် ခေါက်ရိုးကျိုးခြင်းဖယ်ရှားခြင်း

Recommendations to broadcasters, including the Ministry of Information’s state channels

- Conduct a review of programming to identify and remove gender bias and gender stereotyping, delivering gender-awareness training to all staff.
- Establish more gender-specific programming.
- Engage with gender-focused civil society organisations to identify and develop gender-specific, relevant and engaging broadcast programming. This should include sensitive topics such as sexual and reproductive health, gender-based violence, harmful cultural and religious practices and beliefs, and women’s rights. Such programming should be independently evaluated, exploring the most appropriate medium, style, tone, language and message.

ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန၏ နိုင်ငံတော်ပိုင် အသံလွှင့်လိုင်းများ အပါအဝင် အသံလွှင့် ဌာနများသို့ အကြံပြုချက်များ

- ပရိတ်ကျမ်းများ ရိုက်ကူးထုတ်လွှင့်ရာ၌ ဝန်ထမ်းအားလုံးအား လိင်သဘာဝ ဘက်လိုက်မှုနှင့် ခေါက်ရိုးကျိုးခြင်း ပုံဖော်မှုကို ဖော်ထုတ်ဖယ်ရှားနိုင်ရန် လိင်သဘာဝပညာပေး လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုများ ပေးသင့်သည်။
- လိင်သဘာဝအထူးပြု ရိုက်ကူးထုတ်လွှင့်မှုများ ပိုမိုလုပ်ဆောင်သင့်သည်။
- လိင်သဘာဝစောင်းပေး အရပ်ဖက်လူမှု အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်း၍ လိင်သဘာဝသီးသန့်ဖြစ်စေသော ပိုမိုဆီလျော်အသက်ဝင်သည့် ရိုက်ကူးထုတ်လွှင့်မှုများ လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ လိင်မှုကျန်းမာရေးနှင့် မျိုးဆက် ပွားကျန်းမာရေး၊ လိင်သဘာဝအခြေခံအကြမ်းဖက်မှု အန္တရာယ်ရှိသော ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေးထုံးစံနှင့် ယုံကြည်မှုများ၊ အမျိုးသမီး အခွင့်အရေးများစသည့် ထိခိုက်ရလွယ်သော အကြောင်းအရာများ ပါဝင်စေသင့်သည်။ ဤသို့ ရိုက်ကူးထုတ်လွှင့်မှုကို လွတ်လပ်စွာ အကဲဖြတ်သင့်ပြီး အသင့်လျော်ဆုံး မီဒီယာ၊ ဟန်ပန်း၊ လေသံ၊ ဘာသာစကားနှင့် အကြောင်းအရာကို ရှာဖွေရမည်။

Introduction နိဒါန်း

Background

International law နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ

International law says clearly that “discrimination against women violates the principles of equality of rights and respect for human dignity, [and] is an obstacle to the participation of women, on equal terms with men, in the political, social, economic and cultural life of their countries”.

It also says that “the full and complete development of a country, the welfare of the world and the cause of peace require the maximum participation of women on equal terms with men in all fields”.

နိုင်ငံတကာ ဥပဒေက အောက်ပါအတိုင်း အတိအလင်း မိန့်ဆိုပါသည်။ “အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းသည် တန်းတူအခွင့်အရေးမူဝါဒများနှင့် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာလေးစားမှုကို ချိုးဖောက်သည်မည်၏။ အမျိုးသမီးများ၏ အမျိုးသားများနှင့်တန်းတူ မိမိတို့တိုင်းပြည်၏ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဘဝ၌ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ကို အနှောင့်အယှက် အဟန့်အတား ဖြစ်၏။”

ထို့ပြင် “နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ စင်းလုံးပြည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ ကမ္ဘာကြီးသာယာဝပြောရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတွင် နယ်ပယ်အသီးသီး၌ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနှင့် ဖြစ်နိုင်သမျှတန်းတူပါဝင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့် လိုအပ်၏”

The right to freedom of expression and information has been integral to all attempts to resist discriminatory and oppressive practices, and has enabled women to speak out in civil, political, social, economic and cultural contexts, participating in their own emancipation and improving their status. Women’s exercise of freedom of expression in order to organise and speak out has rewarded them with new hard-fought freedoms such as the right to vote, the right to control their own bodies, the right to unionise, and the right to equality before the law.

The right to freedom of expression includes the right to freedom of information which has empowered women to make decisions and speak out on the basis of knowledge. Information and knowledge ensure women have the means to understand their rights in general, and give them the arguments to push for change.

Together freedom of expression and freedom of information enable women to:

- Understand and exercise their full range of rights
- Make more effective decisions based on knowledge, for example, with regard to their own bodies, their families and employment
- Challenge injustice, discrimination and oppression

- Participate in decision making that affects their lives
- Hold governments to account.

Women’s right to freedom of expression and information is, however, under constant attack. Discriminatory practices in society dissuade and prevent women from searching for information, speaking out, and participating in decision making. Women who do use these rights are punished by society and punished by governments, often by those very people and institutions supposed to defend and support them. Women who do not speak out often keep quiet because they fear retaliation, shame, or exclusion.

On the other hand, political leaders emphasise ‘traditional values’ and as a result defend patriarchal structures. Stereotypes repeated by the media lock women into particular gender roles and responsibilities. Sexist speech on social media insults and degrades women. Claims of immorality are used against women facing gender-based violence.

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်သည် ခွဲခြားဆက်ဆံဖိနှိပ်မှုများကို ခုခံ သမျှ၏ အခရာဖြစ်ပြီး အမျိုးသမီးများအား မိမိတို့၏ လွတ်မြောက်ခွင့်တွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်း၊ အဆင့်အတန်း တိုးတက်ခြင်းဖြင့် နိုင်ငံသားတိုင်း နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အခြေအနေတွင် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်ကို ဖန်တီးပေးသည်။ အမျိုးသမီးတို့၏ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်ကို သုံးပြီး စည်းရုံးခြင်း ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခြင်းတို့ကြောင့် မဲပေးခွင့်၊ မိမိတို့၏ခန္ဓာကိုယ်ကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ သမဂ္ဂဖွဲ့ခွင့်နှင့် ဥပဒေအီဂျေ မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှခွင့် စသော ခက်ခက်ခဲခဲ တိုက်ပွဲဝင်ယူရသည့် လွတ်လပ်ခွင့်များ ပိုင်ဆိုင်ရရှိလာခဲ့သည်။

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်တွင် အသိပညာကို အခြေခံ၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်နှင့် ထုတ်ဖော်ပြော ဆိုခွင့်ရှိစေရန်လွတ်လပ်စွာသတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်လည်းပါဝင်သည်။ သတင်းအချက်အလက်နှင့် အသိ ပညာတို့သည် အမျိုးသမီးများအား မိမိတို့၏ အခွင့်အရေးများကို ယေဘုယျနားလည်ရန် နည်းလမ်းများဖန်တီးပေး ပြီး အပြောင်းအလဲသို့ ဦးတည်မည့်အဆိုများကို ပေးသည်။

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်တို့ကြောင့် အမျိုးသမီး များအောက်ပါအခွင့်အရေးများ လုပ်ဆောင်နိုင်လာပါသည်။

- မိမိတို့၏အခွင့်အရေးများကို နားလည်အသုံးပြုတတ်လာသည်။
- အသိပညာကို အခြေခံ၍ မိမိတို့၏ခန္ဓာကိုယ်၊ မိသားစုနှင့် အလုပ်အကိုင်ဆိုင်ရာကိစ္စများ၌ ပိုမိုထိရောက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်နိုင်လာသည်။
- မတရားမှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ဖိနှိပ်မှုတို့ကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းတတ်လာသည်။
- မိမိတို့၏ဘဝကို သက်ရောက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ပါဝင်ပတ်သက်လာသည်။
- အစိုးရကို တာဝန်ယူခိုင်းတတ်လာသည်။

သို့ရာတွင် အမျိုးသမီး၏ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်သည် တောက်လျှောက်ထိုးနှက်ခံနေရပါသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ ခွဲခြားဆက်ဆံတတ်သော ထုံးစံလေ့များက အမျိုးသမီးများအား သတင်းအချက်အလက်ရှာဖွေခြင်း၊ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ပါဝင် ပတ်သက်ခြင်းတို့မှ တားဆီးဟန့်တားနေသည်။ ဤအခွင့်အရေးသုံးသော

အမျိုးသမီးများကို လူ့အသိုင်း အပိုင်းနှင့်အစိုးရက ဒဏ်ခတ်အပြစ်ပေးသည်။ တခါတရံတွင် ၎င်းတို့အား ကာကွယ်ကူညီရမည့် ပုဂ္ဂိုလ်အဖွဲ့ အစည်းများကပင်လျှင် ဒဏ်ခတ်အပြစ်ပေးသည်။

တစ်ဖက်တွင်မူ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များက 'အစဉ်အလာတန်ဖိုးများ'ကို အလေးထားပြီး ယောက်ျားပမာန ပုံစံကိုကာကွယ်ကြသည်။ မီဒီယာလောက၌ အပ်ကြောင်းထပ်နေသော ခေါက်ရိုးကျိုး ပုံစံများသည် အမျိုးသမီး များအား အချို့သော လိင်သဘာဝသီးသန့်ဆန်သော တာဝန်ဝတ္တရားများအတွင်း ချောင်ပိတ်မိနေစေသည်။ လူမှုမီဒီယာရှိ လိင်သဘာဝ ခွဲခြား စကားအသုံးအနှုန်းများသည် အမျိုးသမီးများကို ဖော်ကားပြီး နှိမ်ချနေသည်။ လိင်သဘာဝအခြေခံအကြမ်းဖက်မှုနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသော အမျိုးသမီးများအား အကျင့်ပျက်မှုဟု စွဲချက်တင်လေ သည်။

Objective of the report

Myanmar is often portrayed as a state with a comparatively high level of equality, particularly when compared to its neighbours to the west.³ Indeed, in the research for this report the people of Myanmar frequently came to exactly this conclusion. It is true to an extent: over the past decade, Myanmar has, for example, largely eliminated inequality in education, and there are now more girls and women in education than there are boys and men.

However, while civic space has grown considerably since the adoption of a new Constitution in 2008, the absence of women's voices has become more noticeable, particularly at the higher levels of government and civil society. Unfortunately, while there is certainly prima facie evidence, any attempts to understand the reasons behind the evidence have not been broad, looking at women only as journalists or leaders.

This report is, therefore, the first in Myanmar to look comprehensively and specifically at the gender-based factors that restrict, either in practice or in effect, women's right to freedom of expression and information. It seeks to facilitate an understanding of the barriers women are facing in the country, and to initiate discussion on how to eliminate them. The report will form the basis of ARTICLE 19's future work in Myanmar, and will, in particular, feed into the 2016 review of the country under the *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women* (CEDAW).

တတမ်း၏ရည်ရွယ်ချက်

မြန်မာနိုင်ငံကို အနောက်ဖက်ရှိ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့်ယှဉ်ပါက တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးရမှုများကြောင်း မကြာခင်က ပုံဖော်ပြောဆိုတတ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းအတွက်သူတေသနပြုရာတွင် မြန်မာပြည်သူတို့ကလည်း ဤ အတိုင်းပင် ကောက်ချက်ချပါသည်။ တစ်တရားအထိမှန်ပါသည်။ ဥပမာ လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ်တလျှောက် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပညာရေး၌မူတိုက်တိုက်ဖျက်နိုင်ခဲ့ပြီး ယခုအခါ ပညာရေးတွင် ယောက်ျားလေးထက် မိန်းကလေးဦးရေက ပိုများနေပါသည်။

သို့ရာတွင် ၂၀၀၈ခုနှစ်အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲပြီးသည်မှစကာ ပြည်သူ့အဖွဲ့အစည်းသည် အဆမတန် ကြီး ထွား လာသော်လည်း အမျိုးသမီးတို့၏အသံများ တိုးတိတ်လျက်ရှိနေသည်ကို ပိုမိုသတိပြုမိလာပါသည်။ အထူး သဖြင့် အစိုးရနှင့်

အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းအတွင်းအဆင့်မြင့်နေရာများတွင်ဖြစ်ပါသည်။ ကြည့်လိုက်လျှင် ဤသို့ တွေ့ရသော်လည်း နောက်ကွယ်ကအကြောင်းရင်းများကို နားလည်အောင်ကြိုးစားမှုက ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် မရှိပေ။ အမျိုးသမီးများကို ဂျာနယ်လစ် သို့မဟုတ် ခေါင်းဆောင်များအဖြစ်သာ ရှုမြင်သည်။

ထို့ကြောင့် ဤစာတမ်းသည် အမျိုးသမီးတို့၏ လွတ်လပ်စွာပြောဆိုနိုင်ခွင့်နှင့် သတင်းရယူနိုင်ခွင့်ကို လက် တွေ့ ကန့်သတ်နေသော လိင်သဘာဝအခြေခံအကြောင်းခြင်းရာများကို ပထမဦးဆုံး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အထူးပြု သုံးသပ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများရင်ဆိုင်နေရသော အခက်အခဲအဟန့်အတားများကို နားလည်မှု လွယ်ကူစေရန်နှင့် ဖယ်ရှားကျော်လွန်းဖို့ နည်းလမ်းများဆွေးနွေးရန် ရှေးရပါသည်။ ဤစာတမ်းကို ARTICLE 19 ၏ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အခြေခံအဖြစ်အသုံးပြုပြီး အမျိုးသမီးခွဲခြား ဆက်ဆံမှုပုံစံအသွင်အမျိုးမျိုးတိုက်ဖျက်ရေးညီလာခံခေါ် CEDAW ၌ ၂၀၁၆ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

ARTICLE 19's experience

In the late 1980s, a number of countries emerged from authoritarian, military, colonial and communist governments across Latin America, Africa, Asia and Eastern Europe in what became known as the 'third democratic wave'. Civil societies and governments in these countries sought to understand how to reform their laws and practices to promote and protect the right to freedom of expression and information, both core building blocks in a democracy.

ARTICLE 19 was established in 1987 to set standards and create pressure for the their use. We work from a network of offices worldwide on a range of related issues from crimes against free speech, to digital rights, and participation in development. Much of our work since 1987 has been concerned with addressing violations that occur only in certain marginalised sections of society. When trying to understand where states have failed in their human rights obligations, we purposely look to see whether states are actively discriminating, or discriminating in effect through their failure to address the needs of the marginalised.

This report follows previous work that ARTICLE 19 has carried out on gender-related issues, including: access to reproductive information in Peru, discrimination against women journalists in Bangladesh, protection of sexual minority activists in Russia, face veil bans in France, and the protection of 'traditional values' at the United Nations Human Rights Council.

We opened our Yangon office in 2013, primarily to ensure the legal reform being done in the transitional state conformed to international standards. By doing this, we have contributed with others to the building of a democratic society in Myanmar.

ARTICLE 19 ၏ အတွေ့အကြုံ

၁၉၈၀နှစ်များတွင် တတိယဒီမိုကရေစီလှိုင်းကြောင့် လက်တင်အမေရိက၊ အာဖရိက၊ အာရှနှင့် အရှေ့ ဥရောပတလွှား အာဏာရှင်၊ စစ်အစိုးရ၊ ကိုလိုနီဝါဒနှင့် ကွန်မြူနစ်အစိုးရများမှ နိုင်ငံအများအပြား လူးလွန်

ထလာခဲ့ကြသည်။ ယင်းနိုင်ငံများရှိ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရများက လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်ကို တိုးမြှင့်ကာကွယ်ပေးရန် ဥပဒေနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများကို မည်သို့ပြင်ဆင် ရမည်ကို စဉ်းစားလာကြသည်။

ယင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စံချိန်စံညွှန်းများချမှတ်ပြီး ကျင့်သုံးဖို့အားပေးရန် ARTICLE 19 ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ကမ္ဘာတဝှမ်းရှိရုံးများနှင့် ချိတ်ဆက်ကာ လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်၊ ဒီဂျစ်တယ် အခွင့်အရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ ပါဝင်လုပ်ဆောင်မှုတို့၌ ကျူးလွန်သောပြစ်မှုများနှင့် ဆက်စပ်ပြဿနာများကို ဝိုင်းဝန်းအဖြေရှာကြပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်အစ၌ အချို့သောဘေးဖယ်ခံလူ့အသိုင်းအဝိုင်းအစိတ်အပိုင်းတို့၌သာ ဖြစ်ပေါ်တတ်သည့် ချိုးဖောက်မှုများကို အဓိကအာရုံစိုက်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံများ၌ လူ့အခွင့်အရေး တာဝန်များ ပျက်ကွက်လစ်ဟင်းတတ်ချိန်ကို နားလည်ဖို့ကြိုးစားရင်း ဘေးဖယ်ခံတို့၏ လိုအပ်ချက်ကို မဖြည့်တင်းနိုင်ခြင်းကြောင့် နိုင်ငံများအနေဖြင့် တမင်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုနေခြင်းလော၊ ဖြစ်နေခြင်းလောကို ရည်ရွယ်ချက်ထားကာ အဖြေရှာကြပါသည်။

ဤစာတမ်းသည် ARTICLE 19 မှ ယခင်ကပြုလုပ်ခဲ့သော လိင်သဘာဝဆက်နွယ်ပြဿနာရပ်များဆိုင်ရာ စာတမ်းများ၏နောက်ဆက်တွဲ ဖြစ်ပါသည်။ ယခင်စာတမ်းများတွင် ပီရူးနိုင်ငံနောက်ဆက်တွဲသတင်း ရယူခွင့်၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၌ အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များအား ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရုရှနိုင်ငံ၌ လိင်မှုဆိုင်ရာလူနည်းစု တက်ကြွသည့်အုပ်စုများကာကွယ်ရေး၊ ပြင်သစ်နိုင်ငံ၌ မျက်နှာချုံ့ပဝါ တားဆီးပိတ်ပင်မှုနှင့် ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၌ ရိုးရာအစဉ်အလာတန်ဖိုးများ ကာကွယ်ရေးတို့ကို လေ့လာဆန်းစစ်ခဲ့ပါသည်။

ARTICLE 19 ရန်ကုန် ရုံးခွဲကို ၂၀၁၃ခုနှစ်တွင် ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပြီး အသွင်ကူးပြောင်းရေးနိုင်ငံများ၌ နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အညီ ဥပဒေပြင်ဆင်ရေးလုပ်ဆောင်မှုကို အဓိကကြပ်မတ်ကူညီပါသည်။ ယင်းသို့ပြုခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဒီမိုကရေစီလူ့ဘောင်တည်ဆောက်ရေးကို အခြားသူများနှင့်အတူ ကူညီလုပ်ဆောင် ပေးလျက်ရှိပါသည်။

Methodology

The research for this report was conducted in 2014 and 2015 and used primarily qualitative methods. Building upon desk-based research, ARTICLE 19 conducted detailed, in-depth interviews with 30 key participants from relevant civil society backgrounds, and held two roundtables in Yangon in 2014 and 2015 with 20 further participants to elicit discussion on the findings. Research was carried out with due regard to the ethical principles of confidentiality, informed consent, and only where we were sure that we would not put the individual concerned at risk.

The majority of the interviews were conducted in the capital, Yangon, although others were carried out in Pyay Township, a limiting decision made primarily due to budgetary constraints. The team initially conducted internal exploratory mapping of *prima facie* gender-based issues in Myanmar before identifying individuals who were likely to have the most substantive experience and interest in each issue. Key participants were selected across a range of professional and other backgrounds to ensure a diversity of opinions.

The in-depth interviews enabled key participants to share their experiences and perceptions by telling their stories in their own words, and were supplemented by the two roundtables. Qualitative methods were used to open up discussions on abstract and subjective concerns,

such as social norms, relationships, values, culture, beliefs and experiences, and to encourage stakeholders to participate with one another. The team also carried out a number of small, targeted reviews providing concise quantitative data on a number of issues so as to test them with a broader audience.

A note on terminology

ARTICLE 19 did not seek to identify participants according to any assumption of their gender identity, or to restrict gender into two binary opposite categories of man and woman. However, the majority of key participants chose to define themselves as women. A smaller number defined themselves using other third gender types. As a result, most references in the report refer to women. Where issues relate to third genders, we have explicitly referenced them.

သုတေသနနည်းပညာ

ဤစာတမ်းအတွက် သုတေသနလုပ်ငန်းကို ၂၀၁၄နှင့် ၂၀၁၅တွင် လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး အဓိကအားဖြင့် Qualitative နည်းများကို အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ ရုံးခန်းအခြေပြု သုတေသနလုပ်ငန်းကို အားကိုးကာ သက်ဆိုင် ရာအရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများမှ အဓိကပါဝင်ဆွေးနွေးသူ ၃၀ဦးနှင့် အသေးစိတ်အတွင်းကျကျ အင်တာဗျူး များ လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး တွေ့ရှိမှုများကို ထုတ်ဖော်ဆွေးနွေးရန် နောက်ထပ်ပါဝင်ဆွေးနွေးသူ ၂၀ဦးနှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၅ခုနှစ်အတွင်း ရန်ကုန်မြို့၌ စားပွဲဝိုင်းဆွေးနွေးမှုနှစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ မပေါက်ကြားစေရေး၊

အသိဉာဏ်ယှဉ်သဘောတူညီလက်ခံမှုစသော ကိုယ်ကျင့်တရားမူဝါဒများကို အလေးဂရုစိုက်ကာ ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများ အန္တရာယ်ကင်းနိုင်ကြောင်း သေချာမှသာ ဤသုတေသနကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။

အင်တာဗျူးအများစုကို မြို့တော်ရန်ကုန်၌ မေးမြန်းရယူခဲ့ပြီး အချို့ကို ဘတ်ဂျတ်အကန့်အသတ်ကြောင့် ပြည်မြို့နယ်၌သာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ရပါသည်။ ကနဦးအဖြစ် ပြဿနာတစ်ရပ်ချင်းအပေါ် အတွေ့အကြုံနှင့် စိတ်ပါဝင်စားမှု အရှိနိုင်ဆုံးသူများကို ခွဲခြားထုတ်ယူမှုမပြုခင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အပေါ်ယံအကြမ်းဖျင်း လိင်အခြေခံပြဿနာများကို ခရေစတိုင်းကျ ပုံဖော်ယူမှု ဆောင်ရွက်ပါသည်။ အမြင်မျိုးစုံပါဝင်မှုရှိစေရန် လုပ်ငန်းအခြေခံအသီးသီးမှ ရွေးချယ်ကောက်ယူ မေးမြန်းခဲ့ပါသည်။

အတွင်းကျကျမေးမြန်းခြင်းကြောင့် အဓိကကျသောဖြေဆိုသူများအနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ဇာတ်ကြောင်းပြန်ပြီး စားပွဲဝိုင်းဆွေးနွေးမှု ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် မိမိတို့၏ အတွေ့အကြုံနှင့် အမြင်များကို ဝေမျှနိုင်ခဲ့ပါသည်။ Qualitative Methods များကိုသုံးပြီး လူမှုစံနှုန်းများ၊ ဆက်နွယ်မှုများ၊ တန်ဖိုးသတ်မှတ်ချက်များ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ယုံကြည်ချက်များ၊ အတွေ့အကြုံများ စသည့် စိတ္တဇနှင့် ပုဂ္ဂလဆန်သော ကိစ္စများအပေါ် ဆွေးနွေးပါသည်။ ဆွေးနွေးသူအချင်းချင်း ကူညီတို့ဖက်လုပ်ဆောင်ရန် အားပေးပါသည်။ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောသူများနှင့် ချိန်ဆနိုင်ရန် ပြဿနာများပြား၍ တိကျသော Qualitative အချက်အလက်များပေးပြီး သုံးသပ်ချက်များကို စနစ်တကျ အာရုံစိုက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ ပါသည်။

ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းမှတ်ချက်

ARTICLE 19 အနေဖြင့် ဖြေဆိုပါဝင်သူများအား ၎င်းတို့၏ လိင်သဘာဝသတ်မှတ်ယူဆချက်များကို အခြေခံ၍ လည်းကောင်း၊ ကျားနှင့်မ နှစ်မျိုးသာ ကန့်သတ်၍လည်းကောင်း ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းမပြုပါ။ သို့သော် ဖြေဆို ပါဝင်သူအများစုက ၎င်းတို့ဘာသာ အမျိုးသမီးဟု အဓိပ္ပာယ်ဖော်ဆောင် သတ်မှတ်ခဲ့ပြီး

အနည်းစုကသာ တတိယလိင်အုပ်စုဝင်ဟု သတ်မှတ်ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤစာတမ်းပါရည်ညွှန်းချက်အများစုမှာ အမျိုးသမီးများအား ညွှန်းဆိုပါသည်။ တတိယလိင်အုပ်စုများနှင့် စပ်လျဉ်းသော ပြဿနာများတွင်မူ ၎င်းတို့ကို ဖော်ထုတ်ခွဲခြားသတ်မှတ် ညွှန်းဆိုပါသည်။

Terminology ဂေါ်ဟာရ

Sex (female/male/other): Biological characteristics of males and females limited to physiological reproductive functions (အထီး၊ အမ၊ အခြား) / ကာမ / လိင်မှု အထီး၊ အမ ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ ဝိသေသလက္ခဏာများ ဖြစ်ပြီး ဇီဝကမ္မဗေဒ မျိုးပွားလုပ်ငန်းများအပေါ် ကန့်သတ်ထားသည်။

Gender (girls/boys, women/men): Social characteristics assigned to men and women that define their identities, status, roles, responsibilities and power relations. These are not static and differ between cultural, age and social groups. People are born as female or male sex, but they learn how to be girls and boys. Society teaches gender. (မိန်းကလေး၊ ယောက်ျားလေး၊ အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသား) လိင်သဘာဝ၊ လိင်ဗီဇ၊ ယောက်ျား မိန်းမတို့၏ ရပ်တည်ချက်၊ အဆင့်အတန်း၊ အခန်းကဏ္ဍ၊ တာဝန်ဝတ္တရားနှင့် အာဏာဆိုင်ရာ ဆက်နွယ်မှုများကို သတ်မှတ်သည့် လူမှုဝိသေသလက္ခဏာများ။ ယဉ်ကျေးမှု၊ အသက်အရွယ် လူမှုအုပ်စုလိုက်၍ ကွာခြားတတ်ပြီး အတည်မယူနိုင်ပေ။ မွေးဖွားစဉ်က အထီး၊ အမ ခွဲခြားခွဲစေကာမူ၊ မိန်းကလေး၊ ယောက်ျားလေးဖြစ်ခွင့်ကို ကြီးပြင်းရင်း သင်ယူသည်။ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းက “လိင် ဘဝ” ကို သင်ကြားပေးသည်။

Feminism: Belief that men and women should have equal rights and opportunities. (ကူထွီယဂါဒ) = အမျိုးသမီးများလည်း အမျိုးသားများနှင့်တန်းတူ အခွင့်အရေးနှင့် အခွင့်အလမ်းများရှိသင့်သည် ဟူသော ယုံကြည်မှု

Agency: An individual's capacity to act for themselves. (ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်း) = တစ်ဦးချင်း၏ မိမိဘာသာ ဆောင်ရွက်နိုင်မှုစွမ်းရည်

Violence: Means of control and oppression that can include emotional, social, economic, legal and physical coercion or pressure.

Coercion: Forcing or attempting to force another person to do something against their will. (အကြမ်းဖက်မှု) = ခံစားမှု၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ ဥပဒေကြောင်းနှင့် ကာယအင်အား သို့မဟုတ် ဖိအားသုံး၍ ထိန်းချုပ်ဖိနှိပ်ခြင်း နည်းလမ်းများ

Power: The capacity to make decisions. (အကျပ်ကိုင်မှု) = လူတစ်ဦးအား ဆန္ဒနှင့် ဆန့်ကျင်၍ တစ်စုံတစ်ခု ပြုလုပ်ရန် ဖိအားပေးခြင်း၊ ဖိအားပေးရန်အားထုတ်ခြင်း

Consent: Free and informed choice. (အခွင့်အာဏာ၊ အာဏာ) = ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သော စွမ်းအားသဘောတူညီမှု။ ကျိုးပြစ်သိလျက် လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်မှု

Abuse: Misuse of power through which the perpetrator gains control or advantage. အလွဲသုံးမှု = ကျူးလွန်သူက ထိန်းချုပ်မှု သို့မဟုတ် တပ်နီးသာမှု ရရှိထားသော အာဏာကို မမှန်မကန် အသုံးချခြင်း

Perpetrator: A person, group or institution that directly inflicts, supports or condones abuse. (ကျူးလွန်သူ) = အလွဲသုံးမှုကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေသော၊ ကူညီထောက်ပံ့အားပေးသော၊ ခွင့်လွှတ်သောလူ၊ အုပ်စု၊ အဖွဲ့အစည်းမှန်သမျှ

Demography of key participants

The participants were selected not only according to their expertise but also to ensure a diversity of opinions, experiences and characteristics that would represent the people of Myanmar.

- Profession: Civil society leaders, digital rights activists, ethnic rights activists, journalists, health workers, labour activists, lawyers, parliamentarians, protesters, reproductive rights activists, sexual health activists, sex workers, women’s rights defenders
- Age: Mixed (20 to 55)
- Gender: 80% women, 10% men, 10% third gender
- Ethnic background: 75% Burmese, 25% mixed (Rakhine, Shan, Chin, Karen, Mon)
- Sexuality: 90% undeclared, 10% lesbians
- Income and background: Mixed; 60% from urban backgrounds, 40% rural
- Education: 22% illiterate, 11% completed primary, 11% completed middle school, 18% completed secondary school, 37% completed tertiary⁴.

အဓိကဖြေဆိုသူများ၏ လူမှုပထဝီဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ

ဖြေဆိုသူများကို ရွေးချယ်ရာ၌ အတွေ့အကြုံအရလည်းကောင်း၊ မြန်မာပြည်သူများ၏ အတွေးအမြင်၊ အတွေ့အကြုံ စရိုက်လက္ခဏာများ စုံလင်စွာ ပါဝင်စေရန်လည်းကောင်း စဉ်းစားရွေးချယ်ပါသည်။

- အလုပ်အကိုင် - အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်း ခေါင်းဆောင်များ၊ အွန်လိုင်း လူ့အခွင့်အရေး တောင်းဆိုသူများ၊ တိုင်းရင်းသား အခွင့်အရေး တောင်းဆိုသူများ၊ ဂျာနယ်လစ်များ၊ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ၊ အလုပ်သမား အခွင့်အရေး တောင်းဆိုသူများ၊ ရှေ့နေရှေ့ရပ်များ၊ လွှတ်တော်အဖွဲ့ဝင်များ၊ ဆန္ဒပြတောင်းဆိုသူများ၊ ပဋိသန္ဓေ အခွင့်အရေးတောင်းဆိုသူများ၊ ကာမလုပ်သားများ၊ ကာမကျန်းမာရေးကိစ္စဆောင်ရွက်သူများ၊ အမျိုးသမီး အခွင့်အရေး တောင်းဆိုသူများ
- အသက်အရွယ် - အမျိုးမျိုး(၂၀ နှစ်မှ ၅၅ နှစ်ကြား)
- လိင်သဘာဝ - အမျိုးသမီး ၈၀%၊ အမျိုးသား ၁၀%၊ တတိယလိင်ကွဲ ၁၀%
- လူမျိုး - ဗမာ ၇၅%၊ အခြား ၂၅% (ရခိုင်၊ ရှမ်း၊ ချင်း၊ ကရင်၊ မွန်)
- ကာမသဘာဝ - ထုတ်ဖော်ခြင်းမရှိ ၉၀%၊ ၁၀% မ လိင်တူ
- ဝင်ငွေနှင့် နောက်ခံ အမျိုးမျိုး - ၆၀% သည် မြို့ပြမှ ဖြစ်ပြီး ၄၀% သည် ကျေးလက်မှ ဖြစ်သည်။
- ပညာရေး - စာမတတ်သူ၊ မူလတန်းအောင်မြင် ၂၂%၊ အလယ်တန်းအောင်မြင် ၁၁%၊ အထက်တန်းအောင် မြင် ၁၈ %၊ တက္ကသိုလ်ဘွဲ့ရ ၃၇%

Limitations

The report is not intended to comprehensively represent the issues and concerns of everybody across Myanmar; but rather to take a first step in pinpointing some of the issues faced in the country, beginning to consider possible solutions.

The information collected and analysed is qualitative in nature. The process was participatory, inviting participants to explore the imbalances between genders as they themselves experience them. The report does not seek to provide quantitative data to prove statistical evidence and should not be read in this way.

While the team conducted work outside Yangon and included participants who represented rural communities and issues, this engagement was not systematic and widespread. Future work should seek to focus on those violations experienced both in rural areas and in places far from the urban centres of Yangon, Mandalay and Nay Pyi Taw.

ကန့်သတ်ချက်များ

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူအားလုံး တွေ့ကြုံနေရသော ပြဿနာများကို အဖက်ဖက်မှ ကိုယ်စားပြုဖော် ပြရန် မရည်ရွယ်ပါ။ သို့ရာတွင် တိုင်းပြည်တွင် ရင်ဆိုင်နေသော ပြဿနာအချို့ကို ပထမခြေလှမ်းအဖြစ် ထောက်ပြကာ ဖြစ်နိုင်သမျှ ဖြေရှင်းချက်များ စဉ်းစားရန် ဖြစ်ပါသည်။

စုဆောင်းရရှိ၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာထားသော အချက်တို့သည် ပင်ကိုယ်သဘာဝအရ Qualitative ပုံစံဖြစ်ပါသည်။ ပြုလုပ်ထားပုံမှာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်သော ပုံစံဖြင့် ဖြေဆိုသူများကို ၎င်းတို့အတွေ့အကြုံအရ ကျား/မ အခွင့်အရေး မတူမျှမှုများ ရှာဖွေဖော်ထုတ်စေပါသည်။ စာတမ်းပါ Quantitative Data ကိန်းဂဏန်းများကို အထောက်အထားအဖြစ်ပေးရန် မရည်ရွယ်သည့်အလျောက် ယင်းသို့ မဖတ်စေလိုပါ။

သုတေသီအဖွဲ့သည် ရန်ကုန်ပြင်ပရှိ ကျေးလက်နေ ဖြေဆိုပါဝင်သူများကို သုတေသနပြုထားသော်လည်း စနစ်ကျမှု၊ ခြုံငုံပါဝင်မှု ပြုလုပ်နိုင်စွမ်းမရှိခဲ့ပါ။ နောက်နောင် သုတေသနပြုလုပ်လျှင် ရန်ကုန်၊ မန္တလေး၊ နေပြည်တော် မြို့ပြနေရာများနှင့် ဝေးကွာသော ဒေသများနှင့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် တွေ့ကြုံရသော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ဦးတည်လုပ်ဆောင်ရန် အားထုတ်သင့်ပါသည်။

Structure

The report will first outline the right to freedom of expression and information and then establish its relationship with gender-based discrimination, explaining the international laws, principles and standards that exist. Next, it will describe the broad situation of gender-based discrimination in Myanmar, before exploring the specific issues relating to the rights to freedom of expression and information raised by the research. The report contains recommendations for each of the issues found.

Each section establishes a number of common issues with explanatory paragraphs under each. These issues are based on analysis from the interviews and roundtables. For each issue and explanatory paragraph, we have included quotations from participants. The quotations are anonymous in order to protect the participants from repercussions, but the date and time of each quotation is noted.

စာတမ်းဖွဲ့စည်းပုံ

စာတမ်း၌ ပထမဆုံး လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်ကို အကြမ်းဖျင်း ပုံဖော်တင်ပြမည်။ ထို့နောက် လိင်သဘာဝအခြေခံ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ဆက်နွယ်မှုကို ဖော်ပြကာ လက်ရှိ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများ၊ မူများ၊ စံချိန်စံညွှန်းများကို ရှင်းလင်းတင်ပြမည်။ ထို့နောက် မြန်မာနိုင်ငံ၌ လိင်သဘာဝအခြေခံ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု အခြေအနေများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖော်ပြပြီး သုတေသနပြုလုပ်ရာမှ တွေ့ရှိသော လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို စူးစမ်းဖော်ထုတ်မည်။ တွေ့ရှိသော ပြဿနာများကို စူးစမ်းဖော်ထုတ်မည်။ တွေ့ရှိသော ပြဿနာတိုင်းအတွက် အကြံပြုချက်များလည်း ထည့်သွင်းပါဝင်ပါသည်။

အခန်းတိုင်းတွင် အဖြစ်များတတ်သော ပြဿနာများကို ရှင်းလင်းသောစာပိုဒ်များနှင့်တကွ ဖော်ပြထားပါသည်။ ပြဿနာများကို အင်တာဗျူးများနှင့် စာပွဲပိုင်းဆွေးနွေးချက်များကို အခြေခံ၍ ကောက်ချက်ဆွဲထားပါသည်။ ပြဿနာများနှင့် ရှင်းလင်းသော စာပိုဒ်များအတွက် ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများထံမှ 'ပြောဆိုစကားများ' ထည့်သွင်း ထားပါသည်။ ပြောဆိုသူများအား မလိုလားအပ်သောအကျိုးဆက်များမှ အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် ပြောဆိုသူကိုမဖော်ပြဘဲ 'ပြောဆိုစကားများ'၏ ရက်စွဲကို မှတ်သားထားပါသည်။

International standards on the right to freedom of expression and information

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူနိုင်ခွင့် ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများ

Importance of the right to freedom of expression and information

Freedom of expression is indispensable to personal development. People who are free to speak their minds feel more secure and respected, and are able to plan their lives more easily, to forge friendships and establish communities. It is essential to good governance: All people must be free to ask questions of the government, to ensure it is acting honestly and to expose the strengths and weaknesses of officials and their policies. In this way, wrongdoings can be exposed and the people and government can find out about and fix problems. This is important for developing effective laws and policies that address the concerns of the people.

Freedom of expression is crucial to the protection, promotion and exercise of all other human rights: without freedom of expression, the enjoyment of other human rights becomes impossible. Freedom of information is important for engaging in democratic processes, learning how to vote and informing decisions on who to vote for. It is the basis for organising peaceful assemblies and manifesting one's religion in community with others. It is also the key to enabling people to make decisions for example on health, education, water and the environment.

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူနိုင်ခွင့် အရေးပါပုံ

ပုဂ္ဂလိကဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်သည် အခရာဖြစ်သည်။ မိမိတို့၏စိတ်ကို လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်ရှိသူသည် ပိုမိုလုံခြုံပြီး၊ အလေးစားခံရကာ မိမိတို့ဘဝကို ပိုမိုလွယ်ကူစွာစီမံခင်မင်မှုများတည်ဆောက်ပြီး လူ့ဘောင်ကို တည်ထောင်နိုင်သည်။

ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ်ရေးအတွက်လည်း အရေးကြီးသည်။ လူတိုင်းသည် အစိုးရအား မေးခွန်းများမေးခြင်း၊ ရိုးသားမှုရှိရှိ ဆောင်ရွက်နေ မနေ ကြည့်ခြင်း၊

အစိုးရအရာရှိများနှင့် မူဝါဒများ၏ အားသာချက်၊ အားနည်းချက်များ ဖော်ထုတ်ခြင်းတို့ကို လွတ်လပ်စွာပြု လုပ်နိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းသည်ပြည်သူ့အကျိုးရှိမည့် ထိရောက်သောဥပဒေနှင့် မူဝါဒများဖြစ်ထွန်းရေး အတွက် အရေးပါပါသည်။

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် အခြားလူ့အခွင့်အရေးအားလုံးအား ကာကွယ်ခြင်း၊ တိုးမြှင့်ကျင့်သုံးခြင်းတို့အတွက် အလွန်အရေးကြီးသည်။ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်မရှိဘဲ အခြားလူ့အခွင့်အရေးများ ရရှိခံစားဖို့ မဖြစ်နိုင်ပေ။

သတင်းအချက်အလက်လွတ်လပ်စွာရယူနိုင်ခွင့်သည်လည်း ဒီမိုကရေစီလုပ်ငန်းစဉ်များ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ မဲပေးမည့်ပုံစံနှင့် မဲပေးရန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အကြောင်း သိရှိနားလည်ခြင်းတို့အတွက် အရေးကြီးသည်။

ငြိမ်းချမ်းစွာစီတန်းလှည့်လည်ခြင်း၊ လူ့ဘောင်အတွင်း အခြားသူများနည်းတူ ဘာသာရေးလုပ်ငန်းများ ပြုသခြင်း တို့အတွက် အခြေခံဖြစ်သည်။ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ ရေနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်စသော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်စေနိုင် ရန် သော့ချက်လည်းဖြစ်ပါသည်။

Elements of the right to freedom of expression and information

The right to freedom of expression is made up of a number of important elements:

- It includes the right to freedom of opinion, which is absolute and can never be restricted.
- It belongs to all people, regardless of their race or ethnicity, nationality, sex, gender identity or sexual orientation, religion, or political opinion.
- It includes the right to seek, receive, and impart information.
- It applies to ideas of all kinds, including political discourse, commentary on one's own and public affairs, discussion of human rights, journalism, cultural and artistic expression, teaching, and religious discourse. It even embraces expression that some people find deeply offensive or unpopular.
- It applies regardless of geographical, political, or cultural frontiers or borders.
- It can be exercised through any media, including oral, written or printed communications; artistic expression; and audio-visual, electronic and internet-based modes of communication. It applies online just as it does offline.

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူနိုင်ခွင့်၏အခြေခံအချက်များ

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်တွင်အောက်ပါအတိုင်း အရေးကြီးသောအချက်များ ပါဝင်သည်။

- အကြွင်းမဲ့လွတ်လပ်စွာ ထင်မြင်ယူဆခွင့်ရှိပြီး မည်သည့်ကန့်သတ်ချက်မှ မရှိနိုင်စေရ။
- လူမျိုးမရွေး၊ နိုင်ငံမရွေး၊ ကျားမရွေး၊ ဘာသာမရွေး၊ နိုင်ငံရေးအယူအဆမရွေး လူတိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည်။
- သတင်းအချက်အလက်များကို ရှာဖွေ၊ ရယူ၊ ဖြန့်ဖြူးခွင့်ရှိသည်။
- နိုင်ငံရေး၊ မိမိအရေး၊ အများပြည်သူအရေး သုံးသပ်ဝေဖန်ခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေး ဆွေးနွေးခြင်း၊ ဂျာနယ်လစ်ဇင်၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အနုပညာ ဖော်ထုတ်ပြသမှု၊ စာပေသင်ကြားခြင်း၊ ဘာသာရေးစသော အကြောင်းအရာမျိုးစုံနှင့် သက်ဆိုင်ပြီး အချို့လူများအတွက် မနှစ်မြို့ဖွယ် အကြောင်းအရာကိုပင် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ရှိသည်။
- ပထဝီနိုင်ငံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်အကန့်အသတ်မရှိစေပဲ သက်ရောက်မှုရှိသည်။
- နှုတ်ပြောအရေးအသား၊ ပုံနှိပ်ဆက်သွယ်ရေး၊ အနုပညာဖြင့်ဖော်ထုတ်ပြသမှု ရုပ်သံ၊ အီလက်ထရွန်နစ်နှင့် အင်တာနက်အခြေပြု ဆက်သွယ်နည်းလမ်း စသော မည်သည့်မူပိုင်ကိုမဆို

သုံးနိုင်သည်။ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်သည် Offline မှာ ပြောဆိုခွင့်ရရှိသကဲ့သို့ Online ၌လည်း ပြောဆိုနိုင်ခွင့်ရှိသည်။

Limitations on the right to freedom of expression and information

The right to freedom of expression is not an absolute right. However, it can only be limited in narrow circumstances. Any limitation must comply with the so-called 'three part test'; it must be:

- Provided by law: any limitation must be set out in law that is accessible to the public, clear and precise. This means that people must be able to find it and understand what it permits and what it prohibits.
- Pursue a legitimate aim: all such aims are listed in the *International Covenant on Civil and Political Rights* as: respect for the rights or reputations of others; the protection of national security or public order; the protection of public health or morals. Freedom of expression cannot be restricted purely because it is critical of the government or embarrassing for political leaders.
- Necessary and proportionate: the limitation must be necessary for a democratic society, and it must respond to a pressing social need. The state must show a direct and immediate connection between limiting the expression and protecting the interest at stake. Proportionality means that the restriction should not be too broad; if less restrictive measures are possible they should be used instead.

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူနိုင်ခွင့်၏အကန့်အသတ်များ

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်သည် အကြောင်းမဲ့ အခွင့်အရေး မဟုတ်ပါ။ သို့သော် အနည်းငယ်သော အခြေအနေတွင်သာ ကန့်သတ်နိုင်သည်။ မည်သည့်ကန့်သတ်ချက်မျိုးမဆို ဆိုလိုသည် “ အပိုင်း ဝပိုင်း ပါသော အစမ်းသပ်ခံနိုင်မှု” ရှိရမည်။ ၎င်းတို့မှာ

- ဥပဒေကပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။ ကန့်သတ်နိုင်သည်။ မည်သည့်ကန့်သတ်ချက်မျိုးကိုမဆို ပြည်သူလူထု သိရှိနားလည်သော ဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ဖော်ပြပါရှိရမည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်သူလူထုက ကန့်သတ်ချက်ကို တွေ့ရှိနိုင်ပြီး ခွင့်ပြုချက်နှင့် တားမြစ်ချက်တို့ကို နားလည်နိုင်ရမည်။
- တရားမျှတသော ရည်ရွယ်ချက်ပါရှိရမည်။ ယင်းရည်ရွယ်ချက်များကို ICCPR တွင် စာရင်းပြုစု ဖော်ပြထား သည်။ ၎င်းတို့မှာ အခြားသူများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် နာမည်ကောင်းများကိုလေးစားခြင်း၊ အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် အများပြည်သူငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုကို ကာကွယ်ခြင်း၊ အများပြည်သူကျန်းမာရေးနှင့် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာများကို ကာကွယ်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ အစိုးရကိုဝေဖန်ခြင်း၊ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များအား အရှက်ရစေခြင်းတို့ကြောင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်မှု မပြုနိုင်ပေ။
- လိုအပ်မှုရှိပြီး အချိုးအစားလိုက်လျောညီထွေ ရှိရမည်။ ကန့်သတ်ချက်သည် ဒီမိုကရေစီလူ့အဖွဲ့အစည်း အတွက် လိုအပ်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ တကယ့်လူမှု လိုအပ်ချက်အတွက် တုံ့ပြန်မှု ဖြစ်ရမည်။ နိုင်ငံတော်က ထုတ်ဖော်ပြော ဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်ခြင်းနှင့်

အကျိုးစီးပွားကာကွယ်ခြင်းတို့၏ တိုက်ရိုက်လတ်တလော ဆက်နွယ်မှုကို ပြသရမည်။ အချို့အစားလိုက်လျောညီထွေရှိခြင်းဆိုသည်မှာ ကန့်သတ်ချက်သည် ကျယ်ပြန့်သော သဘောမဆောင်သင့်ပေ။ ကန့်သတ်ချက်များကို နည်းနိုင်သမျှ နည်းစေသင့်သည်။

Source of the right to freedom of expression and information

The right to freedom of expression and information is guaranteed by international and regional human rights agreements between states. The most significant international agreements recognising the right to freedom of expression are the *Universal Declaration of Human Rights* (UDHR, 1949) and the *International Covenant on Civil and Political Rights* (ICCPR, 1976).

Article 19 of the UDHR states:

Everyone has the right to freedom of opinion and expression; this right includes freedom to hold opinions without interference and to seek, receive and impart information and ideas through any media and regardless of frontiers.

Article 19 of the ICCPR states:

1. Everyone shall have the right to hold opinions without interference.
2. Everyone shall have the right to freedom of expression; this right shall include the right to seek, receive and impart information and ideas of all kinds, regardless of frontiers, either orally, in writing or in print, in the form of art, or through any other media of his choice.
3. The existence of the rights provided for in paragraph 2 of this article carries with it special duties and responsibilities. It may therefore be subject to certain restrictions, but these shall only be such as are provide by law and are necessary:
  - a. For respect of the rights or reputations of others;
  - b. For the protection of national security or of public order (ordre public), or of public health or morals.

Additionally, under Article 20(2) of the ICCPR, states are obliged to prohibit by law “any advocacy of national, racial or religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility or violence”.

The right to freedom of expression is guaranteed by the *ASEAN Human Rights Declaration*, a regional human rights agreement developed by the ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights and adopted unanimously by ASEAN members (including Myanmar) in November 2012.

Article 23 of the Declaration states:

Every person has the right to freedom of opinion and expression, including freedom to hold opinions without interference, and to seek, receive and impart information, whether orally, in writing or through any other medium of that person’s choice.

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်၏ မူလရေသောက်မြစ်

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်ကို နိုင်ငံတကာနှင့်ဒေသတွင်း နိုင်ငံအချင်းချင်းချုပ်ဆိုသော လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူညီချက်များဖြင့် အာမခံချက်ပေးထားပါသည်။ လွတ်လပ် စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုသော အရေးပါဆုံးနိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက်နှစ်ခုမှာ ကမ္ဘာ့ လုံးဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာချက် (UDHR, 1949) နှင့် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက် (ICCPR, 1976) တို့ဖြစ်သည်။

UDHR ၏ Article 19 တွင် ဤသို့ဖော်ပြထားသည်။

“လူတိုင်းသည် လွတ်လပ်စွာယူဆခွင့်နှင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ရှိသည်။ ယင်းအခွင့်အရေးတွင် ကြားဝင် နောက်ယုတ်မှုမပါစေဘဲ လွတ်လပ်စွာ အယူအဆဆွဲကိုင်ခွင့်နှင့် မည့်သည့်မီဒီယာသုံး၍ဖြစ်စေ နယ်မြေစည်းတား ကန့်သတ်ချက်မရှိ သတင်းအချက်အလက်နှင့် အတွေးအခေါ်များအား လွတ်လပ်စွာရှာဖွေခွင့် ရယူခွင့်နှင့် ဖြန့်ဖြူး သင်ကြားခွင့်တို့ ပါဝင်သည်။”

ICCPR ၏ Article 19 တွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ

- ၁။ လူတိုင်းသည် ကြားဝင်နောက်ယုတ်မှုမပါစေဘဲ လွတ်လပ်စွာ အယူအဆဆွဲကိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- ၂။ လူတိုင်းသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ရှိသည်။ ယင်းအခွင့်အရေးတွင် နယ်မြေစည်းတား ကန့်သတ်ချက်မရှိ သတင်းအချက်အလက်နှင့် အတွေးအခေါ်မျိုးစုံကို နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ အရေးအသားဖြင့်ဖြစ်စေ ပုံနှိပ်၍ဖြစ်စေ အနုပညာပုံစံဖြင့်ဖြစ်စေ မိမိရွေးချယ်လိုသော မည်သည့်မီဒီယာဖြင့်မဆို ရှာဖွေခွင့် ရယူခွင့်နှင့် ဖြန့်ဖြူးသင်ကြားခွင့်တို့ပါဝင်စေရမည်။
- ၃။ ဤအပိုဒ်၏ စာပိုဒ် ၂ ပါ အခွင့်အရေးများနှင့် အတူ တာဝန်ဝတ္တရားများလည်း တပါတည်း ပါရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အချို့သော အကန့်အသတ်များခံရနိုင်သော်လည်း ထိုအကန့်အသတ်များသည် ဥပဒေအရ ပြဌာန်းထားခြင်းနှင့် အောက်ပါလိုအပ်ချက်ကြောင့်သာ ဖြစ်စေရမည်။

- (က) အခြားသူများ၏အခွင့်အရေးနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားခြင်း
- (ခ) နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးနှင့် အများပြည်သူတည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့် လူ့ကျင့်ဝတ် တရဒုကို ကာကွယ်ခြင်း

ထို့ပြင် ICCPR Article 20(2) အရ နိုင်ငံများသည် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း ရန်ပြုမှုခြင်း အကြမ်းဖက်ခြင်းတို့ကို လှုံ့ဆော်စေသည့် အမျိုးသားရေး လူမျိုးရေး ဘာသာရေးအမုန်းတရားများ ထောက်ခံပြောဆိုခြင်းကို ဥပဒေအရ တားမြစ်ရန် တာဝန်ရှိသည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို အာဆီယံလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းကလည်း အာမခံချက် ပေးထားသည်။ အာဆီယံလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းသည် အာဆီယံ နိုင်ငံချင်း လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကော်မရှင်က ရေးဆွဲခဲ့သော ဒေသဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူညီချက်ဖြစ်ပြီး ၂၀၁၂ နိုဝင်ဘာတွင် မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ တညီတညွတ်တည်း လက်ခံခဲ့သည်။

ယင်းကြောင့်တစ်ဖန် Article 23 ၌ ဖော်ပြထားသည်မှာ

လူတိုင်းသည် ကြားဝင်နှောက်ယှက်မှုမပါစေဘဲ အယူအဆများအား လွတ်လပ်စွာခံယူခွင့်နှင့် နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ အရေးအသားဖြင့်ဖြစ်စေ ပုံနှိပ်၍ဖြစ်စေ အနုညာပုံစံဖြင့်ဖြစ်စေ မိမိရွေးချယ်လိုသော မည်သည့်မီဒီယာဖြင့်မဆို သတင်းအချက်အလက်များအား လွတ်လပ်စွာ ရှာဖွေခွင့် ရယူခွင့်နှင့် ဖြန့်ဖြူးသင်ကြားခွင့်စသည့် လွတ်လပ်စွာ ယူဆခွင့်နှင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ရှိသည်။

Myanmar's obligations under international law

Myanmar has ratified only four of the 18 treaties that form the core of international human rights law:

- Convention on the Rights of the Child (1990, ratified in 1991)
- One *Optional Protocol* (2002, ratified in 2012)
- Convention on the Rights of Persons with Disabilities (2008, ratified in 2011)
- Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (1981, ratified in 1997).⁵

Although Myanmar has not yet joined the 168 states that have ratified the ICCPR, the UDHR is regarded as international *customary* law and is binding on all states. Myanmar is therefore obliged under international customary law to respect, protect and fulfil all human rights, including the right to freedom of expression.

Myanmar has also shown internationally that it agrees to respect the right to freedom of expression, both by adopting the *ASEAN Human Rights Declaration*, and by guaranteeing the right under Articles 354 and 365 of the *Constitution of Myanmar*.

The obligation to respect, protect and fulfil the right to freedom of expression carries two commitments for Myanmar:

- It must avoid interfering with the enjoyment of the right to freedom of expression.
- It must proactively remove obstacles to the enjoyment of the right to freedom of expression.

နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ မြန်မာနိုင်ငံ၏တာဝန်ဝတ္တရား

မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေ၏ အခြေခံဖြစ်သည့် စာချုပ် ၁၈ ခုအနက် အောက်ပါ ၄ ခုသာ လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည်။

- ကလေးသူငယ် အခွင့်အရေးများ သဘောတူညီချက် (၁၉၉၀) (၁၉၉၁ ၌ လက်မှတ်ရေးထိုး)
- Optional Protocol တစ်ခု (၂၀၀၂) (၂၀၁၂ ၌ လက်မှတ်ရေးထိုး)
- မသန်စွမ်းသူများဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ သဘောတူညီချက် (၂၀၀၈) (၂၀၁၁ ၌ လက်မှတ်ရေးထိုး)
- အမျိုးသမီး ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပုံစံအသွင်အမျိုးမျိုး တိုက်ဖျက်ရေး သဘောတူညီချက် (၁၉၈၁) (၁၉၉၇ ၌ လက်မှတ်ရေးထိုး)

ICCPR လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော နိုင်ငံပေါင်း ၁၆၈ နိုင်ငံရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံမပါဝင်သေးသော်လည်း UDHR ကို နိုင်ငံတကာ Customary Law ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေအဖြစ် သတ်မှတ်ကာ နိုင်ငံအားလုံး လိုက်နာရန် တာဝန်ရှိ သည်။ ယင်းအတွက် မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း နိုင်ငံတကာ

လေ့ထုံးတမ်းဥပဒေအရ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးအားလုံးကို လေးစား၊ ကာကွယ်၊ လိုက်နာရန် တာဝန်ရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အာဆီယံလူ့အခွင့်အရေးကြေညာချက်ကို လက်ခံခြင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ ၃၅၄နှင့် ၃၆၅ အရ အခွင့်အရေးများ အာမခံချက်ပေးခြင်းအားဖြင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို လေးစားရန် သဘောတူညီကြောင်း နိုင်ငံတကာရှေ့မှောက်တွင် ပြသပြီးဖြစ်သည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို လေးစား၊ ကာကွယ်၊ လိုက်နာရန်တာဝန်အရ အောက်ပါလုပ်ငန်း ၂ ရပ်ကို လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည်။

(၁) လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို နှောက်ယှက်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရမည်။

(၂) လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသော အရာများအား ဖယ်ရှားပေးရမည်။

The right to freedom of expression in Myanmar

Between gaining independence in 1948 and the 2010 elections, the government of Myanmar has faced long-standing and regular criticisms from national and international human rights organisations for failing significantly to respect the right to freedom of expression in the country.

Substantiated reports have confirmed a number of concerns:

- the complete control of the broadcast media and large parts of the printed media
- the systematic repression of dissent
- the responsibility of security and law enforcement officials for human rights violations, including unlawful killings, extra-judicial executions, excessive use of force, arbitrary arrests, torture and other ill-treatment
- the imprisonment of human rights defenders
- the banning of political opposition parties
- the drastic curtailing of the education system
- the undermining of the rule of law
- grave human rights violations and abuses.

Since the creation of a new constitution in 2008 and a semi-civilian government in 2010, respect for the right to freedom of expression has increased. Some legislative changes have been implemented, giving more protection to this right. However, there is a long way to go as most laws are extremely restrictive, and the government still controls all the broadcast media and large parts of the printed press. It also continues to imprison human rights defenders, journalists and political activists who speak out, and maintains secrecy over all parts of the state.

Myanmar is governed by the Union Solidarity and Development Party (USDP), which consists predominantly of former military men who became civilians in order to join parliament. In 2010, the government was elected in a process that was rejected as not being free and fair.⁶ Further by-elections took place in 2012 and as these elections were freer and fairer, the National League for Democracy (NLD) won the small number of available seats by a landslide. However, six decades of human rights violations and absolute

executive power have left a scar on the public conscience and a high level of fear supported by systems and institutions that are corrupt and inefficient.

မြန်မာနိုင်ငံရှိ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်

၁၉၄၈ လွတ်လပ်ရေးကာလနှင့် ၂၀၁၀ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲကာလနှစ်ခုကြားတွင် မြန်မာအစိုးရသည် နိုင်ငံတွင်း လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို လေးစားရန် သိသိသာသာ ပျက်ကွက်ခဲ့သည့်အတွက် နိုင်ငံတွင်း၊ နိုင်ငံပမာ လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ ကြာရှည်လေးမြင့် ပုံမှန်ဝေဖန်မှုကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပါသည်။

ခိုင်လုံသော သတင်းများအရ အောက်ပါစိုးရိမ်ဖွယ်ရာ အချက်များကို တွေ့ရပါသည်။

- အသံလွှင့်မီဒီယာနှင့် ပုံနှိပ်မီဒီယာကို ချုပ်ကိုင်ထားခြင်း
- သဘောမတူဆန့်ကျင်မှုကို စနစ်တကျ ဖိနှိပ်ထားခြင်း
- လုံခြုံရေးနှင့် ဥပဒေအာဏာသက်ရောက်သည့် အရာရှိဝန်ထမ်းများ၏ ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်မှုများ၊ တရားရုံးပြင်ပ ဆောင်ရွက်မှုများ၊ အင်အားအလွန်အကျွံသုံးခြင်း၊ အကြောင်းမဲ့ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်း စသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ရာ၌ တာဝန်မကင်းမှု
- လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်သူများအား ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခြင်း
- နိုင်ငံရေးအတိုက်အခံပါတီများအား ပိတ်ပင်တားမြစ်ခြင်း
- ပညာရေးစနစ်ကို စိုးရိမ်ဖွယ် အဆင့်နိမ့်ထားခြင်း
- တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး လှိုက်စားနေခြင်း
- ကြီးလေးသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် အလွဲသုံးစားပြုမှုများ

၂၀၀၈ ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖွဲ့စည်းပြီး ၂၀၁၀ ခုနှစ်အရပ်သားတစ်ပိုင်းအစိုးရဖြစ်ထွန်းချိန်မှစတင်ကာ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို လေးစားမှုတိုးမြှင့်လာခဲ့ပါသည်။ အချို့သော ဥပဒေပြင်ဆင်မှုများဖြင့် ဤအခွင့်အရေးကို ကာကွယ်မှုပေးခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ဥပဒေအများစုမှာ အလွန်ကန့်သတ်ထားသောသဘောရှိပြီး အစိုးရသည် ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာနှင့် ပုံနှိပ်မီဒီယာကို ချုပ်ကိုင်ထားလျက်ပင်ရှိနေသောကြောင့် ရှေ့ဆက်စရာ များစွာ ကျန်ရှိနေပါသည်။ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုလာသည့် လူ့အခွင့်အရေးတောင်းဆိုကာကွယ်သူများ၊ ဂျာနယ်လစ်များ၊ နိုင်ငံရေးသမားများကို ထောင်သွင်းအကျဉ်းချလျက် နိုင်ငံတပုမ်းတွင် လျှို့ဝှက်ချက် မပေါက်ကြားရေးကို ဆက် လက်ထိန်းထားနေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံကို ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီမှ အုပ်ချုပ်နေပြီး အဓိကအားဖြင့် ယခင်စစ်တပ်အရာရှိများ အရပ်ဝတ်ဖြင့် ပါလီမန်အတွင်း ဝင်ရောက်လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၀တွင် အစိုးရအဖြစ်ရွေးကောက်တင် မြှောက်ခံခဲ့သော်လည်း တရားမျှတလွတ်လပ်ခြင်းမရှိဟု ဝေဖန်ခံရပါသည်။ ၂၀၁၂ တွင် ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခဲ့ပြီး ယခင်ကထက် လွတ်လပ်၍တရားမျှတလာကာ NLD ပါတီမှ အမတ်နေရာအနည်းငယ်ကို မဲအပြတ် အသတ်ဖြင့် အနိုင်ရရှိခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် နှစ်၆၀ကျော် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခြင်းနှင့် အကြွင်းမဲ့အာဏာသုံးစွဲခဲ့မှုကြောင့် ပြည်သူတို့၏စိတ်ထဲတွင် အမာရွတ်ထင်ကျန်ကာ အကျင့်ပျက်၍ စွမ်းဆောင်ရည်ကင်းမဲ့သော စနစ်နှင့်အဖွဲ့အစည်းများကြောင့် စိုးရိမ်ကြောက်စိတ်များ မြင့်မားနေပါသေးသည်။

International standards on gender and freedom of expression လိင်သဘာဝဆိုင်ရာနှင့် လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများ

Source of international standards

The right to freedom of expression and information is guaranteed under Article 19 of both the UDHR and the ICCPR. Both instruments explicitly state that this right is guaranteed without distinction between genders.

UDHR Article 2:

Everyone is entitled to all the rights and freedoms set forth in this Declaration, without distinction of any kind, such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status.

ICCPR Article 2.1:

Each State Party to the present Covenant undertakes to respect and to ensure to all individuals within its territory and subject to its jurisdiction the rights recognized in the present Covenant, without distinction of any kind, such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status.

ICCPR Article 3:

The States Parties to the present Covenant undertake to ensure the equal right of men and women to the enjoyment of all civil and political rights set forth in the present Covenant.

The UN Human Rights Committee's General Comment on Article 3 of the ICCPR describes in more detail how non-discrimination should be understood.⁷ When considering freedom of expression and information, it requires states not to justify restrictions to women's right to freedom of expression on the basis of traditional, historical, religious or cultural attitudes,⁸ including when those attitudes are the exercise of minorities' rights to language, culture or religion.⁹ Instead, states must actively identify such attitudes and seek to modify them,¹⁰ paying particular attention to the fact that discrimination against women is often intertwined with discrimination on other grounds such as race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status.¹¹

It also requires states to address any laws or other factors which may prevent women from exercising their right to freedom of expression on an equal basis.¹² States should:

- ensure women are separated from men in prison and are guarded only by women¹³

- address *de facto* restrictions on women's right to movement¹⁴
- guarantee women's right to express their religion¹⁵
- avoid regulating women's clothing, as this is a violation of several rights, including the right to freedom of expression.¹⁶

နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများ၏ ရေသောက်မြစ်

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်ကို UDHR နှင့် ICCPR တို့၏ Article 19 တွင် အာမခံချက်ပေးထားသည်။ ပြဋ္ဌာန်းချက်နှစ်ခုလုံးက ဤအခွင့်အရေးကို လိင်သဘာဝကွာခြားချက် မရှိစေဘဲ အာမခံချက်ပေးကြောင်း အတိအလင်းဖော်ပြကြသည်။

UDHR Article 2

လူတိုင်းသည် ဤကြေညာချက်တွင် ဖော်ပြထားသော အခွင့်အရေးနှင့်လွတ်လပ်ခွင့်များကို လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ လိင်၊ ဘာသာစကား၊ ဘာသာရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် အခြားခံယူချက်၊ တိုင်းပြည်နှင့်လူမှုအခြေခံ၊ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ ဇာတိနှင့် အခြားအဆင့်အတန်း စသည့် မည်သည့်ကွာခြားမှုမရှိစေဘဲ ခံစားခွင့်ရှိသည်။

ICCPR Article 2.1

ယခုပဋိညာဉ်ပါနိုင်ငံတိုင်းသည်မိမိတို့ပိုင်နက်နယ်မြေ အတွင်းရှိ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် သက်ရောက်သူအားလုံး အား လေးစားရန်နှင့် လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ လိင်၊ ဘာသာစကား၊ ဘာသာရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် အခြားခံယူချက်၊ တိုင်းပြည်နှင့်လူမှုအခြေခံ၊ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ ဇာတိနှင့် အခြားအဆင့်အတန်း စသည့် မည်သည့်ကွာခြားမှုမရှိစေဘဲ ယခုပဋိညာဉ်ပါ အသိအမှတ်ပြုထားသော အခွင့်အရေးများကို ခံစားနိုင်ခွင့်ရှိစေရန် တာဝန်ယူရမည်။

ICCPR Article 3

ယခုပဋိညာဉ်ပါနိုင်ငံအားလုံးသည် ယခုပဋိညာဉ်၌ဖော်ပြထားသော နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး အားလုံးကို ယောက်ျားမိန်းမတန်းတူ ခံစားခွင့်ရှိစေရန် တာဝန်ယူရမည်။

ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မတီက ICCPR Article 3 အပေါ် မှတ်ချက်ပေးရာတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမပြုခြင်းကို မည်သို့နားလည်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း ပိုမိုအသေးစိတ် ဖော်ပြထားသည်။

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်ကို စဉ်းစားလျှင် နိုင်ငံများသည် ရိုးရာအစဉ်အလာ သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ၊ ဘာသာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအမြင်များကို အခြေခံ၍ အမျိုးသမီးတို့၏ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ရန်အကြောင်းမရှိပေ။ ယင်းအမြင်များကို လူနည်းစု၏ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာရေးအခွင့်အလမ်းများတွင် ကန့်သတ်ရန်လည်း အကြောင်းမရှိပေ။ နိုင်ငံများသည် ထိုအမြင်များကို အသိရှိရှိဖော်ထုတ်ကာ ကြိုးစားပြင်ဆင်ယူရမည်။ အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းသည် လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ ဘာသာစကား၊ ဘာသာရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် အခြားခံယူချက်၊ တိုင်းပြည်နှင့်လူမှုအခြေခံ၊ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ ဇာတိနှင့် အခြားအဆင့်အတန်း စသော အခြားအကြောင်းရင်းများအပေါ် အခြေခံ၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် ယှက်နွယ်တတ်ကြောင်း ကောင်းစွာ သတိပြုရန်လိုသည်။

နိုင်ငံများသည် အမျိုးသမီးများ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်နှင့် တန်းတူရည်တူကျင့်သုံးခြင်းကို အဟန့်အတားဖြစ်စေမည့်ဥပဒေများ၊ အခြားအချက်များကို ဖြေရှင်းပေးရန်လည်းလိုအပ်သည်။ နိုင်ငံများသည် အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်သင့်သည်။

- အမျိုးသမီးများအား အကျဉ်းထောင်ထဲတွင် အမျိုးသားများနှင့် သီးသန့်ခွဲထားပြီး အမျိုးသမီးများကသာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်စေရမည်။
- အမျိုးသမီးများလွတ်လပ်စွာ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုကို လက်တွေ့ကန့်သတ်နေမှုများအား ဖြေရှင်းပေးရမည်။
- အမျိုးသမီးများ မိမိတို့ယုံကြည်လက်ခံရာ ဘာသာတရားအား လွတ်လပ်စွာ ဖော်ထုတ်ခွင့်ကို အာမခံချက်ပေးရမည်။
- လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်စသော အချို့အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်သည့် အမျိုးသမီးအဝတ်အစား သတ်မှတ်ခြင်းကို ရှောင်ရှားရမည်။

CEDAW and the right to freedom of expression

The obligation for states to guarantee the right to freedom of expression and information without distinction between genders has been expanded by a requirement that states end discrimination against women under the *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women* (CEDAW, 1981). Myanmar ratified CEDAW in 1987.¹⁷

The authors of CEDAW did not intend to list every individual women’s right, but rather to ensure women can enjoy all the rights already provided for under international law. As such, while CEDAW does not mention the right to freedom of expression, its provisions are vital to women exercising this right. Since entering into force, the implications of CEDAW for freedom of expression have been clarified in detail by the treaty body responsible for the Convention, the Committee on the Elimination of Discrimination Against Women. Broadly speaking, CEDAW has five impacts on women’s right to freedom of expression and information.

CEDAW firstly clarifies “discrimination against women” as any distinction, exclusion or restriction which impairs the equal exercise of rights, including civil and political rights.¹⁸ In the context of the right to freedom of expression, this establishes that impairing women’s expression on the basis of their gender is a form of discrimination and therefore a violation of CEDAW. It also establishes that in order to prevent discrimination, states must address any “distinction, exclusion or restriction” that impacts on women’s expression. The definition has been expanded by the CEDAW Committee under the concept of “gender-based violence”: violence that is directed against a woman because she is a woman or that affects women disproportionately, and that includes acts that inflict physical, mental or sexual harm or suffering, threats of such acts, coercion and other deprivations of liberty.¹⁹ Such violence includes actions that violate the rights to liberty and security of person, to equal protection under law, to equality in the family, and to just and favourable working conditions.²⁰

Secondly, CEDAW places an obligation on states to end such discrimination²¹ both through prohibiting it²² as well as through proactively advancing women in all fields.²³ The treaty establishes that the creation of temporary measures to proactively advance women should not be regarded as discriminatory towards men.²⁴ In the context of the right to freedom of

expression, these provisions place an unambiguous obligation on states to prohibit anything that prevents women from expressing themselves or accessing information on the basis of their gender. By implication it also requires states to reform any laws and policies that have the same effect. The provisions also require states to take proactive, temporary or “special” measures to ensure women can and do exercise their right to freedom of expression.

Thirdly, CEDAW requires that states not only address their own discrimination against women, but also discrimination by others.²⁵ This includes actively seeking to modify social and cultural barriers to equality²⁶ and customary or traditional attitudes that often serve as barriers to women.²⁷ In the context of the right to freedom of expression, these provisions place an obligation on the state not just to consider and address *de jure* censorship of women for example through state policies, but also the *de facto* and often significant impact of social and cultural pressures and restrictions on women’s expression and access to information. Such consideration of the need to address outmoded practices and procedures that inadvertently promote men was emphasised in the *Beijing Platform for Action* as being the vital difference between the right and the reality for women.²⁸ The provisions require states to look beyond their own discriminatory practices to those of others such as families, media companies, hospitals or civil society organisations. The CEDAW Committee has elaborated that states should, in particular, ensure that media and education systems overcome socio-cultural attitudes and prejudices, and respect and promote respect for women.²⁹

Fourthly, CEDAW places obligations upon states in a number of specific areas that directly relate to women’s right to freedom of expression. States are required to:

- Protect women’s voices and participation in political decision-making³⁰, including in all legislative, judicial, executive and administrative powers, and in all aspects of formulation and implementation of policy.³¹ The CEDAW Committee has elaborated that such participation should not be complacent and tokenistic,³² and should make decisions based on properly disaggregated³³ data. ³⁴ The CEDAW Committee also pinpointed the particular importance of such participation in order to prevent and mitigate conflict.³⁵
- Protect women’s voices and participation in civil society,³⁶ including in professional associations, women’s organisations, trade unions, community-based organisations³⁷ and, by implication, in the media.
- Ensure women’s freedom of movement³⁸.
- End discrimination against women in social and cultural life³⁹, including women in rural areas⁴⁰, with a particular focus on eliminating stereotypes of women⁴¹, which the Committee has explained are one of the main causes for perpetuating the ideas of ‘women’ upon which discrimination is built⁴²
- End discrimination and ensure women have equal access to education⁴³, healthcare⁴⁴, law,⁴⁵ employment⁴⁶ and other economic areas⁴⁷. This includes protecting women in the workplace from sexual harassment⁴⁸ and refraining from obstructing women’s access to healthcare.⁴⁹ The CEDAW Committee has elaborated that using a gender-approach to delivering work, introducing mandatory gender-sensitive training, and enabling NGOs to monitor services⁵⁰ will be necessary in order to end such discrimination.

- Provide access to gender-specific information in education⁵¹ and healthcare⁵², including information on family planning.⁵³ The CEDAW Committee has clarified that the treaty includes a right to information on sexual and reproductive health and that this should be delivered by properly trained personnel⁵⁴, as well as a right to be properly informed about healthcare treatment⁵⁵

CEDAWနှင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်

နိုင်ငံများသည် လိင်သဘာဝကွာခြားချက်မရှိစေဘဲ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်နှင့် သတင်းအချက် အလက်ရယူနိုင်ခွင့်ကို အာမခံပေးရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားကို ချဲ့ထွင်ကာ နိုင်ငံများအနေဖြင့် အမျိုးသမီးများအားခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို CEDAW ညီလာခံစာချုပ်အရ တိုက်ဖျက်ပေးရန် လိုအပ်ချက်ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် CEDAW ကို ၁၉၈၇ ခုနှစ်တွင် ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။

CEDAW ကို ရေးဆွဲသူများက အမျိုးသမီးတစ်ဦးချင်း၏ အခွင့်အရေးကို စာရင်းပြုစုဖော်ပြရန် မရည်ရွယ်ခဲ့သော် လည်း နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအရ ပေးထားပြီးဖြစ်သော အခွင့်အရေးအားလုံးကို အမျိုးသမီးများခံစားခွင့် ရှိနိုင်စေရန် ရည်ရွယ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ CEDAW ၌ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို မဖော်ပြထားသော်လည်း ၎င်း၏ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ အမျိုးသမီးများ ယင်းအခွင့်အရေးရရှိကျင့်သုံးနိုင်ရန်လိုသည်။ သက်ဝင်ချိန်မှစ၍ CEDAW ပါ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဖော်ညွှန်းချက်များကို အမျိုးသမီးများကို ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် ပုံစံအားလုံး တိုက်ဖျက်ရေးညီလာခံ တာဝန်ရှိစာချုပ်ပြုစုရေးအဖွဲ့က အသေးစိတ် ရှင်းလင်းဖော်ပြခဲ့သည်။ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပြောရလျှင် CEDAW သည် အမျိုးသမီးများ၏ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူနိုင်ခွင့်အပေါ် သက်ရောက်မှု ၅ ရပ် ရှိသည်။

ပထမအချက်မှာ CEDAW က 'အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း' ဆိုသည်ကို နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့်တကွ အခွင့်အရေးအားလုံး တန်းတူညီမျှခံစားခွင့်ကို ချိုးဖောက်သည်။ ခြားနားခြင်း၊ ဖယ်ထုတ်ခြင်း၊ ကန့်သတ်ခြင်းအဖြစ် ရှင်းလင်းဖော်ပြသည်။ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်သဘောအရ ယင်းသို့ရှင်းလင်း ဖော်ပြခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်ကို လိင်သဘာဝအခြေခံသော ချိုးဖောက်မှုသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဖြစ်လာပြီး CEDAW စာချုပ်ကို ချိုးဖောက်မှု ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုဖြစ်ပေါ်စေရန် နိုင်ငံများအနေဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်အပေါ် သက်ရောက်သည့် 'ခြားနားချက်၊ ဖယ်ထုတ်ချက်၊ ကန့်သတ်ချက်'တို့ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးရမည်။ "လိင်သဘာဝအခြေခံ အကြမ်း ဖက်မှု" သဘောတရားအဖြစ် ဤအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို CEDAW က ချဲ့ထွင်ယူသည်။ အမျိုးသမီးဖြစ်သည့် အချက်ကြောင့် အမျိုးသမီးတစ်ဦးအား ပစ်မှတ်ထားသည့် အကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးများအား အဆမတန်ထိခိုက်စေမှု ဖြစ်ပြီး ကိုယ်ထိလက်ရောက်ဖြစ်စေ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကာမဆိုင်ရာ ထိခိုက်နာကျင်ခံစား စေမှုကိုဖြစ်စေသည့် အပြုအမူ၊ ထိုအပြုအမူမျိုးဖြင့်ခြိမ်းခြောက်မှု၊ အကြပ်ကိုင်မှုနှင့် အခြားသော လွတ်လပ်ခွင့်ကို ဖယ်ရှားခြင်းများပါဝင်သည်။ ထိုသို့ အကြမ်းဖက်မှုတွင် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လုံခြုံခွင့်၊ ဥပဒေအရ တန်းတူညီမျှအကာအကွယ်ရပိုင်ခွင့်၊ မိသားစုအတွင်း သာတူညီမျှခွင့်နှင့် မျှတ၍သင့်တင့်ကောင်းမွန်သောလုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေများပိုင်ဆိုင်ခွင့်တို့ကိုချိုးဖောက်ထိပါးသည့် အပြုအမူအားလုံး ပါဝင်သည်။

ဒုတိယအနေဖြင့် CEDAW သည် နိုင်ငံအားလုံးသည် ဤကဲ့သို့သောခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း နယ်ပယ်အသီးသီးတွင် အမျိုးသမီးများကို ရှေ့တန်းရောက်နေစေအောင် ကြိုတင်ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြင့်လည်းကောင်း ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပျောက်အောင် လုပ်ဆောင်ရန်တာဝန်ပေးထားသည်။ စာချုပ်အရ အမျိုးသမီး များအားကြိုကြိုတင်တင်ရှေ့တန်းတင်ထားပေးရန် လက်တလောဆောင်ရွက်ရမှုကို ယောက်ျားများအား ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုအဖြစ် မယူဆအပ်ချေ။ လူ့အခွင့်အရေးရုထောင့်မှကြည့်လျှင် ဤသို့ပြဋ္ဌာန်းခြင်းသည် အမျိုးသမီးများ အား ယင်းတို့၏လိင်သဘာဝကို အခြေခံ၍ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း သတင်းရယူခြင်းမှ ဟန့်တားမှုကို တားမြစ်ရန် နိုင်ငံများအဖို့ နှစ်ခွဲမရှိသော တာဝန်ဝတ္တရားပေးအပ်ခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဆင့်ပွားတွေးပါက နိုင်ငံများသည် အလားတူ အကျိုးသက်ရောက်နိုင်သော ဥပဒေနှင့်မူဝါဒများကို ပြင်ဆင်ပေးရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ နိုင်ငံများသည် အမျိုးသမီးများမိမိတို့၏ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကျင့်သုံးနိုင်ရန် ကျင့်သုံးမှုပြုရန် ကြိုကြိုတင်တင် ယာယီဖြစ်စေ အထူးဖြစ်စေ ဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ရန်လိုအပ်ပေသည်။

တတိယအချက်မှာ CEDAW အရ နိုင်ငံများသည် အမျိုးသမီးများအား မိမိတို့လည်း ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မပြုသင့်သလို အခြားသူများက ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုခြင်းကို ဖြေရှင်းပေးရန်လိုအပ်သည်။ ယင်းအတွက် တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိ ခြင်းကို နောက်ယက်ဟန့်တားနေသော လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အတားအဆီးများကိုလည်းကောင်း၊ အမျိုးသမီး များအား ဟန့်တားနေသော ဓလေ့ထုံးစံအစဉ်အလာ အတွေးအခေါ်များကိုလည်းကောင်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ပေးရန်တက်ကြွစွာ အားထုတ်ခြင်းလည်း ပါဝင်သည်။ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ရုထောင့်အရ ဤပြဋ္ဌာန်း ချက်သည် နိုင်ငံများအား အမျိုးသမီးများကို ဥပဒေအရ (ဥပမာ နိုင်ငံတော်မူဝါဒများဖြင့်) ဆင်ဆာဒဏ်ခတ်ခြင်းကို သာမက အမျိုးသမီးများ၏ထုတ်ဖော်ခွင့်နှင့် သတင်းရယူခွင့်ဆိုင်ရာ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဖိအားနှင့် အကန့်အသတ်များ၏ လက်တွေ့ သက်ရောက်မှုများကိုပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစား ဖြေရှင်းရန် တာဝန်အပ်နှင်းထား သည်။ အမျိုးသားများကို ဦးစားပေးမိတတ်သည့် ခေတ်မမီတော့သော ထုံးစံအစဉ်အလာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း ရန် လိုအပ်ချက်ကို စဉ်းစားအဖြေရှာခြင်းသည် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် လက်တွေ့ သရုပ်မှန်အကြား ကြီးမားသော ကွာဟချက်ဖြစ်ကြောင်း ဘေကျင်းအကြံပြုချက် Beijing Platform for Action တွင် အလေးပေး ဖော်ပြထားသည်။

ဤပြဋ္ဌာန်းချက်အရ နိုင်ငံများသည်မိမိတို့၏ ခွဲခြားဆက်ဆံတတ်သော အကျင့်ဆိုးများအပြင် မိသားစု၊ မိဒီယာ၊ ကုမ္ပဏီ၊ ဆေးရုံ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ အကျင့်ဆိုးများကိုလည်း မြင်အောင်ကြိုးပမ်းရန်လိုအပ်သည်။ CEDAW ကော်မတီက နိုင်ငံအများသည် မိဒီယာနှင့် ပညာရေးစနစ်များဖြင့် လူမှုယဉ်ကျေးမှုအတွေးအခေါ်နှင့် အယူအဆများကို ကျော်လွှားကာ အမျိုးသမီးများအပေါ် တိုးတက်လေးစားမှုဖြစ်ပေါ်စေရန် အထူးသဖြင့် လုပ် ဆောင်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း အကျယ်တဝင့်ဖော်ပြသည်။

စတုတ္ထအချက်မှာ CEDAW နိုင်ငံများအား အမျိုးသမီးများ၏လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ခွင့်နှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင် သော အထူးပြုနယ်ပယ်များတွင် တာဝန်ဝတ္တရားများ အပ်နှင်းထားသည်။ နိုင်ငံများသည် အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်ပေးရန်လိုအပ်ပါသည်။

- ဥပဒေပြုရေး၊ တရားစီရင်ရေး၊ စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာစသော နိုင်ငံရေးဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်နှင့် မူဝါဒချမှတ်ကျင့်သုံးရေးအဆင့်ဆင့်၌ အမျိုးသမီးများ၏အသံနှင့်

ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို အကာအကွယ်ပေးရန်။ CEDAW ကော်မတီက ယင်းသို့ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုသည် စိတ်ဖြေရုံစတီသဘော မဖြစ်သင့်ကြောင်း၊ မှန်ကန်စွာ ဆစ်ပိုင်းထားသောအချက်အလက်များအပေါ် မူတည်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချသင့်ကြောင်း အကျယ်တဝင့်ဖော်ပြပါသည်။ CEDAW ကော်မတီက ပဋိပက္ခမဖြစ်စေရန်နှင့် လျော့နည်းစေရန် ယင်းသို့ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု၏ အရေးပါမှုကိုလည်း ထောက်ပြပါသည်။

- ပညာရှင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများ၊ ကုန်သွယ်ရေးသမဂ္ဂများ ရပ်ရွာအခြေပြုအဖွဲ့အစည်း များစသော အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများတွင် အမျိုးသမီးတို့၏အသံနှင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို ကာကွယ်ပေးရန်
- အမျိုးသမီးများ၏ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်ကို ဆောင်ကြဉ်းပေးရန်
- ခေါက်ရိုးကျိုးအမျိုးသမီးပုံစံများ ပပျောက်ရေးကို စောင့်ပေးကာ ကျေးလက်နေအမျိုးသမီးများအပါအဝင် လူမှုယဉ်ကျေးမှုဘဝရှိ အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို တိုက်ဖျက်ပေးရန်။ ခေါက်ရိုးကျိုး အမျိုးသမီး ပုံစံများသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကိုဖြစ်ပေါ်စေသည့် အမျိုးသမီးအယူအဆကို ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲစေသော အကြောင်းတရားဖြစ်ကြောင်း ကော်မတီက ရှင်းပြသည်။
- ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို တိုက်ဖျက်ပြီး ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ဥပဒေ၊ အလုပ်အကိုင်နှင့် အခြားစီးပွားရေး နယ်ပယ်များတွင် အမျိုးသမီးများ တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိစေရန်။ အမျိုးသမီးများအား လုပ်ငန်းခွင်တွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနှောင့်အယှက်ပေးမှုမှ ကာကွယ်ပေးခြင်းနှင့် အမျိုးသမီးကျန်းမာရေးကုသမှု ခံယူရရှိရေးကိုမဟန့်တားခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ယင်းသို့ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပျောက်စေရန် အလုပ်ပေးအပ်ရာ၌ လိင်သဘာဝ အခြေခံချဉ်းကပ်မှုအသုံးပြုခြင်း၊ လိင်သဘာဝအထူးပြု လေ့ကျင့်ပညာပေးခြင်း၊ NGO များကို ယင်းလုပ်ငန်းများကြီးကြပ်ကွပ်ကဲစေခြင်းတို့ လိုအပ်ကြောင်း CEDAW ကော်မတီက အကျယ်တဝင့်ဖော်ပြပါသည်။
- မိသားစုစီမံကိန်းဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များအပါအဝင် လိင်သဘာဝအထူးပြု ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များရယူနိုင်ခွင့်ကို ပေးရန်။ CEDAW ကော်မတီ၏ သဘော တူစာချုပ်တွင် လိင်မှုကျန်းမာရေးနှင့် မျိုးဆက်ပွား ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ ရယူခွင့်နှင့် ကျန်းမာရေးကုသမှုဆိုင်ရာအချက်အလက်များမှန်ကန်စွာသိရှိခွင့်တို့ပါရှိကြောင်း၊ ယင်းကိုနားလည် တတ်ကျွမ်းသူ လေ့ကျင့်ပြီးဝန်ထမ်းများက ပေးသင့်ကြောင်း CEDAW ကော်မတီက ရှင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည်။

Other international standards on gender and freedom of expression

Since 1997, United Nations (UN) Special Rapporteurs – experts selected by the UN to work on certain global issues – on freedom of opinion and expression have highlighted the “undeniable link”⁵⁶ between ending gender-based discrimination and women’s ability to exercise their rights to the freedoms of expression, participation, information, association and assembly.⁵⁷ The Rapporteurs have found that the right to freedom of expression is under particular threat for women⁵⁸ who face extra restrictions because of their gender,⁵⁹ including when accessing information.⁶⁰ The absence of women’s voices and input into decision making leaves them particularly excluded and invisible,⁶¹ As a result, women in many spaces remain reliant on men to represent their views and protect their interests.⁶²

The Rapporteurs have urged states to actively support and welcome women who attempt to make their voices heard.⁶³ They have also said that states have a responsibility to eliminate the atmosphere of fear that dissuades women from exercising their right to freedom of expression⁶⁴. This atmosphere is often created by continuing discriminatory attitudes and practices which are justified by customary practices, cultural history and social norms.⁶⁵ Such discrimination is not time-bound; the Rapporteurs have highlighted that it continues in the newer spaces that have developed, for example the digital environment, to which women have unequal access.⁶⁶ They have pointed to the effect of such discrimination, particularly on impunity, violence against women, violence against children⁶⁷, and peace building.^{68,69}

According to the Rapporteurs, states must take account of the fact that the right to freedom of expression may be exercised in “distinctly different” ways according to gender.⁷⁰ They have also called on states to place much more emphasis on positive and proactive measures to protect women’s right to freedom of expression.⁷¹ In 2014, the Special Rapporteurs from the UN, the Organisation for Security and Cooperation in Europe (OSCE), the Organisation of American States (OAS) and the African Commission on Human and Peoples’ Rights (ACHPR) worked together to expand this, explaining that states should take positive steps to ensure that women can achieve their right to freedom of expression without discrimination. This includes modifying and eliminating harmful stereotypes, prejudices and practices, amongst them traditional or customary values or practices, which undermine women’s ability to enjoy the right to freedom of expression.⁷²

လိင်သဘာဝနှင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ အခြားသော နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများ

၁၉၉၇ ခုနှစ်မှစ၍ (အချို့သောကမ္ဘာ့ပြဿနာများအတွက် ကုလသမဂ္ဂမှ ရွေးချယ်ထားသော ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် များဖြစ်သည်) လွတ်လပ်စွာထင်မြင်ယူဆခွင့်နှင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူးစုံစမ်းရေးအရာရှိ များက လိင်သဘာဝအခြေခံခွဲခြားဆက်ဆံမှုတိုက်ဖျက်ရေးနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့် ပါဝင်ခွင့် သတင်းရယူခွင့် ဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် စုပေးခွင့်များကျင့်သုံးခွင့်တို့သည် ငြင်းမရအောင် ဆက်နွယ်လျက်ရှိကြောင်း ပြောဆိုခဲ့ကြပါသည်။ အထူးစုံစမ်းရေးအရာရှိများက အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် သတင်းရယူခြင်းအခါမျိုး၌ လိင်သဘာဝကိုအကြောင်းပြု၍ အပိုကန့်သတ်ချက်များ ရင်ဆိုင်ရပါက လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် လည်း ခြိမ်းခြောက်ခံရသော အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိနေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်၌ အမျိုးသမီးများ၏ အသံနှင့်ပါဝင်မှုမရှိခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် အထူးကြည့်ဖယ်ခံရကာ မျက်ကွယ်သို့ ရောက်ရှိကျန်ခဲ့ရပါသည်။ နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် နယ်ပယ်များစွာရှိအမျိုးသမီးတို့သည် မိမိတို့၏အမြင်များကို ကိုယ်စားပြုဖော်ပြရန် မိမိတို့အကျိုးစီးပွားများကို ကာကွယ်ရန် ယောက်ျားသားများကို ဆက်လက်မိုချီရပါ တော့သည်။

အထူးစုံစမ်းရေးအရာရှိများက နိုင်ငံများအား ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရန်ကြိုးစားသော အမျိုးသမီးများအား တက်ကြွစွာ ထောက်ခံကြိုဆိုရန် တိုက်တွန်းပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသမီးများ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုသည့် အလေ့အကျင့်မဖြစ်ထွန်းအောင် ပြုလုပ်နေသော

စိုးကြောက်မှုအခြေအနေကို နိုင်ငံများအနေဖြင့် တိုက်ဖျက်ပေး ရမည့် တာဝန်ရှိကြောင်း အထူးစုံစမ်းရေးအရာရှိများက ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ယင်းသို့ စိုးကြောက်မှု အခြေအနေ ကို ဖြစ်စေတတ်သည့်အရာမှာ ဓလေ့ထုံးစံယဉ်ကျေးမှုသမိုင်းနှင့် စံတန်ဖိုးများက အမှန်ဟု ယူဆခဲ့သော ဆက် တိုက်ဖြစ်ထွန်းခဲ့သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံသော အမြင်များ အကျင့်စရိုက်များပင်ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသို့ ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုများသည် အချိန်ကာလကိုသာလိုက်၍ဖြစ်နေသည်မဟုတ်သေးပေ။ အသစ်ဖြစ်ထွန်းလျက်ရှိသော နယ်ပယ်သစ်များတွင်ပါ ဆက်လက်ရှိနေကြောင်း အထူးစုံစမ်းရေးအရာရှိများက အလေးပေးပြောဆိုခဲ့ပါသည်။

ဥပမာ - ဒစ်ဂျစ်တယ်နယ်ပယ်တွင်လည်း အမျိုးသမီးများသည် တန်းတူညီတူ အခွင့်အရေးရရှိမှု မရှိကြောင်း၊ ပြစ်ဒဏ်မှလွတ်နေခြင်း၊ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ ကလေးသူငယ်များကို အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုဖြစ်စဉ်များတွင် အထူးအားဖြင့် ယင်းသို့ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို တွေ့နိုင်ကြောင်း အထူးစုံစမ်းရေးအရာရှိများက ထောက်ပြသည်။

အထူးစုံစမ်းရေးအရာရှိများ၏အလိုအရ နိုင်ငံများအနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို လိင်သဘာဝကို လိုက်၍ မတူကွဲပြားခြားနားစွာ ကျင့်သုံးနေနိုင်သည်ဆိုသော အချက်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားမိဖို့လိုသည်။

အမျိုးသမီးတို့၏ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်ကို ကာကွယ်ရန် နိုင်ငံများအနေဖြင့် အပြုသဘောဆောင် သည့် ကိစ္စများကို ကြိုကြိုတင်တင်ဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း တိုက်တွန်းပြောဆိုထားပါသည်။ ၂၀၁၄ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂ ၂၃ရောပလုံခြုံရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့ (OSCE)၊ အမေရိကန်ပြည်နယ်များအဖွဲ့ (OAS)နှင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပြည်သူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အာဖရိကကော်မရှင် (ACHPR) တို့မှ အထူးစုံစမ်းရေးအရာရှိများ ပူးပေါင်းကာ ယင်းအချက်ကို အကျယ်ချဲ့၍ ဆွေးနွေးကြပြီး အမျိုးသမီးများ ခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်းမရှိဘဲ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ရရှိစေရန်အတွက် နိုင်ငံများအနေဖြင့် တိုးတက်လုပ်ဆောင်သင့်ကြောင်း ရှင်းလင်းပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ ယင်းသို့ လုပ်ဆောင်ရာတွင် အမျိုးသမီးများလွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်ကို လှိုက်စားဖျက်ဆီးနိုင်သည့် ရိုးရာအစဉ်အလာဓလေ့ထုံးစံများအနက် အန္တရာယ်မကင်းသော ခေါက်ရိုးကျိုးပုံစံများ၊ မှားယွင်းသော အယူစွဲများနှင့် အကျင့်စရိုက်များကို ဖော်ထုတ်ပြီး တိုက်ဖျက်ရပါမည်။

What does international law say about women’s right to freedom of expression?

- Women have a right to seek, receive and impart information in any way they choose on an equal basis to men
- Governments must ban discrimination, changing laws and policies that support it, to ensure that women can access information, speak out and participate equally.
- Governments must not justify censorship or restrictions on the basis of ‘tradition’ and must stop others doing so, actively trying to change such mind-sets.

နိုင်ငံတကာဥပဒေကပြောသော အမျိုးသမီးတို့၏ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်

- အမျိုးသမီးများသည် ယောက်ျားသားတို့နည်းတူ မိမိတို့ကြိုက်နှစ်သက်သလိုနည်းလမ်းဖြင့် သတင်းအချက် အလက်များကို ရှာဖွေခွင့် ရယူခွင့် ပြန်လည်ဖြန့်ဖြူးခွင့်ရှိသည်။
- အမျိုးသမီးများ တန်းတူရည်တူ သတင်းရယူခွင့် ဖော်ထုတ်ပြောဆိုခွင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရနိုင်စေရန် အစိုးရများအနေဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကိုတားမြစ်ရမည်။ ယင်းကိုအားပေးသော ဥပဒေနှင့် မူဝါဒများကို ပြောင်းလဲရမည်။
- အစိုးရများအနေဖြင့် အစဉ်အလာကိုပန်းပြု၍ ဆင်ဆာဒဏ်ခတ်ခြင်း ကန့်သတ်ခြင်းတို့ကို တရားဝင်မဖြစ် စေရ၊ ယင်းသို့ မည်သူမျှပြုလုပ်ခွင့်မရှိအောင် တားဆီးပြီး အတွေးအခေါ်များကို တက်ကြွစွာ ကြိုးစား ပြောင်းလဲပေးရမည်။

Gender in Myanmar မြန်မာနိုင်ငံရှိ လိင်သဘာဝ

Myanmar facts မြန်မာပြည်ဆိုင်ရာအချက်အလက်များ

Population: 54 million လူဦးရေ ၅၄ သန်း

Rural population: 67%⁷³ ကျေးလက်နေလူဦးရေ ၆၇%

Surface area: 676,000 km² ဧရိယာ ၆၇၆၀၀၀ စတုရန်းကီလိုမီတာ

Life expectancy: 65⁷⁴ ပျမ်းမျှသက်တမ်း ၆၅နှစ်

Fertility rate: 2 children per woman⁷⁵ ကလေးမွေးနှုန်း အမျိုးသမီးတစ်ဦးလျှင် ကလေးနှစ်ဦး

Adolescent fertility rate: 11 (number of births per 1,000 women aged 15-19)⁷⁶ အရွယ်ရောက် ကလေးမွေးနှုန်း ၁၁ဦး (အသက် ၁၅နှစ်မှ ၁၉နှစ်အတွင်း အမျိုးသမီး ၁၀၀၀လျှင် မွေးဖွားမှုနှုန်း)

Contraceptive use: 46%⁷⁷ ပဋိသန္ဓေတားဆီးမှု အသုံးပြုသူ ၄၆%

Births attended by skilled health attendant: 71%⁷⁸ ကျွမ်းကျင် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းဖြင့် ကလေးမွေးမှု ၇၁%

Primary school enrolment: 114%⁷⁹: boys: 114.7%⁸⁰; girls: 113.6%⁸¹ မူလတန်းကျောင်းနေမှု ၁၁၄% = ကျား ၁၁၄.၇၊ မ ၁၁၃.၆

Secondary school enrolment: 50%⁸²: boys: 49%⁸³; girls: 51.4%⁸⁴ အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်း ကျောင်းနေမှု ၅၀% = ကျား ၄၉% မ ၅၁%

Tertiary education enrolment: 13.4%⁸⁵: men: 12%⁸⁶; women: 14.7%⁸⁷ တက္ကသိုလ်ဝင်နှုန်း ၁၃.၄% = ကျား ၁၂% မ ၁၄.၇%

Mobile phone subscriptions per 100 people: 13⁸⁸ လူ ၁၀၀ လျှင် မိုဘိုင်းဖုန်း အသုံးပြုမှု ၁၃ ဦး

Unlike its larger neighbours India and China, Myanmar has gender equality at the level of basic survival.⁸⁹ However, as with everything in Myanmar, decades of mismanagement, corruption and severe and sustained human rights violations have left the country with significant gender-based discrimination and, in particular, severe gender-based violence.

အခြားအိမ်နီးချင်း တရုတ် အိန္ဒိယနိုင်ငံများနှင့်မတူ အခြေခံအဆင့်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကျား/မတန်းတူအခွင့် အရေး ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ စီမံခန့်ခွဲမှုညံ့ဖျင်းခြင်း၊ အကျင့်ပျက်ခြစားခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေး အစဉ်တစိုက် ချိုးဖောက်ခဲ့ခြင်းတို့ကြောင့် လိင်သဘာဝအခြေခံ ခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်းနှင့် (အထူးသဖြင့်) လိင်သဘာဝအခြေခံ အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းတို့ ရှိနေသည်။

Education

There is an equal level of access to education between the genders and, in certain cases such as tertiary education, women sometimes outnumber men.⁹⁰ However, national spending on education is less than half of what is spent on defence, and despite promises in the *30-Year Long-Term Education Plan* (2001-2031), almost nothing is known about how the budget is spent.⁹¹ The CEDAW Committee expressed its concern at the “*lack of information on the specific budgetary allocations for the education sector, including the implementation of the Plan*”.⁹²

ပညာရေး

ကျားနှင့်မ ပညာရေးရယူခွင့် တန်းတူညီမျှရှိပြီး၊ အချို့သော တက္ကသိုလ်ပညာရေးစသည့်နယ်ပယ်တွင် အမျိုးသမီးက အမျိုးသားထက် များသည်။ သို့သော် ပညာရေးအသုံးစရိတ်သည် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်၏ ထက်ဝက်လောက်ပင်မရှိချေ။ နှစ်၃၀ ရေရှည်ပညာရေးစီမံကိန်းတွင် ကတိစကားများ ပါရှိစေကာမူ ဘတ်ဂျက် အသုံးစရိတ် မည်သို့သုံးစွဲကြောင်းမသိရပါ။ CEDAWကော်မတီက “စီမံကိန်းအကောင် အထည်ဖော်ဆောင်ခြင်း အပါအဝင် ပညာရေးကဏ္ဍ ဘတ်ဂျက်ခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ မသိရှိရခြင်း” အတွက် စိုးရိမ်ပူပန်မိကြောင်း ပြောခဲ့သည်

Employment

Despite the high levels of girls and women in education, their academic advantage does not translate to their participation in the labour force. Only 50% of women are employed compared with 82% of men.⁹³ The government's claim that women and men have equal opportunities in employment under law⁹⁴ is questionable, given that women are still concentrated in the lower ranks and in lower-skilled jobs^{95,96}, and that women earn less than men for comparative jobs (statistically, men earn \$1,000 while women earn only \$640).^{97,98} Much of this disparity is due to the prevalence of traditional beliefs which reinforce attitudes and behaviours that do not favour women⁹⁹. These include men being regarded as the main providers, the undervaluing of women's unpaid work and controls on women's freedom of movement.

Myanmar's laws are also questionable. There is, for example, no evidence of the laws which provide women with maternity leave - either the government's *Leaves and Holidays Act* or the *Social Security Act* - being implemented.¹⁰⁰ Indeed, the CEDAW Committee found almost no available information about the status of women's employment in Myanmar.¹⁰¹

အလုပ်အကိုင်

ပညာရေးတွင် အမျိုးသမီးဦးရေ မြင့်မားသော်လည်း ပညာရေးတပန်းသာမှုကြောင့် လုပ်ငန်းခွင်ပါဝင်မှု မတွေ့ရပေ။ အမျိုးသား ၈၂% တွေ့ရချိန်တွင် အမျိုးသမီး ၅၀% သာတွေ့ရသည်။ အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားများသည် အလုပ်သမားဥပဒေအရ တန်းတူအခွင့်အရေးများ ရရှိကြောင်း အစိုးရ၏ ပြောဆိုချက်သည် မေးခွန်းထုတ်စရာ ဖြစ်နေသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ရာထူးနိမ့်နှင့် စွမ်းရည်နိမ့် အလုပ်များတွင် ပိုများပြီး အမျိုးသားများထက် လစာနည်းသည်။ (ကိန်းဂဏန်းဖြင့် ဖော်ပြရလျှင် အမျိုးသား \$၁၀၀၀ရလျှင် အမျိုးသမီး \$၆၄၀သာရသည်။) ယင်းသို့ မညီမျှမှု အတော်များများမှာ

အမျိုးသမီးများကို မျက်နှာသာမပေးသော အမြင်နှင့် အပြုအမူများကို ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိသည့် အစဉ်အလာနှင့် ယုံကြည်မှုများကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အမျိုးသားများသည် အဓိကဝင်ငွေရှာဖွေသူအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏ လုပ်အားကို ဝင်ငွေမရသည့်အတွက် တန်ဖိုးမထားဘဲ လွတ်လပ်စွာသွားလာမှုကိုလည်း ချုပ်ကိုင်ထားခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။

မြန်မာ့တရားဥပဒေကလည်း မေးခွန်းထုတ်စရာ ဖြစ်နေသည်။ ဥပမာ အစိုးရ၏ ရုံးပိတ်ရက်ဆိုင်ရာ Leaves and Holidays Act သို့မဟုတ် Social Security Act ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် မီးဖွားခွင့်ဆိုင်ရာ ဖော်ပြချက်မပါပေ။ CEDAWကော်မတီက မြန်မာနိုင်ငံ၌ အမျိုးသမီးအလုပ်အကိုင် အဆင့်အတန်းဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက် ရယူနိုင်မှုခက်ခဲကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့သည်။

Health

Compared to neighbouring countries, women's health in Myanmar is poor. Maternal mortality stands at 240 per 100,000, higher than Viet Nam (56), Thailand (48), Malaysia (31) and India (230).¹⁰² Healthcare relating to sexual and reproductive health lacks gender responsive policies, plans and programmes.¹⁰³ As a result, 25% of women have an unmet need for family planning and 18% of married women have an unmet need for contraception.¹⁰⁴ Almost 10 percent of maternal deaths are abortion-related.¹⁰⁵

The CEDAW Committee highlighted the complete absence of any information about how the healthcare budget - which is a quarter of the country's spending on defence - is allocated and spent, citing this as being key to the failure of healthcare delivery for women, especially in rural areas.¹⁰⁶ The Committee pointed, in particular, at the complete lack of sex education programmes, and the lack of access for women to quality sexual and reproductive health services. It recommended the need to strengthen and expand efforts to increase knowledge so that women and men can make informed choices.¹⁰⁷

ကျန်းမာရေး

အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ယှဉ်လျှင် မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ ကျန်းမာရေးမှာ နိမ့်ကျဆင်းရဲသည်။ မီးဖွားစဉ် သေဆုံးမှုနှုန်းသည် လူတစ်သိန်းလျှင် ၂၄၀ဖြစ်သောကြောင့် ဗီယက်နမ်၊ ထိုင်း၊ မလေးရှား၊ အိန္ဒိယတို့ထက် မြင့်မားလျက်ရှိသည်။ လိင်မှုဆိုင်ရာကျန်းမာရေးနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး ပြုစောင့်ရှောက်ရေးတွင် လိင်သဘာဝကျွမ်းကျင်မှုအလိုက်ချမှတ်သော မူဝါဒ စီမံချက်များ ကင်းမဲ့နေသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသမီး ၂၅%မှာ သားဆက်ခြားစီမံကိန်းအတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုနိုင်သလို အိမ်ထောင်သည်အမျိုးသမီး ၁၈% မှာ ပဋိသန္ဓေတားဆီးရေး ဆောင်ရွက်ခြင်း မပြုလုပ်နိုင်ပေ။ မီးတွင်းသေဆုံးမှု ၁၀%နီးပါးသည် ကိုယ်ဝန်ပျက်ချခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသည်။

CEDAW ကော်မတီ၏ ဖော်ပြချက်အရ စစ်ရေးအသုံးစရိတ်၏ လေးပုံတစ်ပုံကို ကျန်းမာရေးအသုံးစရိတ်အဖြစ် လျာထားသော်လည်း မည်သို့ခွဲဝေသုံးစွဲကြောင်းမသိရသဖြင့် ကျေးလက်အမျိုးသမီးများ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အားနည်းချက်ကို ပြနေသည်။ လိင်ပညာပေးအစီအစဉ်များ မရှိခြင်း၊ အရည်အသွေးမီသည့် လိင်မှုနှင့် မွေးဖွားမှုဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို အမျိုးသမီးထု မရရှိနိုင်ခြင်းတို့ကိုလည်း CEDAWက ထောက်ပြသည်။ အမျိုးသမီးရော အမျိုးသားပါ အသိဉာဏ်ရှိရှိ ရွေးချယ်ခွင့် ရှိစေရန် အသိပညာမြှင့်လုပ်ငန်းများ လိုအပ်ကြောင်း အကြံပြုထားပါသည်။

Law

The CEDAW Committee was concerned that, despite Myanmar’s having been a party to CEDAW since 1987, the 2008 Constitution is incompatible with the Convention.¹⁰⁸ The Constitution limits the prohibition on discrimination under Article 352 with the provision “nothing in this section shall prevent appointment of men to the positions that are naturally suitable for men only”. The Committee highlighted that the constitutional reservation of 25% of parliamentary seats for the military has the effect of excluding women from a quarter of parliament.

Many laws and customary laws that discriminate against women still remain on the books in Myanmar.^{109,110} The Committee has recommended that legislators in particular need to be more aware of gender-based discrimination in order to adopt laws to build *de jure* equality for women, including through the introduction of special temporary measures.¹¹¹

ဥပဒေ

၁၉၈၇ခုနှစ်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် CEDAWအဖွဲ့ဝင် ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် CEDAW၏ ပဋိညာဉ်များနှင့် မကိုက်ညီကြောင်း CEDAWက စိုးရိမ်ကြီးစွာပြောခဲ့ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၅၂ တွင် အမျိုးသားများနှင့်သာ လျော်ကန်သင့်မြတ်သည့် ရာထူးတာဝန်များအတွက် အမျိုးသားများအား ရွေးချယ်ခန့်ထားခြင်းကို ဤဥပဒေအရ အဟန့်အတား မဖြစ်စေရဟုဆိုကာ ကျား/မခွဲခြားခြင်း တားမြစ်ချက်ကို ကန့်သတ်ထားသည်။ ဥပဒေအရ လွှတ်တော်တွင်း တပ်မတော်သားဦးရေ ၂၅%ပါဝင်ရန် လျာထားခြင်းသည် အမျိုးသမီးများအား လွှတ်တော်တွင်း လေးပုံတစ်ပုံ ကြည့်ဖယ်ထားရာရောက်ကြောင်း ကော်မတီက အလေးပေး ဖော်ပြခဲ့သည်။

အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် ဥပဒေများ၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံထုတ် စာအုပ်များ၌ ပါရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ဥပဒေပြုသူများ အနေဖြင့် အမျိုးသမီးများအတွက် ဥပဒေအရ တန်းတူညီမျှခွင့်ကို တည်ဆောက်ရန် ဥပဒေချမှတ်ရေးအတွက် အထူးယာယီဆောင်ရွက်ချက်များဖြင့် လိင်သဘာဝအခြေခံ ခွဲခြားမှုကို သတိပြုသင့်ကြောင်း CEDAWက အကြံပြုထားသည်။

Government action on gender

The government has responded to widespread concerns about the levels of gender-based discrimination in Myanmar. In 2013, it launched a *National Strategic Plan for the Advancement of Women (2013-2022)*. It claimed that the Plan was based on 12 priorities in the *Beijing Platform for Action* and on CEDAW.¹¹² The Plan’s objective is:

All women in Myanmar are empowered and able to fully enjoy their rights with the support of the Government of the Republic of the Union of Myanmar. Enabling systems, structures and practices are created for the advancement of women, gender equality, and the realization of women’s rights.

The Plan covers livelihoods, education, health, violence, emergencies, the economy, decision making, institutions, human rights, the media, the environment, and children. It includes commitments to research, awareness raising and implementation of new programmes. There is, however, no sign of its being implemented.

In 2004, the ASEAN Commission on the Promotion and the Protection of the Rights of Women and Children was instigated. This Commission, while welcome, is significantly restricted by its terms of reference which limit women's rights to those covered by laws already ratified by states, and only on "consideration [of] the different historical, political, socio-cultural, religious and economic context in the region".¹¹³ The ASEAN Commission is also expected to respect the principles of sovereignty, non-confrontation and an "evolutionary approach" (presumably meant to dissuade a "revolutionary approach"). According to the Commission's work plan for 2012 to 2016, Myanmar is responsible only for reviewing legislation on violence against children across the region.¹¹⁴ As yet, the Commission has not concluded any of its workplan.¹¹⁵

In 2014, the Myanmar government submitted its most recent report to CEDAW in which it claimed the following minimal changes:¹¹⁶

- An Anti-Violence against Women Law is being drafted.
- A National Human Rights Commission has been established, with a Women and Child sub-committee.
- CEDAW principles are being included into civil service training, including for judges.
- Myanmar now has two women ministers (for Social Welfare, Relief and Resettlement, and for Education), four women in the upper house of Parliament, *Amyotha Hluttaw*, 26 women in the lower house, *Pyithu Hluttaw*, 25 women in the Region and State parliaments, and 16 women out of the 52 High Court judges.
- CEDAW's recommendations on women's citizenship had been rejected by parliament.
- Pupils are now receiving education on reproductive health, though not, the government admits, in a gender-sensitive manner.

အစိုးရ၏ လိင်သဘာဝဆိုင်ရာဆောင်ရွက်ချက်

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း လိင်အခြေခံ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းအတွက် အများစု စိုးရိမ်ပူပန်မှုကို အစိုးရက တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၃ခုနှစ်တွင် အမျိုးသမီးများ တိုးတက်ရေးအတွက် အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာ စီမံကိန်း (၂၀၁၃ - ၂၀၂၂) ကို စတင်ခဲ့သည်။ Beijing Platform for Action ဘေဂျင်း အခြေခံဆောင်ရွက်မှုပါ ဦးစားပေးအချက် ၁၂ရပ်နှင့် CEDAWတွင် အခြေခံထားကြောင်း ဆိုပါသည်။ စီမံကိန်း၏ ဦးတည်ချက်မှာ -

“မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ အမျိုးသမီးအားလုံး ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ အထောက်အပံ့ဖြင့် စွမ်းအားရှိပြီး မိမိတို့ရပိုင်ခွင့်များကို အပြည့်အဝ ခံစားနိုင်ရမည်။ အမျိုးသမီးထုတိုးတက်ရေး၊ ကျား/မတန်း တူညီမျှရေးနှင့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများ အကောင်အထည်ပေါ်ရေးအတွက် စွမ်းနိုင်သောစနစ်များ၊ ပုံစံများနှင့် အကျင့်များဖြစ်ထွန်းစေမည်” ဟု ဖြစ်သည်။

စီမံကိန်းတွင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အလုပ်၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ အကြမ်းဖက်မှု၊ အရေးပေါ်ကိစ္စများ၊ စီးပွားရေး၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်၊ အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူ့အခွင့်အရေးများ၊ မီဒီယာ၊ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ကလေးသူငယ် ကိစ္စရပ်များပါရှိသည်။ သုတေသန ဆောင်ရွက်မှု၊ ပညာပေးရေးနှင့် စီမံကိန်းသစ်များ အကောင်အထည်ဖော်ရေး တို့လည်း ပါဝင်သည်။ သို့သော် အကောင်အထည်ဖော်သည့် အရိပ်အယောင် မတွေ့ရပေ။

၂၀၀၄ခုနှစ်တွင် အမျိုးသမီးနှင့် ကလေးသူငယ် အခွင့်အလမ်းများ တိုးမြှင့်ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ အာဆီယံ ကော်မရှင်ကို စတင်ခဲ့သည်။ ဤကော်မရှင်သည် လိုလားဖွယ်ဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံအသီးသီးက ပြဋ္ဌာန်းပြီးဥပဒေ များဖြင့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများကို ကန့်သတ်ထားသည့် စာသားအသုံးအနှုန်းများပါရှိပြီး ဒေသတွင်းရှိ မတူညီသော သမိုင်း၊ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခြေအနေများကို အခြေခံ၍သာ စဉ်းစားသည်။ အာဆီယံကော်မရှင်အနေဖြင့် အချုပ်အခြာအာဏာ၊ ထိပ်တိုက်မတွေ့ရေးနှင့် 'ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်ချဉ်းကပ်မှု' မျိုးကို လေးစားလိုက်နာရန် မျှော်မှန်းထားသည်။ ('တော်လှန်သောချဉ်းကပ်မှု' မျိုး မဖြစ်ပေါ်စေရန် တမင်ရည်ရွယ်ပုံရသည်။) ကော်မရှင်၏ ၂၀၁၂ - ၂၀၁၆ လုပ်ငန်းစီမံချက်အရ ဒေသတွင်း ကလေးသူငယ်များ အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများ ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် မြန်မာနိုင်ငံက တာဝန်ယူရမည် ဖြစ်သည်။ သို့တိုင် ကော်မရှင်သည် ၎င်း၏ လုပ်ငန်းစီမံချက်ကို အပြီးမသတ်နိုင်သေးပေ။

၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် မြန်မာအစိုးရသည် အောက်ပါ ပြောင်းလဲမှုများ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြောင်း CEDAW အား အစီအရင်ခံခဲ့ရသည်။

- အမျိုးသမီးများ အကြမ်းဖက်မှုဆန့်ကျင်ရေး ဥပဒေ မူကြမ်းဆွဲနေကြောင်း
- အမျိုးသားအဆင့် လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းထားပြီး၊ အမျိုးသမီးရေးရာနှင့် ကလေးသူငယ်ရေးရာ ဆပ်ကော်မတီများပါဝင်ကြောင်း
- CEDAW မူများကို တရားသူကြီးစသော အရပ်ဖက်ဝန်ထမ်း လေ့ကျင့်ရေးတွင် ထည့်သွင်းလျက် ရှိကြောင်း
- မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဝန်ကြီးအဆင့်၌ (လူမှုဝန်ထမ်းကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးနှင့် ပညာရေးဝန်ကြီး) အမျိုးသမီးဝန်ကြီး ၂ဦး၊ အမျိုးသားလွှတ်တော်တွင် အမျိုးသမီး ၄ဦး၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်တွင် အမျိုးသမီး ၂၆ဦး၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော်များတွင် အမျိုးသမီး ၂၅ဦးနှင့် ဟိုက်ကုတ်တရားသူကြီး ၅၂ဦး အနက် အမျိုးသမီး ၁၆ဦး ရှိပါကြောင်း။
- အမျိုးသမီး နိုင်ငံသားအဆင့်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ CEDAW အကြံပြုချက်များကို လွှတ်တော်က လက်မခံခဲ့ကြောင်း
- ပဋိသန္ဓေကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ပညာများကို ကျောင်းသားများရရှိလျက် ရှိပါကြောင်း။ သို့ရာတွင် ကျား/မ ခွဲခြားမှုဆိုင်ရာ အထူးပြုပုံစံဖြင့် မဟုတ်သေးသည်ကို ဝန်ခံပါကြောင်း။

Women in the media မိဒီယာ၌ အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

In 2013, the government abolished the Press Scrutiny and Registration Division, ending decades of pre-publication censorship. Later that year, the government began to give licences for private daily newspapers. While 26 licences were given initially, less than half that number of newspapers remains in daily print today. The newspapers with the largest circulation figures are still the state-owned newspapers which benefit not only from state funding but also from logistical support from the state. Ownership of the private media is largely opaque; although rumours circulate as to how close each media company is to the government and, in particular, to the military.

The lack of broadcasting regulation has resulted in there being state-owned channels and channels with questionable links to the government.¹¹⁷ The government has proposed a broadcasting law to give licences to non-state channels, but the bill has been held up in parliament due to public concerns about its provisions. Another bill which would have created a semi-independent public service broadcaster was withdrawn by the government in 2015 following widespread criticism.

Media professionals work in a complex and risky environment. The government and others have used a range of out-dated criminal laws to prosecute journalists on the grounds of defamation, official secrets, trespass, contacting “illegal organisations” and national security, sentencing them to long prison terms. Media workers are also vulnerable to violence and widespread impunity. Journalists and other media workers are represented primarily through three associations, all bearing similar names: the Myanmar Journalists Association, the Myanmar Journalists Network and the Myanmar Journalists Union. The government has also created an Interim Press Council due to be made permanent through the *News Media Law*, and responsible for developing media policy and receiving complaints.

The number of journalists working in Myanmar is estimated to be around 5,000.¹¹⁸ There are no nationwide estimates of the number of women or third gender journalists, although participants in our research believed that there had been very few women journalists before 2010. There was a perception among participants that there is little gender-based discrimination in the Myanmar media. The participants justified this perception on the basis that women journalists are visible in media companies. Even the lowest estimate among the participants was that women make up 25% of journalists, and some believed the number to be closer to 50%. ARTICLE 19’s survey of the three private newspapers with the highest circulation found some support for this (Table 1). This perception is also supported by the purposeful attempt of some media companies, such as the broadcaster Democratic Voice of Burma, to create all-women shortlists for new journalist positions. However, while all the participants believed that the number of women employed in the media sector is encouraging, a number of gender-based issues were discovered upon closer analysis, some of which the participants also observed.

၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် စာနယ်ဇင်းစိစစ်ရေးနှင့် မှတ်ပုံတင်ဌာနကို ဖျက်သိမ်းလိုက်ပြီး နှစ်ပေါင်းများစွာက ထုတ်တင်စနစ်ကို နိဂုံးချုပ်ပေးခဲ့သည်။ ထိုနှစ်တွင်ပင် ပုဂ္ဂလိကပိုင်နေ့စဉ်သတင်းစာ ထုတ်ဝေခွင့်လိုင်စင်များ စတင်ပေးခဲ့သည်။ မူလကလိုင်စင် (၂၆)ခု ပေးခဲ့သော်လည်း ယနေ့ နေ့စဉ်ထွက်ရှိနေသော သတင်းစာအရေအတွက်မှာ ယင်း၏ထက်ဝက်ပင် မရှိပေ။ စောင်ရေအများဆုံး သတင်းစာများမှာ နိုင်ငံတော်အထောက်အပံ့ဖြင့် ထုတ်ဝေသော နိုင်ငံတော်ပိုင် သတင်းစာများဖြစ်သည်။ ပုဂ္ဂလိကမီဒီယာ ပိုင်ဆိုင်မှုများမှာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိပေ။ မည်သည့် သတင်းလုပ်ငန်းသည် အစိုးရနှင့် စစ်တပ်နှင့် မည်မျှဆက်သွယ်နေကြောင်း ကောလဟာလများလည်း ထွက်ပေါ်သည်။

အသံလွှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ မရှိခြင်းကြောင့် နိုင်ငံတော်ပိုင် Channelများနှင့် နိုင်ငံတော်နှင့်ဆက်စပ်မှု ရှိနိုင်သော Channelများ ရှိနေသည်။ အစိုးရက နိုင်ငံတော်ပိုင်မဟုတ်သော Channelများအား လိုင်စင်ပေးရန် အသံလွှင့်ဥပဒေတစ်ရပ် ပြဋ္ဌာန်းရန် အဆိုပြုထားသော်လည်း ပြည်သူလူထု၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကြောင့် ဥပဒေကြမ်းအဖြစ် လွှတ်တော်တွင် ဆိုင်းငံ့ထားရသည်။ semi-independent မိမိဘာသာလွတ်လပ်သော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု အသံလွှင့်ဌာန ဖြစ်ထွန်းစေမည့် အခြားဥပဒေကြမ်းတစ်ခုမှာလည်း ဝေဖန်ခံရမှုများကြောင့် ၂၀၁၅တွင် အစိုးရကပင် ရုတ်သိမ်းခဲ့ရသည်။

မီဒီယာကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များသည် ရှုပ်ထွေးပြီး အန္တရာယ်ရှိသော အခြေအနေတွင် အလုပ်လုပ်နေရသည်။ အစိုးရနှင့်တကွ အချို့က စာနယ်ဇင်းသမားများကို ခေတ်မီသော ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများ အသုံးပြုပြီး အသေရေ ဖျက်မှု၊ အစိုးရလှိုင်းပျက်ချက်များပေါက်ကြားမှု၊ ကျူးကျော်ဝင်ရောက်မှု၊ မတရားအသင်းနှင့် ဆက်သွယ်မှု၊ အမျိုး သားလုံခြုံရေးထိပါးမှုတို့ဖြင့် ထောင်ဒဏ်နှစ်ရှည် ကျခံစေခဲ့သည်။ ဂျာနယ်လစ်များနှင့် အခြားမီဒီယာလုပ်သားများ သည် အောက်ပါအဖွဲ့အစည်းသုံးခု၌ အဓိက ကိုယ်စားပြု ဆောင်ရွက်သည်။ (၁) MJA (၂) MJN နှင့် (၃) MJU တို့ဖြစ်သည်။ အစိုးရက စာနယ်ဇင်းကောင်စီယာယီဖွဲ့ ပေးထားပြီး နောင်တွင် သတင်းမီဒီယာ ဥပဒေဖြင့် အတည်ဖြစ်စေကာ၊ မီဒီယာမူဝါဒများ ဖြစ်ထွန်းရေး၊ တိုင်တန်းချက်များ လက်ခံခြင်းတို့အတွက် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်စေမည် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အလုပ်လုပ်နေသော ဂျာနယ်လစ် အရေအတွက် ၅၀၀၀ခန့် ရှိသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် အမျိုးသမီးအရေအတွက်နှင့် တတိယလင်ကွဲ စာနယ်ဇင်း အရေအတွက် မည်မျှရှိကြောင်း မခန့်မှန်းနိုင်ပါ။ ယခုသုတေသနတွင် ပါဝင်ဖြေဆိုသူများက ၂၀၁၀ မတိုင်မီက အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ် ပိုနည်းကြောင်းဆိုသည်။ မြန်မာ့မီဒီယာလောကတွင် လိုင်အခြေခံ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု သိပ်မရှိကြောင်း သုတေသန၌ပါဝင်သူများက ယုံကြည် သော်လည်း ယင်းမှာ မမှန်ကန်ပေ။ မီဒီယာလုပ်ငန်းများ၌ အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များ တွေ့မြင်နေရသည်ကို အခြေခံ၍ပြောဆိုနေကြခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ခန့်မှန်းချက်များအရ အမျိုးသမီး ဂျာနယ်လစ်မှာ ၂၅% မှ ၅၀% အတွင်းရှိသည်။ စောင်ရေအမြင့်ဆုံး ပုဂ္ဂလိကသတင်းစာ ၃ခုကို ARTICLE 19 က စစ်တမ်းကောက်ခံရာ အချို့က အောက်ပါဇယား (၁) ကို ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ထောက်ခံသည်။ ဤသို့ယူဆချက်ကို DVB စသော အချို့ မီဒီယာကုမ္ပဏီများမှ ဂျာနယ်လစ်ရာထူး နေရာသစ်ခန့်ထားရာ၌ အမျိုးသမီးစကားတင်စာရင်း ပြသရန် တမင် အားထုတ် ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့်လည်း ကိုက်ညီသည်။ သို့ရာတွင် မီဒီယာလောကရှိ အမျိုးသမီးဦးရေသည် အားတက်ဖွယ်ရာဟု ဆွေးနွေးသူအားလုံးက ယုံကြည်သော်လည်း၊ အနီးကပ်လေ့လာသောအခါ လိုင်သဘာဝ အခြေခံပြဿနာများကို တွေ့မြင်ရသည်။ အချို့ကို ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် မြင်တွေ့ခဲ့ပါသည်။

Table 1¹¹⁹

Percentage of women and **senior women** in each organisation.
 အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုချင်းအလိုက် အမျိုးသမီးနှင့် ရာထူးကြီးအမျိုးသမီး ရာခိုင်နှုန်း
 † = 10 %

Media company 1 မီဒီယာလုပ်ငန်း(၁) ¹²⁰	
Media company 2 မီဒီယာလုပ်ငန်း(2)	
Media company 3 မီဒီယာလုပ်ငန်း(3)	
Union 1 အသင်းအဖွဲ့(၁)	
Union 2 အသင်းအဖွဲ့(2)	
Union 3 အသင်းအဖွဲ့(3)	
(Interim) Press Council စာနယ်ဇင်းကောင်စီ (ယာယီ)	

Table 2¹²¹

Programme name အစီအစဉ်အမည်	Total women / time on air အမျိုးသမီးစုစုပေါင်း/ အသံလွှင့်ချိန်	Representation / subjects အခန်းကဏ္ဍ
Television serial: <i>Pan Nu Thwe</i> (Pinky blood) ရုပ်သံဇာတ်လမ်းတွဲ- ပန်းနုသွေး	6 women ၆ ဦး	Fashion designer, fashion model, company owner, housewives ဖက်ရှင်ဒီဇိုင်းနာ, ဖက်ရှင်မော်ဒယ်, လုပ်ငန်းရှင်, အိမ်ရှင်မ
Television serial: <i>Weet Nyin Shite Than</i> (The sound of a spirit's sobbing) ရုပ်သံဇာတ်လမ်းတွဲ- ဝိညာဉ်ရှိုက်သံ	7 women ၇ ဦး	Fashion designer, junior office staff, astrologer, housewives ဖက်ရှင်ဒီဇိုင်းနာ, အငယ်တန်းရုံးဝန်ထမ်း, ဗေဒင်ဆရာမ, အိမ်ရှင်မ

Radio discussion programme: <i>Women panel a si a sin</i> (Women's panel programme) ရေဒီယိုဆွေးနွေးချက်အစီအစဉ်- Women panel အစီအစဉ်	30 minutes, weekly on Tuesday afternoon အပတ်စဉ်အင်္ဂါနေ့လည် နာရီဝက်	Beauty and fashion, health, skincare and stress-relief, family and “maintaining a successful family” အလှအပနှင့်ဖက်ရှင်, ကျန်းမာရေး, အသားအရေထိန်း သိမ်းရေးနှင့် စိတ်ဖိစီးမှုလျော့နည်းရေး, အောင်မြင်သောမိသားစုဘဝတည်ဆောက်ခြင်း
Television discussion programme: <i>Khith thit pyo may</i> (Young lady of modern times) တီဗီဆွေးနွေးချက်အစီအစဉ်- ခေတ်သစ်ပျိုမေ	20 minutes, daily mornings နေ့စဉ်နံနက်ခင်း မိနစ် ၂၀	Beauty, health, home decoration, ICTs, celebrity news အလှအပ, ကျန်းမာရေး, အိမ်တွင်းအလှဆင်လုပ်ငန်း, ICTs, နာမည်ကြီးတို့သတင်း

Table 3¹²²

	Articles in a week အပတ်စဉ် ဆောင်းပါး ပုဒ်ရေ	Articles about a man / men or a woman / women အမျိုးသားအကြောင်းဆောင်းပါး / အမျိုးသမီးအကြောင်း ဆောင်းပါး † = 10 %	Articles by-lined by a man or woman အမျိုးသားရေးသည့်ဆောင်းပါး/ အမျိုးသမီးရေးသည့် ဆောင်းပါး † = 10 %	Subjects covered by women အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာ
Private newspaper 1 ပုဂ္ဂလိက သတင်းစာ (၁)	679			Beauty, entertainment, celebrities, daily life အလှအပ, ဖျော်ဖြေရေး, နာမည်ကြီးများ, နေ့စဉ်ဘဝ
Private newspaper 2 ပုဂ္ဂလိက သတင်းစာ (2)	548			Political news, entertainment, environment နိုင်ငံရေးသတင်း ဖျော်ဖြေရေး ပတ်ဝန်းကျင်
State newspaper အစိုးရ သတင်းစာ	574		N/a	N/a

Issue 1: Women journalists generally have more junior or gender-related roles than men.

While women may be well represented in the media, men dominate at more senior and decision-making levels.¹²³ ARTICLE 19's survey of 100 journalists in three of the largest private media companies, which included 25 women, found that those that do reach more senior levels work either on economics or in 'soft subjects' such as beauty, health, development, entertainment, or popular news (Tables 1, 3). There are very few women working on politics or current affairs at a senior level.¹²⁴ Participants in our research did not fully agree on the reasons why women remain in more junior positions but a number of potential causes were raised:

Women journalists have no gender-based employment protection. Some women journalists were concerned that men receive more remuneration in salaries or related benefits than women when in the same or similar positions. One participant said that this was particularly evident when freelance women are paid lower fees than freelance men. The participants were concerned that employers are aware of this bias and often regard it as acceptable.¹²⁵ Women also have little employment protection when they become mothers. Participants stated that women journalists often receive less maternity leave than the law provides for. They added that women generally leave their jobs after childbirth as they do not have access to appropriate childcare, and when they do return to work they are generally expected to take on a junior level job. This was seen to be an important contributory factor to the lack of senior women journalists.

Some women journalists get less training opportunities than men. A minority of participants believed that what little journalism training is available in Myanmar – and most journalists get little or none – is skewed towards men. One male journalist participant reported: *"I was given an opportunity to do journalism training. I was prioritised for the training above women journalists of the same seniority and length of service [within my company]. They were not invited to do the training. The Chief Editor liked to favouritise and prioritise men in the media company at that time. I have worked in different media companies and most of them have adopted the same gender-biased system."*¹²⁶

Women journalists seem to have fewer promotion opportunities than men. One participant, a senior employer within the media sector, explained that most employers prefer women because of *A Myo Tha Mee Pin Ko Biza* (women's innate character), that is, the perception that women are more likely to stay in one job for longer. However, closer analysis suggests that this is a result of women getting fewer promotion opportunities and therefore staying in the same roles for longer. Participants also agreed that women journalists generally feel more vulnerable than men within society and are therefore more accommodating in order to retain economic and social stability for longer.

Some women journalists working in traditionally male areas have been bullied. Some women journalists report problems with their peers, particularly younger male journalists, when reporting from the field in areas traditionally dominated by men journalists, such as politics, armed conflict and current affairs. Reported problems include being blocked from or delayed in collecting information or receiving disrespectful gender-based abuse from peers. One participant explained how women journalists are sometime physically prevented

from doing their work, mentioning the example of their being unable to take photos if they have to find a position where they are physically higher than men. One of the participants who works outside the major urban areas said “Some male journalists try to stop me from collecting news and information because I am a woman. They block my access to a source. When a source asks male journalists to share information with other journalists, they don't inform me and instead say ‘she can't do this [job] because she is a woman’.”¹²⁷ She said, “If you want the truth, I believe that the better women get at investigating stories, the more oppression they will face [from men].”

Stories by women journalists are less likely to be published or attributed to them. Some participants were concerned that within media companies, stories written by women were less likely to be published than those written by men. One participant said “Sometime I discover new stories before male journalists do, but when I send my articles to a media company, they get ‘lost’. And my articles - which I often send from remote regions - have actually been stolen. Male journalists take the information from my articles and the media company publishes the man's article alongside my photos which are not credited to me. That's why women journalists don't tend to work outside urban areas.”¹²⁸ Not only were women's articles less likely to be published than men's, when they were published, they were more likely to be placed in a less important position. Some participants believed that a review of front-page stories would see a significant bias towards stories written by male journalists, partially as a result of women covering only ‘soft subjects’, though there is no evidence to substantiate this claim. One participant reported: “The past trend of publishing [male journalists'] news on the front page and discriminating against [women journalists'] news is less common nowadays, but a few of the better-known media companies still adopt this form of discrimination.”¹²⁹ They also believed that when two stories on the same subject were put forward, a story written by a male journalist was more likely to be chosen. One participant said, “Articles written by male journalists are published more often. If we send articles covering the same story, mine is usually rejected.”¹³⁰

ပသာနာ (၁) ဇေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များသည် အမျိုးသားဂျာနယ်လစ်များထက် ရာထူးနိမ့်သော (သို့မဟုတ်) လိင်သဘာဝဆက်နွယ်သော အခန်းကဏ္ဍများ ပိုင်ဆိုင်ထားကြသည်။

အမျိုးသမီးများသည် မီဒီယာ၌ကောင်းစွာ ဖော်ပြခံနေရသော်လည်း အဆင့်မြင့်ပိုင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့် ရှိသောအဆင့်များ၌ အမျိုးသားများလွှမ်းမိုးသည်။ အကြီးဆုံး ပုဂ္ဂလိကမီဒီယာကုမ္ပဏီ ၃ခုတွင် ဂျာနယ်လစ်(၁၀၀)ကို ARTICLE 19 မှ စစ်တမ်းကောက်ရာ အမျိုးသမီး ၂၅% ပါရှိပြီး အဆင့်မြင့်ရောက်နေသူတို့မှာ စီးပွားရေးပညာရပ် သို့မဟုတ် အလှအပ၊ ကျန်းမာရေး၊ ငွေ့ဖြိုးရေး၊ ဖျော်ဖြေရေး၊ ခေတ်ပေါ် သတင်းစသည့် 'ဘာသာရပ်အနု' များ၌ အလုပ်လုပ်နေသူများ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးနှင့် မျက်မှောက်ရေးရာတွင် အဆင့်မြင့်၌ အလုပ်လုပ်နေသော အမျိုးသမီး အနည်းငယ်သာရှိသည်။ ဤသုတေသန၌ ပါဝင်ဖြေဆိုသူများ အချင်းချင်း အဘယ်ကြောင့်မိန်းမသားများ အငယ်တန်းအလုပ်များ၌ ကျန်ရစ်ကြောင်း အပြည့်အဝသဘောတူညီမှု မရှိပါ။ သို့သော် ဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းရင်း များ တွေ့ရပါသည်။

အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များ၌ လိင်သဘာဝအခြေခံလုပ်ငန်းခွင် ကာကွယ်မှု မရှိခြင်း

အချို့ အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များက အမျိုးသားများလစာပိုရပြီး ရာထူးတူလျှင် အခွင့်အရေးပိုရနိုင်ကြောင်း စိုးရိမ်မကင်းပြောသည်။ အမျိုးသမီးအလွတ်သတင်းထောက်တို့မှာ အမျိုးသားအလွတ် သတင်းထောက်တို့ထက် လစာနည်းပါးသဖြင့် ယင်းမှာ ထင်ရှားကြောင်း တစ်ယောက်က ဆိုသည်။ အလုပ်ရှင်များသည် ဤဘက်လိုက်မှုကို သိရှိထားပြီး လက်သင့်ခံစရာဟု ယူဆနိုင်ခြင်းကို ဖြေဆိုသူများက စိုးရိမ်ကြသည်။ သားသည်မိခင် အမျိုးသမီးများ၌ လုပ်ငန်းခွင်အကာအကွယ်ပေးမှု များစွာမရှိပေ။ ဖြေဆိုသူများ၏ အဆိုအရ အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များမှာ မီးဖွားခွင့်ကို ဥပဒေက ပေးထားသလောက် မရရှိပေ။ သင့်လျော်သော ကလေးပြုစောင့်ရှောက်မှု မရရှိသောကြောင့် ကလေးဖွားပြီးနောက် အလုပ်မှထွက်ရကြောင်း၊ လုပ်ငန်းခွင်ပြန်ဝင်လျှင် အငယ်တန်းအလုပ်မျိုး လုပ်ကိုင်ဖို့သာ တွက်ထားကြကြောင်း ပြောဆိုကြပါသည်။ ယင်းကြောင့်ပင် အဆင့်မြင့် အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များ မရှိပုံရသည်။

အချို့အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များသည် အမျိုးသားများလောက် လေ့ကျင့်သင်ကြားခွင့်မရရှိခြင်း ဖြေဆိုသူအချို့က မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဂျာနယ်လစ်သင်တန်း အနည်းငယ်သာရှိသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ ဂျာနယ်လစ်အများစုမှာ သင်တန်းတက်ခွင့် အနည်းငယ်သာရရှိပြီး အချို့မှာ လုံးဝမရရှိပါ။ ထိုအခွင့်အရေးသည် အမျိုးသားများသာ ရရှိကြသည်ဟု ယောက်ျားဂျာနယ်လစ်တစ်ယောက်က ပြောသည်။

"ကျွန်တော့်ကို ဂျာနယ်လစ်ဇင် training တက်ခွင့်ပေးပါတယ်။ ကျနော်နဲ့လုပ်သက်ဝါတုတ် အမျိုးသမီးဂျာနယ် လစ်တွေထက် ဦးစားပေးတာပေါ့။ သူတို့ training မတက်ရပါဘူး။ အယ်ဒီတာချုပ်က အဲဒီတုန်းက ယောက်ျားတွေကို မျက်နှာသာပေးပါတယ်။ တခြားမီဒီယာလုပ်ငန်းတွေမှာလည်း ကျွန်တော်လုပ်ဖူးတယ်။ အများစုက ဒါမျိုး gender အခြေခံတဲ့စနစ် ရှိနေပါတယ်။"

အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များသည် အမျိုးသားများလောက် ရာထူးတိုး အခွင့်အလမ်းမရှိခြင်း မီဒီယာလုပ်ငန်းမှ အကြီးတန်းဝန်ထမ်းတစ်ယောက်ကလည်း အလုပ်ရှင်အများစုသည် အမျိုးသမီးတို့၏ ပင်ကိုယ်ဗီဇကြောင့် အလုပ်မြဲတတ်သည့်အတွက် အမျိုးသမီးများကို ပိုမိုသဘောကျကြောင်း ဆိုပါသည်။ သို့ရာ တွင် သေချာဆန်းစစ်ကြည့်ပါက အမျိုးသမီးများသည် ရာထူးတိုး အခွင့်အလမ်း နည်းပါးသည့်အတွက်ယင်းတို့ ရှိရင်းနေရာများ၌ မြနေကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဖြေဆိုသူအများစုက လူ့အသိုင်းအဝိုင်း၌ အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များသည် အမျိုးသားများထက် ပိုမိုထိခိုက်ရှ လွယ်ပြီး စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးတည်ငြိမ်မှု ကြာရှည်ရရှိစေရန် လိုက်လိုက်လျောလျော အလျော့ပေးတတ်ကြ ကြောင်း သဘောကြပါသည်။

အချို့ အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များသည် အစဉ်အလာအားဖြင့် ကျားကြီးစိုးနယ်ပယ်၌ အလုပ်လုပ်ပါက အနိုင်ကျင့်ခံရခြင်း

အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်အချို့က လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များအကြောင်း ပြောသည်။ အထူးသဖြင့် အစဉ်အလာအား ဖြင့် အမျိုးသားဂျာနယ်လစ်များကြီးစိုးသည့် နိုင်ငံရေး၊ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့် မျက်မှောက်ရေးရာနယ်ပယ်များ တွင် သတင်းရယူကြသည့်အခါ ၎င်းတို့ထက်ငယ်သော

ယောက်ျားလေးဂျာနယ်လစ်တို့၏အကြောင်းဖြစ်သည်။ ပြဿနာများတွင် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် အချင်းချင်း သတင်းရယူရာ၌ ပိတ်ဆို့ဟန့်တားခြင်း၊ လိင်သဘာဝအခြေခံ မလေးမစား နှုတ်လှန်ဖော်ကားမှု ပြုလုပ်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များမှာ တခါတရံတွင် အလုပ်လုပ်၍ မရအောင် ကိုယ်ထိလက်ရောက်ဟန့်တားခံရကြောင်း ဖြေဆိုသူတဦးကပြောပြနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ ယောက်ျားများအရပ်ထက်မြင့်သောနေရာကိုရှာတွေ့ပါလျှင် ဓာတ်ပုံရိုက်လို့မရအောင်ဖြစ်ရတာမျိုးဟုပြောသည်။ အဓိကမြို့ကြီးများ၏ ပြင်ပတွင် အလုပ်လုပ်ရသော သူတဦးကလည်း 'သတင်း source တစ်ဦးက အခြားသတင်းသမားတွေကိုလည်း အကြောင်းကြားပေးပါဆိုတဲ့ အချိန်မျိုးမှာ ကျမကို မိန်းမမို့ဆိုပြီး မလုပ်နိုင်တဲ့သူအဖြစ် တစ်ဖက်ကို ပြောပြီး သတင်းပိတ်ဆို့ထားတာတွေ ကြုံရတတ်ပါတယ်။' ဟု ပြောလေသည်။ သူမက ဆက်ပြောပြနိုင်သည်မှာ 'အမှန် အတိုင်းပြောရရင် အမျိုးသမီးသတင်းထောက်တွေ တော်ရင်တော်သလောက် အဖိနှိပ်ခံရတာပါပဲ။' အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များရေးသည့် သတင်းများကို နေရာသိပ်မပေးခြင်း

မီဒီယာလုပ်ငန်း၌ အမျိုးသမီးများရေးသောသတင်းများသည် အမျိုးသားများရေးသောသတင်းများလောက် နေရာ သိပ်မရပေ။ တယောက်က 'တခါတလေ ယောက်ျားသတင်းသမားတွေထက် ကျမ သတင်းအရင်ရတဲ့အခါတွေရှိတယ်။ ဂျာနယ်တိုက်ကို ဆောင်းပါးရေးပြီး ပို့လိုက်တဲ့အခါကျရော ပျောက်သွားတတ်တယ်။ ကျမက နယ်ကသတင်းလှမ်းပို့တာ ကျမဆောင်းပါးတွေ တကယ်အခိုးခံရဖူးတယ်။ ယောက်ျားဂျာနယ်လစ်တွေ ကျမဆောင်းပါးက အချက်တွေယူ၊ ကျမဓာတ်ပုံတွေသုံးပြီး ကျမနာမည်မပါဘူး။ ဂျာနယ်တိုက်က အဲဒီလူဆောင်းပါးနဲ့ထည့်ပေးတယ်။ အဲဒါကြောင့် အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်တွေ မြို့ပြင်နယ်ဝေး သတင်းမလိုက်ချင်ကြဘူး။' အမျိုးသမီးများ၏ သတင်းဆောင်းပါးများကို အမျိုးသားများ၏ဆောင်းပါးလောက် မထည့်သွင်းတာအပြင်၊ ထည့်သောအခါတွင် အရေးမပါသောနေရာ၌ ထည့်ပေးတာမျိုးလည်းရှိသည်။ မျက်နှာဖုံးသတင်းများမှာ ယောက်ျားဂျာနယ်လစ်များရေးသောသတင်းများ ဖြစ်နေတတ်ကြောင်း၊ မိန်းမများမှာ 'အကြောင်းအရာခပ်နန' တွေပဲရေးရလေ့ရှိသောကြောင့်ဖြစ်ကောင်းဖြစ် နိုင်ကြောင်း၊ အတိအကျမသိကြောင်း ပြောသူများလည်း ရှိသည်။ တယောက်က 'အရင်ကလို ရှေ့စာမျက်နှာမှာ ယောက်ျားဂျာနယ်လစ်ရေးတဲ့သတင်းထည့်ပြီး အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်တွေကို ခွဲခြားဆက်ဆံတာ ဒီနေ့ခေတ်မှာ သိပ်တော့မရှိတော့ဘူး။ ဒါပေမယ့် တချို့ နာမည်ကြီးတိုက်တွေ ခုထိ အဲ့ဒီခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို လုပ်တုန်းပဲ' ဟု ပြောပြသည်။ အကြောင်းအရာတူသတင်းနှစ်ပုဒ်ပို့လျှင် ယောက်ျားသတင်းထောက်၏သတင်းကို အရွေးများကြောင်း ဖြေဆိုသူများက ယုံကြည်ကြသည်။ 'ယောက်ျားဂျာနယ်လစ်တွေရေးတဲ့ သတင်းပါတာပိုများတယ်။ ဖြစ်စဉ်တူတဲ့ သတင်းဆောင်းပါးပို့လို့ရင် ကျမသတင်း များသောအားဖြင့် အပယ်ခံရတယ်။' ဟု တစ်ဦးက ပြောလေသည်။

Issue 2: Women journalists have no gender-based support or voice within the media sector.

Awareness of gender-based discrimination within the media sector was low among participants in initial discussion. This may be partly due to the lack of avenues in which gender issues can be discussed or solutions sought. Without such avenues, views are inevitably based on personal experience or rumours.

Women journalists have no access to complaints mechanisms that review gender-based issues inside media companies. When women face what they believe is gender-based

discrimination within the media sector, for example when men's stories are prioritised over theirs, or when they face problems in the field because of being women, there are few avenues for available for challenging and resolving these issues. Participants stated that there are no gender-sensitive complaint mechanisms within media companies for women to approach. As a result, women journalists often tolerate gender-based discrimination that they witness or experience.

Women journalists are not represented in the media's unions or associations. While there are a number of women media workers within the institutions formed to represent the interests of the media, they are very few in number (see Table 1). While they exist on paper, in practice women within the trade unions and the Interim Press Council are almost never publicly seen or heard, and it is unclear whether they take part in formal internal meetings.¹³¹ None of the trade unions or Interim Press Council has a sub-committee focused on women within the media sector. Participants were concerned that, without such voices, the media's representatives may focus on areas or subjects only of relevance to male journalists. According to our research, none of the trade unions currently has any project focused on gender.¹³²

ပဿနာ (၂) အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များသည် လိင်သဘာဝအခြေခံ အထောက်အပံ့မရရှိ၊ မီဒီယာကဏ္ဍ၌ ထုတ်ဖော်သံမကြားရ

မီဒီယာကဏ္ဍ၌ လိင်သဘာဝအခြေခံခွဲခြားမှုရှိခြင်းကို ကနဦးဆွေးနွေးစဉ်ကာလတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများ ကိုယ်တိုင် သိရှိသတိပြုမှုနည်းပါးနေသည်။ အကြောင်းမှာ လိင်သဘာဝဆိုင်ရာပြဿနာများကို ဆွေးနွေး အဖြေရှာ မှု လမ်းစဉ်ပေးခြင်း နည်းပါးသောကြောင့်လည်း တစ်စိတ်တစ်ဒေသပါသည်။ ယင်းသို့လမ်းစဉ် ပေးခြင်းမရှိသော ကြောင့် အမြင်များသည် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအတွေ့အကြုံနှင့် ကြားဖူးနားဝများအပေါ် မလွတ်နိုင်အောင် အခြေပြုနေရ သည်။

အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များသည် မီဒီယာလုပ်ငန်းအတွင်း လိင်သဘာဝအခြေခံပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်လာပါက သုံးသပ်ပေးမည့် တိုင်ကြားချက်ဖြေရှင်းရေးအဖွဲ့ complaint mechanism မရှိခြင်း

အမျိုးသမီးများ အနေဖြင့် မီဒီယာလုပ်ငန်းအတွင်း လိင်သဘာဝအခြေခံခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုရှိသည်ဟု ထင်ပါက (ဥပမာ- အမျိုးသားများ၏ သတင်းကိုဦးစားပေးရွေးချယ်သည် သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးဖြစ်သည့်အတွက် ဤလောက၌ ပြဿနာများရင်ဆိုင်ရသည်စသောအခြေအနေတွင်) ယင်းပြဿနာများကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းပေးရန် လမ်းကြောင်းသိပ်မရှိပါ။ ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက မီဒီယာလုပ်ငန်းအတွင်း အမျိုးသမီးများသွားရောက်တိုင်ကြားနိုင်သည့် လိင်သဘာဝအခြေခံပြဿနာ တိုင်ကြားချက်ဖြေရှင်းရေးအဖွဲ့ complaint mechanism မရှိကြောင်းဆိုသည်။ ရလဒ်အဖြစ် အမျိုးသမီး ဂျာနယ်လစ်များသည် ၎င်းတို့တွေ့ကြုံခံစားရသော လိင်သဘာဝအခြေခံခွဲခြားဆက်ဆံ မှုကို ကြိုတင်မှီခိုခံနေတတ်သည်။

မီဒီယာအသင်းအဖွဲ့များတွင် အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ် ကိုယ်စားလှယ်များ မတွေ့ရခြင်း

မီဒီယာလောက၌ အကျိုးဆောင်ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် အမျိုးသမီးမီဒီယာလုပ်သားများရှိသော်လည်း အရေအတွက်က အလွန်နည်းပါးနေသည်။ မူအားဖြင့် ရှိသော်လည်း လက်တွေ့တွင်

စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းအဖွဲ့များတွင်လည်းကောင်း ယာယီစာနယ်ဇင်းကောင်စီတွင်လည်းကောင်း အမျိုးသမီးတို့ကို အများပြည်သူက မြင်ရခဲ ကြားရခဲလှသည်။ ၎င်းတို့ အသင်းအစည်းအဝေးများ၌ တကယ်ပါဝင်ဆွေးနွေးနေခြင်းရှိမရှိပင် မသိကွဲပေ။ စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းအဖွဲ့များတွင်ရော ယာယီစာနယ်ဇင်း ကောင်စီတွင်ပါ မီဒီယာလောကရှိ အမျိုးသမီးများကို စောင်းပေးသည့် အဖွဲ့ခွဲများမရှိသေးပေ။ ယင်းသို့ အသံထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်မရှိသဖြင့် မီဒီယာကိုယ်စားလှယ်များမှာ ယောက်ျားဂျာနယ်လစ်များနှင့်သာ သက်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာနယ်ပယ်ရပ်များ ကို အဓိကထားလုပ်နေရနိုင်ပါသည်။ ဤသုတေသန တွေ့ရှိချက်အရမူ မည်သည့်စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းအဖွဲ့များတွင်မှ လိင်သဘာဝဦးစားပေး စီမံချက်များ မရှိသေးပေ။

Issue 3: Women journalists are ‘protected’ rather than empowered.

Journalists face the risk of violence, particularly when reporting from conflict areas. Participants were concerned that this risk doubly affects women, who risk the additional threat of sexual or gender-based violence, from state to non-state actors. Unfortunately, however, rather than seeking to empower and enable women to practice journalism in such difficult circumstances, women have instead been ‘protected’ by those around them.

Media companies often restrict women journalists from working in potentially dangerous areas instead of creating safeguards that would enable them to work safely. Media companies sincerely believe they are protecting women by preventing them from working in difficult or dangerous areas. One participant, a senior media worker said, *“Men are sent to conflict regions to collect news rather than women. Media companies need to think about the sexual safety of women and that’s why women are not sent to such dangerous places as men are.”*¹³³ Unfortunately the aim to ‘protect’ women has the effect of further preventing them from expanding their experience, and denies them new challenges that would enhance their careers. Such ‘protection’ also serves to remove the voice and view of women from public discussions on armed conflict. Participants agreed that media companies have done nothing to encourage the gender-based protection of those women journalists who want to work in difficult and dangerous areas.

Women journalists often face pressure from their families. One of the key pressures placed on women journalists is a social expectation that they should work in a safe environment like an office. Participants reported that family members actively dissuade women from journalism as a career due to the need to travel, proactively collect information and investigate. Responding to a discussion on women journalists in difficult or dangerous areas, one male journalist participant said, *“I don’t want my sister to work as a journalist”*.¹³⁴ Even when women do become journalists, they often face on-going pressure from their families and society’s conservative attitudes. One participant stated, *“I am a woman and that’s why my family gets worried all the time that I am travelling to collect news. Sometimes I have felt anxious and this feeling has disturbed my concentration at work.”*¹³⁵

ပဿနာ(၃) အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များသည် စွမ်းရည်မြင့် လုပ်ကိုင်ခွင့် ပေးခြင်းထက် အကာအကွယ်ပေးခံရခြင်းသာ ရရှိသည်။

ဂျာနယ်လစ်ဆိုသည်မှာ အကြမ်းဖက်မှုအန္တရာယ်ရင်ဆိုင်ရကိန်းရှိတတ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွား နေသောဒေသများတွင် သတင်းထောက်လှမ်းရပါက အန္တရာယ်ရှိပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေး၊ စစ်ဘက်နှင့် သောင်းကျန်းသူအုပ်စုများအပါအဝင် နေရာမျိုးစုံမှ ရောက်ရှိလာနိုင်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လိင် သဘာဝ အခြေခံအကြမ်းဖက်မှု အန္တရာယ်ရှိသည့် အမျိုးသမီးများအတွက်မူ စိုးရိမ်ဖွယ်အခြေအနေက နှစ်ဆကြီးထွားသွားပါသည်ဟု ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက စိုးရိမ်မကင်း ပြောကြပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်း သို့သောအခြေအနေတွင် အမျိုးသမီးများအား သတင်းလိုက်နိုင်အောင် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် လုပ်နိုင်ခွင့်ပေးမည့်အစား ဘေးလူများက ကာကွယ်ပေးသည်ဟု 'လုပ်လိုက်' ပါတော့သည်။

ဂျာနယ်တိုက်များသည် အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များကို တချို့အန္တရာယ်ရှိသောဒေသများတွင် ဘေးရန်ကင်းအောင် အစောင့်အရှောက်နှင့် စီစဉ်ပေးမည့်အစား သတင်းမလိုက်စေတော့ပဲ ကန့်သတ်တတ် ကြပါသည်။ အခက်အခဲနှင့် အန္တရာယ်ရှိသောဒေသများမှာ မလုပ်ခိုင်းခြင်းအားဖြင့် အကာအကွယ်ပေးသည် ဟု ဂျာနယ်တိုက်များဘက်က အရိုးခံမြင်ပါသည်။ အကြီးတန်းသတင်းထောက်တဦးက 'ပဋိပက္ခဒေသတွေကို သတင်းယူဖို့ဆိုရင် မိန်းမတွေထက် ယောက်ျားတွေကို လွှတ်တာပေါ့။ မိန်းမတွေကျတော့ လိင်ပိုင်းလုံခြုံရေးကိုလည်း ဂျာနယ်တိုက်တွေက ထည့်တွေးရပါသေးတယ်။ ဒါ့ကြောင့် အဲဒီလိုနေရာတွေကို ယောက်ျားတွေလောက် မိန်းမတွေ မသွားရတာပါ။' ဟုဆိုသည်။ သို့သော် ကံမကောင်းသည်မှာ အကာအကွယ်လုပ်ပေးလိုက်သည့် ရည်ရွယ်ချက်ကြောင့် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အတွေ့အကြုံထပ်မခံနိုင်အောင် ဟန့်တားပေးလိုက်ရာရောက်သွားပြီး ဘဝတိုးတက်ရေး အတွက် စိန်ခေါ်မှုအသစ်များကို ငြင်းပယ်ခံလိုက်ရတော့သည်။ ယင်းအကာအကွယ်မျိုးသည် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခဒေသများနှင့်ပတ်သက်၍ အများပြည်သူဆွေးနွေးမှုများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အသံနှင့် အမြင်ကိုပါ ဖယ်ထုတ်လိုက်ရာကျပေသည်။ ဂျာနယ်တိုက်များအနေဖြင့် အခက်အခဲနှင့် အန္တရာယ်ရှိသောဒေသများတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်လိုသော အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များအား လိင်သဘာဝအခြေခံအကာအကွယ်ပေးခြင်းကို အားပေးမှုတစ်ခုတရား မလုပ်ဖူးကြောင်း ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက ပြောကြပါသည်။

အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များသည် မိသားစုဆီမှ ဖိအားများနှင့် ရင်ဆိုင်နေခြင်း

အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များအတွက် အဓိကဖိအားတစ်ခုမှာ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းက ၎င်းတို့အား ရုံးခန်းထဲမှာ ကဲ့သို့ တည်ငြိမ်မှုရှိသော ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေတွင် လုပ်စေချင်သည်။ ပါဝင်ဖြေဆိုသူများကိုယ်တိုင် စာနယ်ဇင်းသမားဘဝသည် ခရီးထွက်ဖို့လိုအပ်ခြင်း သတင်းအချက်အလက်ကြိုတင်မေးမြန်း ထောက်လှမ်းခြင်း တို့ကြောင့် ဂျာနယ်လစ်အလုပ်ကိုမလုပ်ဖို့ မိသားစုဝင်များက အတင်း တားကြသည်ဟုဆိုသည်။ ခက်ခဲ အန္တရာယ်များသောနေရာများတွင် အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်များ သတင်းရယူခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ပါဝင်ဆွေးနွေးသူ အမျိုးသားဂျာနယ်လစ် တယောက်က 'ကျနော်ညီမဆိုလည်း လွှတ်မှာမဟုတ်ဘူး' ဟုပြောပါသည်။ အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်ဖြစ်နေသည်ကိုပင် မိသားစုဝင်များနှင့် အသိုင်းအဝိုင်းထဲက ရှေးရိုးစွဲများထံမှ အလားတူဖိအားများ မကြာခင်က

ရင်ဆိုင်နေရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တယောက်က ဤသို့ပြောလေသည်။ ‘ကျမကမိန်းမသားဆိုတော့ မိသားစုက ကျမ ခရီးထွက်ပြီးသတင်းယူနေရတဲ့ တချိန်လုံး စိတ်ပူနေပါတယ်။ တခါတလေ ကျမထူပူပြီး အလုပ်ကို အာရုံစိုက်လို့မရတာ ဖြစ်ဖူးတယ်။’

Issue 4: Gender-based stereotyping is rife across the media, particularly in broadcasting.

Programming content usually presents and repeats a model of an ‘ideal society’ rather than exploring a diversity of opinions and ideas. This ‘ideal society’ is defined by men, given the rarity of senior women media workers which leads men to dominate media decision making. As a result, women are often portrayed in a highly stereotypical manner, dictated by men’s expectations of women’s roles and responsibilities in a traditional society (Table 2).

Women are shown without the capacity to make their own choices. Participants were concerned that women are often presented without the capacity to act independently of men or make their own free choices. Women are rarely presented as having academic qualifications or professional achievements. Young women are sometimes presented as in the movie, *La yaung nam hma pwint the pan* (The flower which blooms when only moonlight kisses it), as innocent to the point of gullibility, implying that they are open prey to sexual assault. Mothers whose husbands have died are generally represented facing many difficulties, or as being unable to manage their own lives and families. Participants also said that pregnancy and single motherhood is presented as a punishment for ‘modern’ women who are seen controlling their own bodies in their relationships with men.

Women are presented as either ‘good’ or ‘bad’ according to their acceptance of gender-based discrimination. Participants agreed that women are presented as ‘good’ if they treat their husbands and elders well and accept social conventions against women drinking alcohol or smoking tobacco. ‘Bad’ women are those that confront their husbands and elders, drink alcohol or smoke - habits which are traditionally reserved for men - instead of staying at home doing housework. One phrase frequently repeated in literature about films or television such as *The Biography of Skies* is the theme of *Thar ko tha khin, lin ko bayar* (Son is her master, husband is her god).

Women’s stereotypes are defined by sex and marriage. Participants were concerned that women are generally presented either as mother, as victim, or as temptress. Often the way they are presented is dictated by their marital status. Women above marriageable age tend to be mothers or housewives without a professional job. If they do have a profession, the job is either in a ‘safe’ desk-based environment or in a caring profession, such as teaching, nursing or retail ownership. When women are shown as senior professionals, their status is usually undermined by focusing on the love story and presenting them as ‘crazy’ in love. Younger women are presented, for example in *A chit lar ... lar htar* (Is that love? Come on!), as symbols of beauty and virginal purity, and as potential victims protected by their fathers, brothers or uncles until they are married.

Women’s programming reinforces gender-based discrimination. Programming that is targeted at women explicitly reinforces gender-based expectations, roles and responsibilities according to participants (Table 2). Whereas current affairs or interview-style programming targeted at men covers a range of issues from technology to fashion and politics, similarly

structured programmes for women such as *Khit thit pyo may* (Young lady of modern times) cover only gender-related subjects such as beauty, fashion, health or personal hygiene. Programmes from the recent past that compare women's achievements, such as *Htet myat pyaw shwin eai htaung chin* (Excellent and happily married person) show women competing on the quality of their housework such as kitchen cleaning and washing clothes.

ပဿနာ (၄) လိင်သဘာဝအခြေခံ ခေါက်ရိုးကျိုးခြင်းသည် မိမိယာလောက တစ်ခုလုံး၌ အထူးသဖြင့် ရုပ်သံလွှင့် မိမိယာ၌တွေ့မြင်နေရသည်။

အစီအစဉ်များပါအကြောင်းအရာတို့သည် များသောအားဖြင့် ကွဲပြားခြားနားသော အမြင်အယူအဆမျိုးစုံကို စူးစမ်းရှာဖွေရမည့်အစား 'စံပြလူ့ဘောင်ပုံစံ' ကိုသာ အပင်ကြောင်းထပ်တင်ပြသည်။ 'စံပြလူ့ဘောင်ပုံစံ' ကိုလည်း အမျိုးသားများက အဓိပ္ပာယ်ဖော်သတ်မှတ်သည်။ မိမိယာလုပ်သားအမျိုးသမီး နည်းပါးသည့်အတွက် မိမိယာ၌ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်သည် ကျားကြီးစိုးသော အခြေအနေဖြစ်နေသည်။ ရလဒ်မှာ အမျိုးသမီးများသည် လွန်စွာ 'ခေါက်ရိုးကျိုးပုံစံ' ဖြင့် ပုံဖော်ခံရတတ်ပြီး အမျိုးသမီးများ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများသည် အစဉ်အလာလူ့ဘောင်၌ အမျိုးသားများ၏ မျှော်မှန်းချက်က သတ်မှတ်ပေးသည့်အတိုင်းပင် ဖြစ်နေပေသည်။

အမျိုးသမီးများ၌ ကိုယ်ပိုင်ရွေးချယ်မှု မရှိသလို ပုံဖော်ပြသခြင်း

ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက စိုးရိမ်မကင်း ပြောကြသည်မှာ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနှင့်ကင်း၍ မိမိတို့ဘာသာ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ရွေးချယ်မှု ပြုလုပ်နိုင်စွမ်းမရှိသလို မကြာခင်က ပုံဖော်ပြသခံရပါသည်။ အမျိုးသမီးများအား ပညာတတ်၊ ကျွမ်းကျင်၊ စွမ်းရည်မြင့်သူများအဖြစ် ပုံဖော်ခံလှသည်။

လရောင်နမ်းမှ ပွင့်သည့်ပန်း ဟူသော ရုပ်ရှင်တွင်ပါသလို မိန်းကလေးများအား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ တိုက်ခိုက်မှု ခံရလွယ်လောက်အောင် အပြစ်ကင်းသောသူများအဖြစ် ပုံဖော်ကြပါသည်။ လင်သားသေဆုံးသွားသော အမျိုးသမီးများကိုလည်း အခက်အခဲများစွာဖြတ်သန်းရပုံ၊ မိမိဘဝနှင့်မိသားစုကို မနိုင်မနင်း ထမ်းရွက်ရပုံ ယေဘုယျအားဖြင့် ပုံဖော်ပါသည်။ ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက ပြောသည်မှာ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်းနှင့် 'လင်ကောင် မပေါ်ခြင်း' (single motherhood) ကို ပုံဖော်လျှင် ယောက်ျားတကာနှင့် ခန္ဓာကိုယ်ကိုရင်းကာ ဆက်ဆံရေးဖွဲ့သော 'ခေတ်သစ်' မိန်းမသားအတွက် အပြစ်ဒဏ်ခတ်ခြင်းအဖြစ် ပုံဖော်ပါသည်။

လိင်သဘာဝအခြေခံ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို လက်သင့်ခံမှုအလိုက် အမျိုးသမီးများအား 'အကောင်း' 'အဆိုး' ပုံဖော်ပြသခြင်း

မိမိလင်သားနှင့် လူကြီးသူမများအား ကောင်းစွာ ပြောဆိုဆက်ဆံကာ အမျိုးသမီးများ အရက်မသောက် ဆေးလိပ်မသောက်ရ ဟူသော လူမှုထုံးစံများကို လက်ခံလျှင် 'မိန်းမကောင်း' 'မိန်းမမြတ်' ဟု ပုံဖော်ကြကြောင်း ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက သဘောတူ လက်ခံကြပါသည်။ လင်ယောက်ျားနှင့် လူကြီးသူမများအား ကန်လန်တိုက်ကာ အစဉ်အလာက ယောက်ျားလေးများဖို့သာ သတ်မှတ်ထားသော အကျင့်များဖြစ်သည့် အရက်သောက် ဆေးလိပ်သောက်သူတို့မှာ 'မိန်းမဆိုး' 'မိန်းမယုတ်'

များဖြစ်နေတတ်သည်။ 'မိုးကောင်းကင်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ' စသော ရုပ်ရှင်တီဗီဆိုင်ရာ စာပေ၌ မကြာခင်ကပါတတ်သောစကားမှာ "သားကိုသခင်၊ လင်ကိုဘုရား" ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။

အမျိုးသမီးများ၏ 'ခေါက်ရိုးကျိုးပုံစံ' ကို လိင်မူဘဝနှင့် အိမ်ထောင်ရေးအဖြစ် အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ထားခြင်း

အမျိုးသမီးများသည် 'မိခင်' ကျားစာဖြစ်ရသူ သို့မဟုတ် 'ပိုင်းလုံးမ' စသည့် တစ်ခုခုဖြင့် ပုံဖော်ထားတတ်ပါ ကြောင်း ဆွေးနွေးသူတို့က ပြောပါသည်။ အမျိုးသမီးတို့ ပုံဖော်ခံရတတ်သည့် အနေအထားကို "အိမ် ထောင်ရေးအခြေအနေ အဆင့်အတန်း" က သတ်မှတ်နေတတ်ပါသည်။ လက်ထပ်ထိမ်းမြားနိုင်သည့် အသက် အရွယ်ကျော်လွန်သော အမျိုးသမီးများသည် အဆင့်မြင့်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အလုပ်အကိုင်မရှိသော 'မိခင်များ' 'အိမ်ထောင်ရှင်မများ' ဖြစ်နေတတ်ပါသည်။ အလုပ်အကိုင်ရှိလျှင်လည်း 'အန္တရာယ်ကင်း' စားပွဲခုံမှာ ထိုင်လျက်ရှိချင်ရှိမည်။ စာသင်ကြားရေးအလုပ်၊ သူနာပြုအလုပ်၊ လက်လီရောင်းလုပ်ငန်းငယ် စသော caring အလုပ် ဖြစ်ချင်ဖြစ်မည်။ အဆင့်မြင့်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အလုပ်လုပ်နေသူ အမျိုးသမီးအဖြစ် ပုံဖော်ပြန်လျှင်လည်း အချစ်ဇာတ်လမ်းကို အသားပေး၍ဖြစ်စေ၊ အချစ်ရူးကြီးများအဖြစ် ရယ်စရာဖြစ်စေ ပုံဖော်ပြီး လုပ်ငန်းအခြေအနေ ကို ပုံဖျက်တတ်ပါသည်။ ဥပမာ 'အချစ်လား၊ လာထား' ဇာတ်ကားတွင်ကဲ့သို့ အမျိုးသမီးငယ်များသည် ပြစ် မျိုးမဲ့မထင် အပျိုစင်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အိမ်ထောင်ကျသည်အထိ မိဘအိမ်၌ ဗိုင်းကောင်းကျောက်ဖိနေပြီး မိဘ၊ မောင်ဘွား၊ ဦးလေးများ၏ အစောင့်အရှောက်ကိုခံယူလျက် 'သားကောင်ဖြစ်လွယ်သူများ' အဖြစ်လည်းကောင်း ပုံဖော်တတ်ကြပါသည်။

အမျိုးသမီးအစီအစဉ်များသည် လိင်သဘာဝအခြေခံခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ပံ့ပိုးအားပေးခြင်း

ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများ၏အပြောအရ အမျိုးသမီးများအား ရည်ရွယ်သော အစီအစဉ်များသည် လိင်သဘာဝ အခြေခံမျှော်မှန်းချက်များ အခန်းကဏ္ဍများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ပေါ်ပေါ်ထင်ထင် အားပေးပံ့ပိုးပေးနေကြပါသည်။ အမျိုးသားများအတွက် ရည်ရွယ်သော မျက်မှောက်ရေးရာ သို့မဟုတ် စကားပိုင်းအစီအစဉ်များတွင် နည်းပညာမှ စကာ ဖက်ရှင်နှင့်နိုင်ငံရေးအထိ အကြောင်းအရာစုံ ပြဿနာစုံပါဝင်သော်လည်း အလားတူ အမျိုးသမီးများ အတွက် ရည်ရွယ်သော ခေတ်သစ်ပျိုမေလိုအစီအစဉ်မျိုးတွင်မူ အလှအပ ဖက်ရှင် ကျန်းမာရေး တကိုယ်ရေ ကျန်းမာရေးစသော လိင်သဘာဝအခြေခံအကြောင်းအရာများသာ ပါဝင်ပါသည်။ မကြာသေးခင်ကလွင့်သော အမျိုးသမီးများ၏ အောင်မြင်မှုကို နှိုင်းယှဉ်သော အစီအစဉ်ဖြစ်သည့် ထက်မြက်ပျော်ရွှင် အိမ်ထောင်ရှင် အစီအစဉ်မျိုးတွင် အမျိုးသမီးများ မီးဖိုချောင်သန့်ရှင်းရေး အဝတ်လျှော်စသော အိမ်ထောင်မှုကိစ္စတွင် ပြိုင်ဆိုင်ကြပုံကို ပြလေသည်။

Government commitments¹³⁶ -အစိုးရကလုပ်ဆောင်ပေးရမည့်တာဝန်ဝတ္တရားများ

The *National Strategic Plan for the Advancement of Women* for 2013-2022 adopted by the government in 2013 includes a number of commitments relevant to these issues:

To research: disparities in wages (12.a.7); reporting on women in the media (15.a.7); portrayal of women in the media (16.a.1); media professionals' acknowledgement and acceptance of gender stereotyping and discrimination against women (16.a.2); the media's

portrayal of gender stereotyping and discrimination against women (16.a.3); the media's showcasing of programmes that benefit women (16.a.4); women's participation and decision-making in senior, technical and professional positions of media-related agencies and departments (16.a.5).

To raise awareness: within the media sector on the rights of women(15.b.4); among media professionals of the need to reduce gender stereotyping and discrimination against women in their workplaces (16.b.2); adopting a balanced approach to portraying women as empowered members of society (16.b.3).

To implement: broadcast and publish media programmes and articles that have a direct impact on the rights of women (16.c.2); proactively reduce gender stereotyping and discrimination against women in the media (16.c.3); increase the number of women involved in decision making in the media (16.c.6); policies to promote the rights and advancement of women in broadcasting and publishing (16.d.2); revision, development and application of media laws and policies in accordance with CEDAW Committee's recommendations (16.d.3); increase in the participation of women in the development and implementation of these policies (16.d.4).

၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် အစိုးရက ရေးဆွဲချမှတ်ခဲ့သော ၂၀၁၃-၂၀၂၂ ခုနှစ်အမျိုးသမီးများတိုးတက်ရေးအတွက် အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်းတွင် ဤပြဿနာများနှင့် ဆက်နွှယ်သော အစိုးရကပင် လုပ်ဆောင် ပေးမည့်အရာများ ပါဝင်ပါသည်။

သုတေသနပြုရန်

လုပ်အားခကာမဟာမူ၊ အမျိုးသမီးတို့အကြောင်း မီဒီယာ၌ သတင်းဖော်ပြမှု၊ မီဒီယာ၌ အမျိုးသမီးတို့အား ပုံဖော်ထားပုံ၊ မီဒီယာပညာရှင်များ၏ လိင်သဘာဝခေါက်ရိုးကျိုးမှုနှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ်ခွဲခြား ဆက်ဆံခြင်း ကို အသိအမှတ်ပြုလက်ခံထားပုံ၊ မီဒီယာ၌ အမျိုးသမီးများအတွက် အကျိုးရှိစေမည့် အစီအစဉ်များထုတ်လွှင့် ပြသပုံ၊ မီဒီယာဆက်နွှယ်လုပ်ငန်းဌာနများတွင် အဆင့်မြင့်နည်းပညာပိုင်း ကျွမ်းကျင်ရာထူးများ၌ အမျိုးသမီး များ၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်

ပညာပေးလုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်ရန်

အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်၍ မီဒီယာလောကအတွင်း။ လိင်သဘာဝခေါက်ရိုးကျိုးမှုနှင့် လုပ်ငန်းခွင်အမျိုးသမီးများအားခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို လျော့ချရန်လိုအပ်ချက်နှင့်ပတ်သက်၍ မီဒီယာသက်မွေး ကျောင်းပညာရှင်များကြား။ မီဒီယာဆက်နွှယ်လုပ်ငန်းများတွင် အဆင့်မြင့် နည်းပညာရပ်ဆိုင်ရာ သက်မွေး ကျောင်းပညာရှင်ရာထူးများ၌ အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်ပတ်သက်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်။

အကောင်အထည်ဖော်ရန်

အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများအပေါ်တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုရှိသော ရုပ်သံအစီအစဉ်များ ဆောင်းပါးများ ထုတ်လွှင့်ပုံနှိပ်ရန်၊ မီဒီယာတွင် လိင်သဘာဝခေါက်ရိုးကျိုးမှုနှင့် အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြား ဆက်ဆံခြင်းကို အသိဉာဏ်ဦးဦးဖြင့် လျော့ချထားရန်၊ မီဒီယာလုပ်ငန်းတွင် တွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်သော အနေအထား၌ ပါဝင်ပတ်သက်ခွင့်ရသော အမျိုးသမီးအရေအတွက်ကို တိုးမြှင့်ရန်၊ ရုပ်သံလွှင့်နှင့်ပုံနှိပ်လုပ်ငန်းတွင် အမျိုး သမီးများ၏ အခွင့်အရေးနှင့်

တိုးတက်မှုမြှင့်တင်ရန်မူဝါဒများချမှတ်ရန်။ မီဒီယာဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများကို CEDAW ကော်မတီ၏ အကြံပြုချက်များနှင့် အညီ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း ရေးဆွဲခြင်း အသုံးပြုခြင်း။ ယင်းမူဝါဒ များရေးဆွဲခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင် ခြင်း။

Access to gender-specific information

လိင်သဘာဝအခြေခံသတင်းအချက်အလက်များရှိ နိုင်ခွင့်

In Myanmar, information is treated as the ‘property’ of the state, jealously guarded from the public. This can be seen from the President right down to the township authorities, and includes the judiciary and parliament. Myanmar has no law that protects the right to freedom of information, nor does the Constitution provide for such a right. The *News Media Law* (2014) includes a highly restricted right, which only applies to journalists.

Legislation greatly prohibits the sharing of state-held information. The *Official Secrets Act* (1923), *Evidence Act* (1923), *Electronic Transactions Act* (2004), *Burma Wireless Telegraphy Act* (1933), *Computer Science Development Act* (1996), and *Television and Video Act* (1996) all criminalise the collection, possession or dissemination of information or “false news” which is “detrimental to national interests”, and provide for sanctions ranging from 14-year prison sentences to the death penalty.

As a result, the government of Myanmar is largely unaccountable and makes decisions that few can confidently question based on available information. Indicators on the government’s performance are some of the worst globally¹³⁷ and Myanmar is one of the most corrupt countries in the world, third in the region behind only North Korea and Afghanistan.¹³⁸

Despite the 2010 changes in government and their stated commitment to participate in transparency initiatives such as the Open Government Partnership, the past five years have seen no improvement in the tackling of corruption. The government does little to facilitate the free flow of information. Despite a presidential order in 2014 for all ministries to engage with the media, many ministries and departments still have no public relations department, no departmental spokesperson, and no publicly advertised phone number ready to answer even the most basic of queries.

The fear of asking for information remains deep-rooted in civil society. The government constantly reminds people about the penalties if they ask for information. For example, in April 2014, a journalist and an activist were imprisoned merely for asking a local education department official for information about the implementation of a scholarship scheme.¹³⁹

The key participants agreed with the UN special rapporteur¹⁴⁰ that while the lack of access to information affects all in Myanmar regardless of gender, the effect is particularly pronounced for women, who have an additional need for gender-specific information about their reproductive and sexual health. Despite this additional need, participants noted a number of gender-specific barriers affecting women:

- their general lack of awareness of the right to information and where to ask for information

- their lack of confidence about asking the state for information, and their fear of retribution
- their limited time because of being responsible for childcare and unpaid housework
- their lack of money
- their illiteracy or lack of official language skills
- their lack of support from family
- their physical distance from the information holder, combined with controls on their mobility.

Alongside interviews and roundtables, ARTICLE 19 also conducted a basic survey in three hospitals (Table 4) and monitored the two newspapers and weekly journals with the largest circulation (Table 5), in order to gain a better understanding of the availability of information on particular issues of concern to women.

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သတင်းအချက်အလက်ဆိုသည်ကို နိုင်ငံတော်၏ ‘ပိုင်ဆိုင်မှု’သဖွယ်မှတ်ယူပြီး ပြည်သူလူထု အား တွန့်တိုလှပါသည်။ သမ္မတအဆင့်မှသည် မြို့နယ်အာဏာပိုင်များအထိ ယင်းကိုတွေ့မြင်နိုင်ပြီး တရားရေး နှင့် ပါလီမန်လွှတ်တော်ပင် ပါပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွတ်လပ်စွာသတင်းအချက်အလက်ရယူနိုင်ခွင့်ကို ကာကွယ်ပေးသော ဥပဒေမရှိသလို ဇွဲစည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌လည်း မထည့်သွင်းထားပါ။

ဥပဒေပြုရေးက နိုင်ငံတော်ပိုင်သတင်းအချက်အလက်များပေါက်ကြားခြင်းကို ပြင်းထန်စွာ တားမြစ်ထား ပါသည်။ Official Secrets Act (1923), Evidence Act (1923), Electronic Transactions Act (2004), Burma Wireless Telegraphy Act (1933), Computer Science Development Act (1996), and Television and Video Act (1996) တို့ဖြင့် နိုင်ငံတော်အကျိုးစီးပွားကိုအန္တရာယ်ပြုနိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များနှင့် မမန်သတင်းများကို စုဆောင်းခြင်း လက်ဝယ်ပိုင်ဆိုင်ခြင်း ဖြန့်ဖြူးခြင်းတို့ကို ရာဇဝတ်ပြစ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး ထောင်ဒဏ် ၁၄ နှစ်မှ သေဒဏ်အထိ ပြစ်ဒဏ်များ ကျခံနိုင်ပါသည်။

ထိုအချက်အရ မြန်မာအစိုးရသည် တာဝန်သိမှုနည်းပါးပြီး ရရှိနိုင်သော သတင်းအချက်အလက်အရ ယုံကြည် မှုရှိစွာ စောဒကတက်နိုင်သူ သိပ်မရှိဘဲ ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်တတ်ပါသည်။ အစိုးရ၏လုပ်ဆောင်မှုများကို ပြသော အညွှန်းကိန်းအချို့ သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အဆိုးရွားဆုံးဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့အကျင့်ပျက် ခြစားမှု အများဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် မြောက်ကိုးရီးယားနှင့် အာဖဂန်နစ္စတန်ပြီးလျှင် တတိယ လိုက်ပါသည်။

၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် အစိုးရပိုင်းအပြောင်းအလဲများနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုဖြစ်စဉ်များတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာသော အစိုးရအဖွဲ့အဖြစ် ဆောင်ရွက်ပါမည်ဟု တာဝန်ခံထားသော်လည်း ပြီးခဲ့သောငါးနှစ်တွင် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုဖြေ ရှင်းရာ၌တိုး တက်မှုမမြင်ခဲ့ရပေ။ သတင်းအချက် အလက် စီးဆင်းမှုလွယ်ကူစေရန်အတွက် အစိုးရဖက်မှ လုပ်ဆောင် မှုသိပ်မရှိပေ။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဝန်ကြီးများအားလုံးမီဒီယာနှင့်ဆောင်ရွက်ရန် သမ္မတကိုယ်တိုင်ညွှန်ကြားထားသော် လည်းများစွာသော ဝန်ကြီးရုံးနှင့် ဌာနများသည် ယခုတိုင် ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးဌာနများ၊ ဌာနဆိုင်ရာ ပြောရေး ဆိုခွင့်ရှိသူများမထားကြသေးပေ။ အခြေခံအကျဆုံးမေးခွန်းကိုများပင် အဆင်သင့်ဖြေဆိုရန် ပြည်သူလူထု သိအောင်ထုတ်ပြန်ထားသော ဖုန်းနံပါတ်များ မရရှိနိုင်သေးပေ။

သတင်းအချက်အလက်မေးမြန်းရမည်ကိုကြောက်ရွံ့ခြင်းသည် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်း၌ အမြစ်တွယ်အရိုးစွဲ နေလေပြီ။ အစိုးရက ပြည်သူလူထုအား သတင်းအချက်အလက်များရယူခွင့် ကြိုးစားခြင်းကြောင့် ကျရောက်နိုင် သောပြစ်ဒဏ်များအကြောင်း အမြဲသတိပေးသည်။ ဥပမာ ၂၀၁၄ ဧပြီလတွင် ဂျာနယ်လစ်တယောက်နှင့် တက် ကြွစွာ ဆောင်ရွက်သူတစ်ဦးကို ပညာရေးဝန်ထမ်းတစ်ဦးကို ပညာတော်သင်ဆုရွေးချယ်သောအစီအစဉ် အကောင်အထည်ဖော်မည့်ကိစ္စအကြောင်း မေးမြန်းမိသောကြောင့် ထောင်ချလိုက်သည်။

ကုလသမဂ္ဂအထူးစုံစမ်းရေးအရာရှိပြောသလို အဓိကပါဝင်ဆွေးနွေးသူများကလည်း ပြောသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံ ၌ လိင်သဘာဝအခြေအနေမည်သို့ရှိစေကာမူ အားလုံးအပေါ် သတင်းအချက်အလက်မရရှိနိုင်မှုသည် သက် ရောက်မှုရှိသည်မှန်၏။ သို့တစေ မျိုးဆက်ပွားနှင့်လိင်မှုကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လိင်သဘာဝသီးသန့်ဆန်သော သတင်းအချက်အလက်များအတွက် သိရန်ပိုမိုလိုအပ်သော အမျိုးသမီးများမှာပို၍သက်ရောက်မှုဆိုးရွားသည်။ ထိုသို့သောလိုအပ်ချက်အပြင် အမျိုးသမီးများအား သက်ရောက်မှုရှိသော လိင်သဘာဝသီးသန့်ဆန်သော အောက်ပါ အခက်အခဲများကိုလည်း ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများကမှတ်ချက်ပြုကြပါသည်။

- သတင်းအချက်အလက် ရပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်းမသိကြခြင်းနှင့် မည်သည့်နေရာတွင်မေးမြန်းရမည်ကို မသိခြင်း
- နိုင်ငံတော်ထံမှသတင်းရယူရမည်ကိုယုံကြည်မှုမရှိခြင်းနှင့် အပြစ်ဒဏ်ခံရမည်ကို ကြောက်ခြင်း
- ကလေးထိန်းခြင်းနှင့် အိမ်မှုကိစ္စများကြောင့် အချိန်မရခြင်း
- ငွေကြေးမလုံလောက်ခြင်း
- စာတတ်မြောက်မှုမရှိခြင်းသို့မဟုတ် ရုံးသုံးဘာသာစကားစွမ်းရည်မရှိခြင်း
- မိသားစုထံမှအကူအညီအထောက်အပံ့မရရှိခြင်း
- သတင်းအချက်အလက်ကိုင်ဆောင်ထားသူနှင့် မနီးစပ်ခြင်း သွားလာရခက်ခဲခြင်း

ARTICLE 19 သည် အင်တာဗျူးများ စာပွဲပိုင်းဆွေးနွေးခြင်းများအပြင် ဆေးရုံသုံးခု၌ အခြေခံစစ်တမ်း ကောက်ခံမှုတစ်ခုကိုလည်း လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး စောင်ရေများသော သတင်းစာနှစ်စောင်နှင့် အပတ်စဉ်ဂျာနယ်များကို စောင့်ကြည့်လေ့လာခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသမီးများနှင့်သက်ဆိုင်သော သတင်းအချက် အလက်များ ရရှိရေးနှင့်ပတ် သက်၍ ပိုမိုနားလည်နိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

Table 4¹⁴¹

	Openly available information on sexual health လိင်ကျန်းမာရေး သတင်းအချက်အလက် ပွင့်လင်းစွာရနိုင်မ	Openly available information on reproductive health မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး သတင်းအချက်အလက် ပွင့်လင်းစွာရနိုင်မှု	Information received from hospital staff (when asked by ARTICLE 19 declaring our status as an INGO) ¹⁴² ဆေးရုံဝန်ထမ်းများမှရရှိသော သတင်းအချက်အလက် (ARTICLE 19 မှ INGO အဖြစ် ပြောပြမေးမြန်းသည်)	Information received from hospital staff (when asked by patients not declaring any NGO status) ¹⁴³ ဆေးရုံဝန်ထမ်းများမှရရှိသော သတင်းအချက်အလက် (ARTICLE 19 မှ NGO အဖြစ် မပြောပြဘဲ မေးမြန်းသည်)
Hospital 1	No မရှိပါ	Yes ရရှိပါသည်	Information on birth and caesarean services	None မရရှိပါ

ဆေးရုံ(၁)			ကလေးရိုးရိုးမွေးခြင်းနှင့် ဗိုက်ခွဲမွေးခြင်းအကြောင်း	
Hospital 2 ဆေးရုံ(2)	No မရှိပါ	No မရှိပါ	Information on birth and caesarean services ကလေးရိုးရိုးမွေးခြင်းနှင့် ဗိုက်ခွဲမွေးခြင်းအကြောင်း	None မရှိပါ
Hospital 3 (with AIDS - specialist department) ဆေးရုံ(၃) (အေအိုင်ဒီအက်စ် အထူးကုဌာနရှိသည်)	Yes ရှိပါသည်	No မရှိပါ	Information on birth and caesarean services, AIDS testing and counselling ကလေးရိုးရိုးမွေးခြင်းနှင့် ဗိုက်ခွဲမွေးခြင်းအကြောင်း၊ အေအိုင်ဒီအက်စ် စစ်ခြင်းနှင့် နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေး အကြံပေးခြင်း	Condoms given ကွန်ဒုံးပေးသည်

Table 5¹⁴⁴

	Articles covering health issues ကျန်းမာရေးဆောင်းပါး	Articles covering gender-related health issues, such as sexual and reproductive health လိင်မှုကျန်းမာရေးနှင့် ဗျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးစသော လိင်သဘာဝဆက်နွယ် ကျန်းမာရေးဆောင်းပါး
Private health 1 journal ပုဂ္ဂလိက ကျန်းမာရေးဂျာနယ်(၁)	95 %	9 %
Private health 2 journal ပုဂ္ဂလိက ကျန်းမာရေးဂျာနယ်(၂)	88 %	11 %
Private journal ပုဂ္ဂလိကသတင်းစုံဂျာနယ်	1 %	0 %
Private newspaper 1 ပုဂ္ဂလိက နေ့စဉ်သတင်းစာ (၁)	3 %	0 %
Private newspaper 2 ပုဂ္ဂလိက နေ့စဉ်သတင်းစာ (၂)	8 %	4 %
State newspaper နိုင်ငံတော်ပိုင် သတင်းစာ	0 %	0 %

Issue 5: The government does not prioritise the provision of access to information for women.

The participants agreed that the government has little willingness to deliver information specific to women in a manner that is accessible to women and, as a result, more than two-thirds of women in rural areas have either no or limited access to any information of relevance to their lives.

Information for women is not provided in ways that suit them. Participants explained that, for most of the women that they worked with, the information provided by the government for women was inaccessible or insufficient. As a result, women either ignore or are unable to access the little information that is provided. The participants described the information as inaccessible to the majority of women because it relied either on women searching for the information in spaces that they may not feel comfortable in, or on inaccessible technology - too expensive or controlled by men - or as in the case of health information, was provided through clinics that are rarely accessible in rural areas without some form of transport.

Information for women does not match their literacy levels. Broadcasters, particularly radio, are globally the best source of information for rural women with comparatively low literacy levels. However, participants agreed that the broadcasters - all of which are controlled by the government - provide little information of value for women and much of the information provided is motivated by commercial interests. For example, while one particular advertisement urges women to use condoms in order to prevent HIV, the broadcaster does little to explain how to get access to contraception or how to use it. One participant with HIV explained that women's literacy levels in villages are very low so even if the government does provide information, it is frequently not presented accessibly. *"I didn't know about either reproductive or sexual health, or sexually transmitted diseases. Neither the radio or TV broadcasting gave us information in a way that [women with low literacy levels] could understand."*¹⁴⁵

Women have reduced access to information using digital technologies. According to one participant, women generally have less access to computers or mobile phones and as a result have less access to the multiple sources of information available on the internet. This gender gap in access to technology¹⁴⁶ is due partly to men's control of finances, but also due to the prohibitive costs of technology and access fees. Mobile phones are also often seen as useful for men, and many people feel that women who do not own a phone, particularly in rural areas, can borrow their husband's phone if necessary.¹⁴⁷ Another participant stated that parents also purposefully withhold access to the internet from girls, as they are fearful that they will engage in courtship.

Information targeted at women and awareness raising policies and practices are not evaluated. The participants believed that one reason why information is so poorly received by women is because the government generally fails to check whether their attempt to provide information has succeeded in creating an impact on women's lives. The participants agreed that if the government did evaluate success they would realise that while the information may be useful, it was presented in a manner and form that was unsuitable for the target audience. This is usually either because the women targeted could not

understand or engage with the information style, or because it was at a time or through a medium that women could not access.

ပဿနာ(၅) အစိုးရသည် အမျိုးသမီးများအတွက် သတင်းအချက်အလက်ရရှိခွင့်ကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိပေ။

အစိုးရသည် အမျိုးသမီးများအတွက် အထူးသက်ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များကို အမျိုးသမီးများရရှိနိုင်သော ပုံစံအနေအထားဖြင့် ဝေငှပေးလိုသော ဆန္ဒသိပ်မရှိလှကြောင်း ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက သဘောတူညီကြသည်။ ထို့ကြောင့် ကျေးလက်ဒေသနေ အမျိုးသမီး သုံးပုံနှစ်ပုံကျော်သည် ၎င်းတို့ဘဝနှင့် သက်ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များကို အားလုံး မရခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ အကန့်အသတ်မျှ ရခြင်းသော်လည်းကောင်း ဖြစ်နေရသည်။

အမျိုးသမီးများအတွက် သတင်းအချက်အလက်များကို ၎င်းတို့နှင့် သင့်လျော်သော ပုံစံနှင့် ပေးမှုမရှိခြင်း

ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများကရှင်းပြကြသည်မှာ ၎င်းတို့နှင့်အတူအလုပ်လုပ်ခဲ့သော အမျိုးသမီးအများစုအဖို့ အစိုးရကပေးသော သတင်းအချက်အလက်များသည် ရရန်မလွယ်ကျခြင်း

မလုံလောက်ခြင်းများရှိနေသည်။ ရလဒ် အားဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် ပေးထားသော သတင်းအချက်အလက်အနည်းငယ်မျှကိုပင် မသိသူကမသိ မရနိုင် သူကမရဖြစ်နေပေသည်။

အမျိုးသမီးအများစုအဖို့ သတင်းအလွယ် မရနိုင်ခြင်းမှာ အမျိုးသမီးများအတွက် အဆင်

မပြေသောနေရာများတွင်လည်းကောင်း၊ ဈေးကြီး၍ဖြစ်စေ အမျိုးသားများက

ထိန်းချုပ်ထားခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ နည်းပညာအလွယ် မရနိုင်သောနေရာများတွင်လည်းကောင်း

သတင်းယူ ရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ကျန်းမာရေးနှင့် ပတ်သက်သောကိစ္စများတွင်မူ

ပို့ဆောင်သွားလာရေးမရှိသော ကျေးလက်ဒေသရှိ ဆေးပေးခန်းများမှတစ်ဆင့်

သတင်းဖြန့်ဖြူးပေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

အမျိုးသမီးများအတွက် သတင်းအချက်အလက်များသည် ၎င်းတို့၏ စာတတ်မြောက်မှုအဆင့်နှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိခြင်း

ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာအားဖြင့် ရုပ်သံလွှင့်သူများ အထူးသဖြင့် ရေဒီယိုအသံလွှင့်ဌာနသည် စာတတ်မြောက်မှုအဆင့် နိမ့်ကျသော ကျေးလက်အမျိုးသမီးများအတွက် အကောင်းဆုံးသတင်းအရင်းအမြစ် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အစိုးရထိန်းချုပ်ထားသော ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများသည် အမျိုးသမီးများအတွက် တန်ဖိုးရှိ သော သတင်းအချက်အလက်ကို သိပ်မပေးဘဲ၊

ပေးသောသတင်းအချက်အလက်အများအပြားမှာ စီးပွားရေး အကျိုးအမြတ်သာ အရင်းခံကြောင်း

ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက သဘောတူညီကြပါသည်။ ဥပမာ - ကြော်ငြာတစ်ခုသည်

အိတ်ချ်အိုင်ဗီကာတွယ်ရန် အမျိုးသမီးများ ရာဘာစွပ်သုံးစွဲဖို့ တိုက်တွန်းပါသော်လည်း၊

ရုပ်သံလွှင့်ဌာနကထုတ်လွှင့်ရာတွင် ပဋိသန္ဓေတားခြင်းကို မည်သို့ဆောင်ရွက်ပေးကြောင်း မည်သို့မည်ပုံ

အသုံးပြုရ မည် ဖြစ်ကြောင်းတို့ကို ရှင်းလင်းပြောကြားခြင်းမရှိပေ။ အိတ်ချ်အိုင်ဗီနှင့် သက်ဆိုင်သော

ပါဝင်ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးကရှင်းပြသည်မှာ ကျေးရွာများရှိ အမျိုးသမီးများ၏ စာတတ်မြောက်မှုအဆင့်သည်

အလွန်နိမ့်ကျနေပြီး အစိုးရက သတင်းအချက်အလက် ပေးဝေသည့် တိုင်အောင်

လိုရာမရောက်တတ်ကြောင်း ရှင်းပြပါသည်။ “ကျမအနေနဲ့ မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးလား

လိင်မှုဆိုင်ရာကျန်းမာရေးလား လိင်ကြောင့်ဖြစ်တတ်သော ရောဂါများလား မသိပါဘူး။ ရေဒီယိုရော တီဗီမှာရော နားလည်နိုင်တဲ့ပုံစံနဲ့ သတင်းအချက်အလက်မပေးပါဘူး”

အမျိုးသမီးများတွင် ဒီဂျစ်တယ်နည်းပညာရပ်သုံး သတင်းအချက်အလက်များရရှိမှု လျော့နည်းခြင်း ဝင်ရောက်ဆွေးနွေးသူတစ်ဦး၏ အပြောအရ ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် ကွန်ပျူတာနှင့် မိုဘိုင်းဖုန်းရရှိနိုင်မှု နည်းပါးပါသည်။ ရလဒ်အားဖြင့် အင်တာနက်တွင် ရရှိနိုင်သော သတင်းအချက်အလက်ရင်းမြစ်များစွာကို ချဉ်းကပ်ရောက်ပေါက်ခွင့် နည်းပါးကြသည်။ နည်းပညာနီးစပ်မှုတွင် ဤသို့ လိင်သဘာဝကွာဟခြင်းမှာ ငွေကြေးကို အမျိုးသားများက ထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့် နည်းပညာရပ်နယ်နှင့် အင်တာနက်သုံးစွဲကြွေး၏ ဟန့်တားနေသော ကုန်ကျစရိတ်များကြောင့်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ မိုဘိုင်းဖုန်းများကို အမျိုးသားများအတွက် အသုံးဝင်သည်ဟုမြင်တတ်ကြပြီး ဖုန်းမပိုင်ဆိုင်သော အမျိုးသမီးများသည် (အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသများတွင်) လိုအပ်ပါက မိမိတို့၏ ခင်ပွန်းသည်ထံမှ ခဏယူငင်သုံးစွဲကြပါသည်။ နောက်ထပ်ဝင်ရောက်ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးကလည်း မိဘများသည် မိန်းကလေးများအား သမီးရည်းစားကိစ္စများကို စိုးရိမ်ကာ တမင်တကာပင် အင်တာနက် သုံးခွင့်မပြုကြောင်း ပြောပြပါသည်။

အမျိုးသမီးများအတွက် ရည်ရွယ်သော သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ပညာပေးမှုပါဒများ အလေ့အထများကို အကဲဖြတ်မှု မပြုခြင်း

အမျိုးသမီးများ လက်ခံရရှိသောသတင်းအချက်အလက်များ နုံချာခြင်းမှာ အစိုးရအနေဖြင့် ၎င်းတို့ပေးသော သတင်းအချက်အလက်များသည် အမျိုးသမီးများ၏ဘဝအပေါ် အောင်မြင်စွာသက်ရောက်နိုင်ခြင်း ရှိမရှိ ပြန်လည်စစ်ဆေးရန် ပျက်ကွက်သောကြောင့်လည်း တစ်ကြောင်းဖြစ်သည်ဟု ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက ယုံကြည်ကြသည်။ အကယ်၍ အစိုးရအနေဖြင့် အကဲခတ်မှုရှိပါက သတင်းအချက်အလက်များသည် အသုံးဝင်သော်လည်း ရည်မှန်းသော စာဖတ်ပရိသတ်နှင့် သင့်လျော်သောပုံစံတင်ပြခြင်း မရှိကြောင်း သဘောပေါက်မည်ဟု ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက သဘောတူညီကြပါသည်။ ရည်ရွယ်သော အမျိုးသမီးများသည် သတင်းအချက်အလက်၏ပုံစံဟန်ကို နားမလည် စိတ်မပါသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသမီးတို့ အခွင့်မသာသော အချိန်အခါနှင့် အလှမ်းဝေးသော မီဒီယာတွင် ဖော်ပြသောကြောင့်လည်းကောင်း များသောအားဖြင့် ဖြစ်တတ်ပါသည်။

Issue 6: Women’s access to gender-specific information is hindered by cultural barriers.

In Myanmar, cultural barriers are some of the most significant blocks to women achieving their right to information. Both society and the government create such barriers.

Women’s access to information is restricted by the government to protect ‘traditional values’. Participants believed that the government actively restricts women’s right to information on the basis that they are protecting a set of traditional and shared cultural values. For example, during the 2015 new year’s festival of Thingyan, the authorities banned all healthcare providers, including high street pharmacies, from selling contraceptives and ordered their withdrawal from public display for a week. While this is primarily blocking access to healthcare, it had the effect of healthcare providers also

removing all information on reproductive health from display too, and stopping from informing customers. Participants stated that their attempts to inform detained sex workers about sexual health are often restricted by the authorities on the basis of 'traditional values': "Most sex workers who end up in prison are given no information or access to sexual and reproductive healthcare to protect them from sexually transmitted diseases."¹⁴⁸

Women from minority backgrounds do not receive information they can understand in minority languages. Participants were concerned that the government's policy to prioritise the Burmese language over minority languages across the country, therefore mainly providing information in Burmese, has a more drastic effect on women's access to information. Although the government's rule that all public information should be in the Burmese language has been relaxed slightly in recent months, the vast majority of information is still provided in Burmese. This was of particular concern to women in rural areas, given that they generally have a lower level of literacy compared to men, and that the ability to understand Burmese is often linked to a higher level of literacy.

ပသနာ(၆) လိင်သဘာဝသီးသန့်ဆန်သော သတင်းအချက်အလက်များကို အမျိုးသမီးရရှိနိုင်ခွင့်သည် ယဉ်ကျေးမှုအတားအဆီးများက အဟန့်အတားဖြစ်နေခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယဉ်ကျေးမှုအတားအဆီးများသည် အမျိုးသမီးများ သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်ကို အဓိက ပိတ်ပင်တားဆီးဟန့်တားနေသော အချက်များတွင် ပါဝင်သည်။ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းရေး အစိုးရကပါ ယင်းအတားအဆီးများကို ဖန်တီးလျက်ရှိသည်။

အမျိုးသမီးများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရရှိနိုင်ခွင့်ကို အစိုးရက အစဉ်အလာ တန်ဖိုးများ ကာကွယ်ရင်း ကန့်သတ်ထားခြင်း

ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက အစိုးရသည် အမျိုးသမီးများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရရှိနိုင်ခွင့်ကို ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အစဉ်အလာတန်ဖိုးများကာကွယ်နေသည်ဟူသော အခြေခံအကြောင်းတရားဖြင့် တမင်ကန့်သတ် ထားသည်။ ဥပမာ - ၂၀၁၅ သင်္ကြန်ကာလအတွင်းတွင် လမ်းဘေးဆေးဆိုင်များအပါအဝင် ကျန်းမာရေးအထောက်အပံ့ ပစ္စည်းရောင်းချသူများအား ပဋိသန္ဓေတားဆေးရောင်းချခြင်းကို တားမြစ်ခဲ့ပြီး တပတ်ကြာ ဆိုင်ပိတ်စေသည်။

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုရရှိခွင့်ကို ပိတ်ဆို့နေစဉ်မှာပင် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက် အလက်အားလုံးပေးနိုင်ခွင့်မှ ကန့်သတ်လိုက်ခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ အထိန်းသိမ်းခံ ကာမလုပ်သားများအား လိင်မှုဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးအကြောင်း ပြောဆိုရန်ကြီးပမ်းမှုများကို ယဉ်ကျေးမှုတန်ဖိုးများဟူသော ဗန်းပြုဖြင့် အစိုးရက ကန့်သတ်တတ်သည်ဟု ဖြေဆိုသူများက ပြောဆိုကြပါသည်။ 'ထောင်ထဲရောက်ကုန်တဲ့ ပြည့်တန်ဆာအများစုကို လိင်ကြောင့်ကူးစက်တတ်တဲ့ရောဂါတွေကာကွယ်တတ်ဖို့ လိင်မှုဆိုင်ရာကျန်းမာရေး၊ မျိုးဆက်ပွား ကျန်းမာရေး အကြောင်း သိအောင်၊ သတင်းအချက်အလက်ရအောင်၊ မပေးဘူး။' ဟုပြောကြပါသည်။

လူနည်းစုနောက်ခံမူလသော အမျိုးသမီးများအဖို့ ၎င်းတို့နားလည်သော လူနည်းစုသုံး ဘာသာစကားများဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များ မရရှိနိုင်ခြင်း

နိုင်ငံတဝှမ်းလုံးတွင် မြန်မာဘာသာစကားကို အခြားလူနည်းစုသုံးဘာသာစကားများထက် ဦးစားပေးရန် အစိုးရ၏ မူဝါဒသည် သတင်းအချက်အလက်များကို မြန်မာဘာသာစကားဖြင့်သာ အဓိကအားဖြင့် ပေး

သောကြောင့် အမျိုးသမီးများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရရှိခွင့်ကို အကြီးအကျယ် သက်ရောက်မှုရှိသည်။ ပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော သတင်းအားလုံးသည် မြန်မာဘာသာစကားဖြင့်သာရှိသင့်သည်ဟူသော အစိုးရ၏ဥပဒေ စည်းမျဉ်းသည် ပြီးခဲ့သောလများအတွင်း အနည်းငယ်ပြေလျော့လာသော်လည်း သတင်းအချက်အလက်အများစု မှာ မြန်မာဘာသာစကားဖြင့်သာ ရှိနေသေးသည်။ ယင်းမှာ ကျေးလက်ဒေသနေ အမျိုးသမီးများအဖို့ အထူးစိုးရိမ်ဖွယ်ဖြစ်ပေသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့သည် ယေဘုယျအားဖြင့် ယောက်ျားများနှင့် ယှဉ်လျှင် စာတတ်မြောက်မှုနိမ့်ကျပြီး မြန်မာဘာသာစကားနားလည်နိုင်ခြင်းသည် စာတတ်မြောက်မှု မြင့်မားခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေတတ်သည်။

Government commitments¹⁴⁹ - အစိုးရ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ

The *National Strategic Plan for the Advancement of Women* for 2013-2022 adopted by the government in 2013 includes a number of commitments relevant to these issues:

To research: barriers to women’s access to and use of basic health, sexual and reproductive healthcare (9.a.4); sexual and reproductive health, including family planning (9.a.2).

To raise awareness about: access to information about livelihoods (7.b.3); basic health, sexual and reproductive health, HIV and sexually transmitted infections, treatment, care and support, and to implement community-based initiatives by collaborating with women’s organisations. (9.b.c); the need to reduce and eliminate customs, superstitions and beliefs that are obstacles to women’s access to and use of basic health, sexual and reproductive healthcare (9.b.3); access to information about the economic sector (12.b.4); reducing and eliminating customs, superstitions and beliefs that are obstacles to women’s access to and use of information about the economic sector (12.b.5).

To implement: health programmes that focus on women’s health problems, sexual and reproductive health and rights (9.c.1); the provision of information for women on public affairs (13.c.1); increased engagement of women in electoral processes (13.c.3).

အစိုးရ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ

၂၀၁၃ တွင် အစိုးရက ချမှတ်ခဲ့သော ၂၀၁၃-၂၀၂၂ အတွက် အမျိုးသမီးများတိုးတက်ရေးအတွက် အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမြောက် စီမံကိန်းတွင် ယင်းပြဿနာများနှင့် စပ်လျဉ်းသော တာဝန်ဝတ္တရားများ ဖော်ပြပါရှိသည်။

သုတေသနပြုရန်

အခြေခံကျန်းမာရေး၊ လိင်မှုနှင့် မျိုးဆက်ပွား ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာရရှိနိုင်မှုနှင့် အသုံးချနိုင်မှုဆိုင်ရာ အတားအဆီး များ၊ လိင်မှုနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး၊ သားဆက်ခြားကျန်းမာရေး။

ပညာပေးများဆောင်ရွက်ရန်

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်ရရှိနိုင်မှု၊ အခြေခံကျန်းမာရေး၊ လိင်မှုနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး၊ အိတ်ချ်အိုင်စီနှင့် လိင်ကြောင့်ရောဂါကူးစက်မှု၊ ကုသမှု၊ ပြုစုစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ကူညီ ထောက်ပံ့မှု၊ အမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်း၍

ရပ်ရွာအခြေပြုလုပ်ငန်းများအကောင်အထည်ဖော်ရန်၊ အခြေခံကျန်းမာရေး၊ လိင်မှုနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးကိစ္စရပ်များအား အမျိုးသမီးများရရှိအသုံးချနိုင်မှုအတွက် အခက်အခဲများဖြစ်သည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများ၊ အယူသည်းမှုများနှင့် ယုံကြည်မှုများကို လျော့ချတိုက်ဖျက်ရန် လိုအပ်ချက်၊ စီးပွားရေးကဏ္ဍနှင့် ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက် ရရှိနိုင်မှု၊ စီးပွားရေးကဏ္ဍနှင့် ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များအား အမျိုးသမီးများ ရရှိအသုံးချနိုင်မှုအတွက် အခက်အခဲများဖြစ်သည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများ၊ အယူသည်းမှုများနှင့် ယုံကြည်မှုများကို လျော့ချတိုက်ဖျက်ခြင်း

အကောင်အထည်ဖော်ရန်

အမျိုးသမီးများ၏ ကျန်းမာရေးပြဿနာများ၊ လိင်မှုနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးနှင့် အခွင့်အရေးများကို စောင်းပေးသည် ကျန်းမာရေးစီမံကိန်းများ၊ အမျိုးသမီးများအတွက် ပြည်သူ့ရေးရာများနှင့် ပတ်သက်သော အမျိုးသမီးများအတွက် သတင်းအချက်အလက်များ၊ ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်များတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်မှု တိုးမြှင့်ခြင်း။

Participation and the voice of women

အမျိုးသမီးများ၏ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်နှင့် အသံထုတ်ဖော်ခွင့်

While all independently-minded individuals and groups have been excluded from raising their voices and participating in governance and civil society, the situation of women is even worse. According to the available gender-disaggregated statistics, in the government sector women make up:

- 5.8% of the lower house of parliament
- 1.8% of the upper house of parliament¹⁵⁰
- 3.5% of the state and regional parliaments
- 1.2% of the military in parliament
- 5.5% of the national ministers
- 31.7% of senior civil servants (Deputy Director level and above).¹⁵¹ While women make up half of all staff in the civil service¹⁵², they are concentrated mainly in the lower levels.

လွတ်လပ်သောစိတ်ရှိသည့် သီးခြားပုဂ္ဂလများနှင့် အုပ်စုများအား စီမံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများ တွင် အသံထုတ်ဖော်ခွင့်နှင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်မှ ကြဉ်ဖယ်ထားလာခဲ့စဉ်တွင် အမျိုးသမီး၏ အခြေအနေက ပို၍ ဆိုးရွားပေသည်။ လိင်သဘာဝသီးခြားထုတ်ပြန်သော ရသမျှစာရင်းများအရ အစိုးရကဏ္ဍတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်မှုအချိုးအစားမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

- အောက်လွှတ်တော်တွင် ၅.၈%
- အထက်လွှတ်တော်တွင် ၁.၈%
- ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်နှင့် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်များတွင် ၃.၅%
- လွှတ်တော်တွင်း စစ်သမီးများ ၁.၂%
- ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးများတွင် ၅.၅%
- အဆင့်မြင့်အရပ်ဖက်ဝန်ထမ်းများ (ဒညွန့်မှူးအဆင့်နှင့် အထက်) တွင် ၃၁.၇%

Table 6

Percentage of women in each institution. ဌာနအလိုက် အမျိုးသမီးများ၏ ရာခိုင်နှုန်း: ♀ = 2 %

Lower house of Parliament အောက်လွှတ်တော်	
Upper house of Parliament ¹⁵³	

အထက်လွှတ်တော်	
All state and regional parliaments ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်နှင့် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်များ	
Military members of parliament လွှတ်တော်တွင်း စစ်သမီးများ	
Ministers ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးများ	
Civil servants ¹⁵⁴¹⁵⁵ အဆင့်မြင့်အရပ်ဖက်ဝန်ထမ်းများ	

Women face patriarchal cultural norms and values in Myanmar¹⁵⁶ which have been heightened by the military's tight and paternalistic grip on power. The military, which has run the country for six decades, oversees a system filled with military values of conformity, rather than individual decision making and public administration. As a result, women's roles and responsibilities have largely been defined by the military. This can be seen reflected in the constitutional provisions on women which reinforce their primary role to the country as that of vulnerable mothers needing protection rather than a voice, and certainly not people who need positive measures to promote their voice in governance.¹⁵⁷ Society reflects the military's views and gender-based hierarchies are rife, forming the basis of divisions of labour and power at all levels.¹⁵⁸ Families reflect this, too, as men are perceived to be the head of the household and therefore make all decisions.¹⁵⁹

Awareness of gender issues is low in both the general public and among the government, particularly in certain regions of the country.¹⁶⁰ All pillars of the state require capacity building in order to raise awareness and deepen understanding of the links between women's participation and their rights in the political, civic, economic, social and cultural spheres.¹⁶¹ In particular, the state lacks any gender-responsive policies, plans or programmes to deliver even the most basic of services.¹⁶² It also lacks any quality disaggregated data and, as a result, cannot assess trends in the inclusion of women or the impact of their inclusion.¹⁶³ The state also lacks the budget commitment to make the inclusion of women possible.¹⁶⁴ The result of such exclusion of women's voices can be seen clearly, for example, in the complete lack of awareness and serious de-prioritisation of gender-based violence as an issue of national concern.¹⁶⁵

အမျိုးသမီးများသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ယောက်ျားပဓာနကျသော ယဉ်ကျေးမှုစံများနှင့် တန်ဖိုးများကို ရင်ဆိုင်နေရသည်။ စစ်တပ်၏ တင်းကျပ်သော ဖခင်ဆန်သည့် အာဏာဆုပ်ကိုင်မှုက အရှိန်ကိုပိုမြင့်စေသည်။ ဆယ်စုနှစ် ခြောက်ခုစာ တိုင်းပြည်ကိုအုပ်ချုပ်ခဲ့သော တပ်မတော်သည် စစ်အမြင်ဖြင့် လိုက်လျောညီထွေပြုတတ်သော စံနှုန်းတန်ဖိုးများနှင့် ပြည့်ဝနေသည့် စနစ်တရပ်ကို တဦးချင်း၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်နှင့် ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးအစား ကြီးကြပ်နေလေသည်။ ရလဒ်မှာ အမျိုးသမီးများ၏

အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားသည် စစ်တပ်၏ အဓိပ္ပါယ်သတ်မှတ်ခြင်းကို အကြီးအကျယ်သက်ရောက်ခံရလေသည်။ ယင်းကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါ အမျိုးသမီးများနှင့် ဆိုင်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၌ ရောင်ပြန်ဟပ်နေသည်။ တိုင်းပြည်အတွက် အမျိုးသမီးများ ထမ်းဆောင်ရသော ပင်မအခန်းကဏ္ဍမှာ သားသည်မိခင်၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်ထပ်တူပမာဖြစ်နေသည်။ အသံထုတ်ဖော်နိုင်ခွင့်ထက် ကာကွယ်မှုလိုအပ်သော ပွန်းပဲ့လွယ်သူများဖြစ်နေသည်။ စီမံအုပ်ချုပ်မှုပိုင်းတွင် အသံထုတ်ဖော်နိုင်ခွင့် တိုးမြှင့်ရရှိရန် ဆောင်ရွက်ပေးစရာလိုအပ်နေသည်ဟု သတ်မှတ်ခြင်းခံရသော လူသားများ မဖြစ်နေသည်မှာ သေချာသည်။ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းကလည်း စစ်တပ်၏ အမြင်ကို ရောင်ပြန်ဟပ်နေပြီး လိင်သဘာဝအခြေခံ ဆင့်ကဲအုပ်ချုပ်စနစ်က လုပ်အားနှင့် အာဏာခွဲဝေမှုအဆင့်တိုင်းတွင် အခြေခံအဖြစ် ကျယ်ပြန့်စွာ ဖြစ်ထွန်းနေပါသည်။ မိသားစုများတွင်လည်း ယင်းအမြင်ဖြင့်ပင် အမျိုးသားများသည် အိမ်ထောင်ဦးစီးများအဖြစ် အရာရာကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချခွင့်ရပေသည်။

လိင်သဘာဝဆိုင်ရာပြဿနာများကို သိရှိနားလည်ခြင်းမှာ သာမန်ပြည်သူလူထုနှင့် အစိုးရကြားတွင် နှိမ့်ကျနေသည်။ အထူးသဖြင့် တိုင်းပြည်၏ အချို့ဒေသများတွင် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေး၊ ပြည့်သူ့အရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုနယ်ပယ်များ၌ အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် အခွင့်အရေးများကြား ဆက်နွယ်မှုများကို ပညာပေးရန်နှင့် နက်ရှိုင်းစွာနားလည်လာစေရန် နိုင်ငံတော်၏မဏ္ဍိုင်အသီးသီးတွင် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်နေပါသည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတော်၌ အခြေခံအကျဆုံး ဝန်ဆောင်မှုများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်ပင် လိင်သဘာဝအလိုက်သီးခြားမှုပါဒ်များ စီမံကိန်းနှင့် စီမံချက်များ ကင်းမဲ့နေပါသည်။ အရည်အသွေးစံချိန်မီ သီးခြားစာရင်းအချက်အလက်များလည်း ကင်းမဲ့နေသည်။ ရလဒ်ကား အမျိုးသမီးများ၏ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို ဖြစ်စေ၊ ၎င်းတို့ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကြောင့် သက်ရောက်မှုကိုဖြစ်စေ အကဲဖြတ်၍ မရနိုင်တော့ပေ။ နိုင်ငံတော်သည် အမျိုးသမီးများပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေရန် ဘတ်ဂျက် လျာထားခြင်းမျိုးလည်း မရှိပေ။ ထိုသို့ အမျိုးသမီးများ၏ ထုတ်ဖော်ခွင့်အသံကို ကြည့်ဖယ်ထားမှုကြောင့် လိင်သဘာဝအခြေခံ အကြမ်းဖက်မှုကို သဘောပေါက်နားလည်မှုမရှိခြင်း၊ လျော့နည်းအောင် အရေးတယူ ဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်းတို့ကို အထင်အရှား တွေ့မြင်နေရပါသည်။

Issue 7: Women’s voices are excluded from decision making

Participants believed that women’s voices are being excluded from decision making at almost every level and in almost every sector of society. The participants worried that because women’s voices are excluded, there is little pressure to change the traditional assumption that men’s opinions are important and deserve listening to, whereas women’s opinions are not to be considered.

Women’s voices are blocked from political decision making because there are few of them at the top levels of the military. One of the key reasons flagged by participants for the low number of women’s voices at decision-making levels across the state’s infrastructure is the fact that the majority of senior officials are from the military, which consists almost entirely of men. This is most obvious in parliament where the constitution guarantees 25% of seats, a total of 166 seats, to the military. One parliamentary participant highlighted that public pressure in 2014 had resulted in the military starting recruiting women for the first time,

placing two women in parliament as part of its 25%.¹⁶⁶ While the military's parliamentary quota of 1.2% women is risible, it is not far different to the representation of civilians in parliament, of whom there are 5.8% women in the lower house and 1.8% in the upper house.¹⁶⁷ Across all state and regional parliaments the total proportion of women's voices is only 3.5%. Women's voices are also invisible in the cabinet, where they amount to two out of 36 ministers.

Women's voices are heard in government on gender-appropriate subjects. According to participants, the two women government ministers have been given what is considered to be "soft" and "gender-appropriate" mandates of social welfare and education, which reflects the areas in which women's voices are 'allowed' to be heard. This is not only true of government but is also reflected throughout the whole of the civil service.¹⁶⁸ Such "gender-appropriate" departments are not well-resourced: as one parliamentary participant explained, *"if a role brings with it lots of opportunities for [the corrupt accumulation of] money and benefits, men are given it ... all roles with responsibility and decision-making powers are given to men not women."*¹⁶⁹

Women's voices are left out of civil society. The participants were concerned that women are indirectly excluded from voicing their opinions in civil society and civic space. One participant said that women's voices cannot be heard because of their *"lack of spare time to participate in civil society"*. The obligatory processes of registering civil society organisations is also significantly off-putting for women with little time and possibly lower literacy capacity: the process is lengthy and difficult to follow for smaller groups, each of which is required to submit regular reports to government agencies.¹⁷⁰ Participants were also concerned that even though women play an active and significant part in civil society and political change, they are easily side-lined. One participant, a member of the governing party said *"the party used me to increase their number of members and pressure for voting, but they never invited me to meetings where we can have a chance to speak out for our needs. I believe it was because of my identity [as a lesbian woman] and their assumption that I [a woman] cannot work like a man."*¹⁷¹ An attempt in May 2015 to register the 'Women's Party' with the Union Election Commission was rejected as have a name that was *"too general"*.¹⁷²

Women's voices are controlled by family. Participants agreed that one of the main problems faced by women in rural areas when attempting to voice their opinions in civil society is the controls placed on their right to free movement by their husbands and parents-in-law. According to the participants, it was very common for wives to be told by their husbands that they are *"wasting your time with such nonsense."*¹⁷³ Controls on women's opinions are particularly evident when voicing their views on culturally 'sensitive' topics such as sexual or reproductive health, which are affected by conservative and superstitious attitudes to women and their bodies. A participant who works closely with rural women explained how in rural areas women are often denied permission from their families, particularly their parents-in-law and husbands, to attend civil society events or training sessions for fear that by doing so such women may become *"too modern"*.

The situation is worse for women in military families. One participant said *"this [lack of women's voice] is very obvious in military circles where wives know that if they talk about or participate in [anything that is controversial or could be regarded as 'political'], their*

husbands will be punished by their military commanders.”¹⁷⁴ Another participant pointed out that whether the punishment is likely or not, the assumption that there will be a punishment provides further potential for families to control women in whichever way they wish.

ပသနာ(၇) အမျိုးသမီးများ၏အသံကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်မှ ထုတ်ပယ်ထားသည်။

ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများ၏ ယုံကြည်ချက်မှာ အမျိုးသမီးများ၏အသံကို အဆင့်အလွှာအသီးသီးနှင့် လူ့အသိုင်း အပိုင်း ၏ ကဏ္ဍတိုင်းတွင် ဖယ်ထုတ်ခံထားရသည်ဟု ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများ၏အသံကို ဖယ်ထုတ်ထားသောကြောင့် အမျိုးသားများ၏အယူအဆများသည် အရေးပါပြီး နားထောင်အာရုံပေးထိုက်သည်။ အမျိုးသမီးများ၏ အယူအဆများ ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်မလိုဟူသော အစဉ်အလာအမြင်ကို ပြောင်းလဲရန်အားမပေးမှာကို ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက စိုးရိမ်နေကြသည်။

စစ်တပ်၏ ထိပ်တန်းအဆင့်များ၌ အမျိုးသမီးများ၏အသံကို နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်ချခွင့်မှ ပိတ်ပင် တားဆီးထားခြင်း

နိုင်ငံတော်၏ အခြေခံအဆောက်အအုံတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်ရှိသည့် အဆင့်များ၌အမျိုးသမီးများ၏ အသံ တိုးတိတ်လျက်ရှိရသည့် အကြောင်းတရပ်မှာ အဆင့်မြင့်ထိပ်တန်းအရာရှိအများစုသည် စစ်တပ်မှလာပြီး အားလုံးလိုလိုက အမျိုးသားများဖြစ်ကြသည်ဟု ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများက ထောက်ပြသည်။ ယင်းအချက်သည် လွှတ်တော်၌ အထူးထင်ရှားသိသာသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက လွှတ်တော်တွင်း နေရာ ၂၅% စုစုပေါင်း အမတ်နေရာ ၁၆၆ နေရာကို တပ်မတော်အား အာမခံချက်ပေးထားသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ပြည်သူများဘက်က ဖိအားပေးသောကြောင့် တပ်မတော်က အမျိုးသမီးများကို ပထမဆုံးအကြိမ်ရာထူးခန့်သည့်အနေဖြင့် အမျိုးသမီးနှစ်ဦးအား ၎င်း၏ ၂၅% တွင် တခန်းတကဏ္ဍ နေရာပေးခဲ့ကြောင်း လွှတ်တော်ဘက်က တဦးက မီးမောင်းထိုးပြသွားသည်။ တပ်မတော်က လွှတ်တော်တွင်း အမျိုးသမီးဝေစု ၁.၂%ပေးခြင်းကို ရယ်စရာအဖြစ်ထင်ကောင်းထင်ပေမည်။ လွှတ်တော်တွင်းရှိ အရပ်သားကိုယ်စားလှယ်များတွင်လည်း ပိန်မသာ လိန်မသာဖြစ်ပါသည်။ အောက်လွှတ်တော်တွင် အမျိုးသမီး ၅.၈% ရှိပြီး အထက်လွှတ်တော်တွင် ၁.၈%သာ ရှိပါသည်။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်နှင့် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်များတွင် အမျိုးသမီးအသံထုတ်ဖော်မှု စုစုပေါင်း အချိုးအစားမှာ ၃.၅% သာရှိသည်။ အစိုးရဝန်ကြီးအဖွဲ့တွင်လည်း အမျိုးသမီးများ၏ အသံမှာ မတွေ့ရပေ။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ၃၆ဦးအနက် အမျိုးသမီးဝန်ကြီး ၂ ဦးသာရှိလေသည်။

အစိုးရတွင် အမျိုးသမီးများ၏အသံကို လိင်သဘာဝဆီလျော်ရာ ဘာသာရပ်များ၌သာ ကြားရခြင်း

ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများ၏အဆိုအရ အမျိုးသမီးဝန်ကြီးနှစ်ဦးကို ‘အပျော့သဘောဆန်သော’ ‘လိင်သဘာဝဆီ လျော်ရာ’ လူမှုကွယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပညာရေး တာဝန်များပေးထားသည်။ ယင်းနယ်ပယ်များတွင်သာ အမျိုးသမီးများ၏ အသံထုတ်ဖော်ခွင့်ကို ပေးထားသောသဘောဖြစ်သည်။ ယင်းအချက်သည် အစိုးရအဖွဲ့၌သာ ဖြစ်နေသည်မဟုတ် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းတရလုံးတွင်လည်း ဖြစ်နေသည်သာ။ ထိုကဲ့သို့သော ‘လိင်သဘာဝဆီလျော်ရာ’ ဝန်ကြီးဌာနများသည် ရင်းမြစ်အထောက်အပံ့ကောင်းစွာ လောက်လှသည်မဟုတ်ပေ။ လွှတ်တော်ဘက်က

တစ်ဦးကရှင်းပြသည်မှာ “ငွေကြေး အကျိုးအမြတ် ဝံ့ဘောလအော ရနိုင်မယ့်နေရာမျိုးဆို ယောက်ျားတွေကိုပဲ ပေးပါတယ်။ တာဝန်ရော ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်တဲ့အာဏာပါပေးရင် ယောက်ျားတွေကိုပဲ မိန်းမတွေကို မပေးပါ ဘူး။” ဟုဖြစ်လေသည်။

အမျိုးသမီးများ၏ အသံများကို လူ့ဘောင်အသိုင်းအဝိုင်းမှ ကြဉ်ဖယ်ထားခြင်း

အမျိုးသမီးများအား အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းနှင့် ပြည်သူ့နေရာတွင် အယူအဆများထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်မှ သွယ်ဝိုက်၍ ဖယ်ကြဉ်ထားသည်ဟု ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက ပြောဆိုကြသည်။

ပြောဆိုဆွေးနွေးသူတစ်ဦးက အမျိုးသမီးများ၏ အသံများကို မကြားရခြင်းမှာ အမျိုးသမီးများ၌ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် အချိန်ပိုမရှိခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၌ အသင်းဝင်ဖြစ်ရန် မဖြစ်မနေဆောင်ရွက်ရသည့်ကိစ္စများကလည်း အချိန်နည်းပါး စာတတ်မြောက်မှု စွမ်းရည်နိမ့်ကျသော အမျိုးသမီးများအဖို့ စိတ်အားညှိုးငယ်စရာဖြစ်ပေသည်။ ကိစ္စများက အဖွဲ့အစည်းလေးများမှာပင် ရှည်လျားထွေပြားပြီး အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအား ပုံမှန်အစီရင်ခံစာများ တင်ပြပေးရန် လိုအပ်သည်။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲ ၌တက်တက်ကြွကြွ အရေးပါပါဆောင်ရွက်နိုင်စေကာမူ အလွယ်တကူ ဘေးရောက်နိုင်ပါသည်။ အာဏာရပါတီမှ အဖွဲ့ဝင်တဦးက ဝင်ရောက်ဆွေးနွေးပြောဆိုရာတွင် “ပါတီက ကျမကို သုံးတာ အဖွဲ့ဝင်ပိုရအောင် မဲရအောင်လို့ပါ။ ကျမတို့လိုတာ ပြောကြပြီဟောဆိုရင် ကျမကို အစည်းအဝေး မဖိတ်ပါဘူး။ ကျမအထင် ကျမဘယ်လိုလူမျိုး (မလိင်တူသမား) ဆိုတာကြောင့်ရယ် ကျမကို ယောက်ျားတွေလိုတန်းတူမလုပ်နိုင်ဘူးလို့ ယုံတာကြောင့်ရယ်ဖြစ်ပါတယ်။” ၂၀၁၅ မေလတွင် အမျိုးသမီးပါတီဖွဲ့ရန် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်တွင် မှတ်ပုံတင်သောအခါ ပါတီ၏အမည်မှာ ကျယ်ပြန့်သောသဘော ဆောင်လွန်းသောကြောင့် ဖွဲ့ခွင့်ကို ပယ်ချခဲ့သည်။

အမျိုးသမီးများ၏ အသံကို မိသားစုက ထိန်းချုပ်ထားခြင်း

အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းတွင် မိမိတို့၏ အယူအဆအထင်အမြင်များကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားဖို့ကြိုးစားရာ တွင် ကျေးလက်ဒေသများရှိ အမျိုးသမီးများရင်ဆိုင်ရသော အဓိကပြဿနာတရပ်မှာ ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်စွာ လှုပ်ရှားမှုကို ၎င်းတို့၏ လင်သားများနှင့် ယောက်ျားများက ထိန်းချုပ်ကြမှုဖြစ်သည်ဟု ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက သဘောတူညီကြသည်။ အိမ်ထောင်သည်အမျိုးသမီးများအား လင်ယောက်ျားများက “အမိပွယ်မရှိတာတွေ အချိန်ဖြုန်းနေ”သည်ဟု ပြောတတ်ကြောင်း ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက ဆွေးနွေးကြပါသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ အထင်အမြင် အယူအဆများကို ထိန်းချုပ်ခံရခြင်းသည် အထူးသဖြင့် လိင်မှုနှင့် မျိုးဆက်ပွား ကျန်းမာရေးကဲ့သို့သော ယဉ်ကျေးမှုအရ အထိမခံသော အကြောင်းအရာများတွင် ၎င်းတို့အမြင်ကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမိသည့်အခါဖြစ် သည်။ အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးခန္ဓာကိုယ်ပိုင်းဆိုင်ရာအပေါ် ရှေးရိုးစွဲ အယူအဆအမြင်များကြောင့်ဖြစ်သည်။ ကျေးလက်နေအမျိုးသမီးများနှင့် နီးကပ်စွာ အလုပ်လုပ်နေသောသူ တဦးက ပါဝင်ဆွေးနွေးရာတွင် ကျေးလက်ဒေသ၌ အမျိုးသမီးများအား မိသားစု၊ ယောက်ျားနှင့် ခင်ပွန်းသည်တို့က အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းပွဲများနှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုများကို တက်ရောက်ခွင့်မပေးကြောင်း၊ ယင်းသို့လုပ်ခြင်းဖြင့် ‘ခေတ်မီလွန်’သွားမည်ကို စိုးရိမ်၍ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားပါသည်။

စစ်တပ်မိသားစုများရှိ အမျိုးသမီးများမှာ အခြေအနေပိုဆိုးသည်။ “စစ်တပ်အသိုင်းအဝိုင်းမှာ ဒီကိစ္စပိုသိသာ တယ်။ မိန်းမတွေက နိုင်ငံရေးဆန်တဲ့ အခြေအတင်ငြင်းဖွယ်ကိစ္စတွေမှာ ဝင်ပြောမိ ပါမိလို့ရှိရင် တပ်ရင်းမှူးတွေက ယောက်ျားကို အရေးယူပါတယ်” ဟု တယောက်ကပြောလေသည်။ အခြားပါဝင်ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးကလည်း အရေးယူသည်ဖြစ်စေ မယူသည်ဖြစ်စေ အရေးယူမည်ဟူသော ယူဆချက်ကြောင့် မိသားစုများက ကိုယ်လိုရာပုံစံ အတိုင်း အမျိုးသမီးများကို ထိန်းချုပ်ကြသည် ဟု ဆိုပါသည်။

Issue 8: Women included in decision making are selectively chosen by government

While women’s voices are generally excluded from many forms of decision making, there was strong agreement from participants that those women’s voices who were raised and amplified were not independent and often selectively chosen by the government, particularly the relatives of government or military officials. The Myanmar Maternal and Child Welfare Association (MMCWA) and the Myanmar Women’s Affairs Federation (MWWAF) were set up under the military regime in 1991 and 2003 respectively, at a time when the right to form an association was severely restricted by the government. According to participants, both organisations lack the political independence from the government needed for them to be considered real non-governmental organisations (NGOs). The participants agreed that most of the organisations’ members are the wives of government officials or military officers, and that women gain seniority in these organisations according to the seniority of their husbands. All current and past presidents of MMCWA and MWWAF, Khin Khin Win, Khin Thet Htay, Than Than Nwe, Khin Saw Hnin, Khin Khin Win and Khin Win Shwe, were the wives of senior generals. Women who do not have husbands in the government or military, or whose husbands are in the lower ranks, can join but will remain voiceless juniors.

The participants believed it was clear that such organisations have no intention of representing women’s voices and have little effect on gender issues.¹⁷⁵ One of the organisations is notorious for making political attacks on the leader of the National League for Democracy, Aung San Suu Kyi, who is the only senior woman’s voice in Myanmar politics.¹⁷⁶ The participants also believed that the MMCWA and the MWWAF actually work to counteract and undermine women’s voices in civic space, marginalising and disregarding them whenever possible.

When the government committed to implementing the demands of women, as in the substantive and widely encompassing *National Strategic Plan for the Advancement of Women*, there is widespread distrust that the Plan will turn into anything more than a paper promise manipulated by these non-independent organisations.

ပြဿနာ (၈) ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်တွင် ပါဝင်သော အမျိုးသမီးများကို အစိုးရက သတ်မှတ်ရွေးချယ်သည်။

အမျိုးသမီးများ၏ အသံကို ယေဘုယျအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်ပုံစံများစွာမှ ကြည့်ဖယ်ထားစဉ်တွင်၊ ထုတ်ဖော်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏အသံမှာလည်း လွတ်လပ်သော အသံများမဟုတ် အစိုးရက ခေါင်း

ခေါက်ရွေးချယ်ထားတတ်ပြီး အစိုးရပိုင်း စစ်တပ်ပိုင်းမှ အရာရှိများ၏ ဆွေမျိုးများသာဖြစ်ကြောင်း ပါဝင်ဆွေးနွေးများ သဘောတူညီကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမိခင်နှင့် ကလေးစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း (MMCWA) နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ် (MMCWA) တို့ကို စစ်အစိုးရလက်ထက် ၁၉၉၁ နှင့် ၂၀၀၃ ခုနှစ်တို့တွင် အသီးသီး တည်ထောင်ခဲ့သည်။ အသင်းအဖွဲ့များဖွဲ့စည်းခွင့်ကို တင်းကြပ်စွာ ကန့်သတ် ထားချိန်ကာလဖြစ်ခဲ့သည်။ ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများအပြောအရ အဖွဲ့နှစ်ခုစလုံးသည် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းစစ်စစ်ဟု သတ်မှတ်ရန် လိုအပ်ချက်ဖြစ်သည့် အစိုးရနှင့် နိုင်ငံရေးအားဖြင့် လွတ်လပ်မှု မရှိပေ။ အဖွဲ့ဝင်အများစုမှာလည်း အစိုးရအရာရှိများနှင့် စစ်တပ်အရာရှိများ၏ ဇနီးမယားများဖြစ်ကြပြီး၊ ၎င်းတို့၏ ခင်ပွန်းသည်များ၏ ပါစဉ်အရ ယင်းအဖွဲ့များအတွင်း နေရာကြီးငယ်ကို ရရှိသည်ဟု ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက သဘောတူညီကြပါသည်။ MMCWA နှင့် MWAF တို့၏ လက်ရှိဥက္ကဋ္ဌများနှင့် ဥက္ကဋ္ဌဟောင်းများနှင့်ဖြစ်ကြသော ဒေါ်ခင်ခင်ဝင်း၊ ဒေါ်ခင်သက်ဌေး၊ ဒေါ်သန်းသန်းနွယ်၊ ဒေါ်ခင်စောနှင်း၊ ဒေါ်ခင်ခင်ဝင်းနှင့် ဒေါ်ခင်းဝင်းရွှေတို့သည် ဝိုင်းချုပ်ကတော်ကြီးများ ဖြစ်ကြပါသည်။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ခင်ပွန်းသည်များမှာ အစိုးရပိုင်းတွင်ဖြစ်စေ တပ်ထဲတွင်ဖြစ်စေ မရှိလျှင်သောလည်းကောင်း၊ ရှိစေကာမူ ရာထူးမကြီးလျှင်လည်းကောင်း အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်စေကာမူ အသံထုတ်ဖော်နိုင်ခွင့်မရှိသောအငယ်များသာ ဖြစ်ရပါသည်။

ယင်းသို့သော အဖွဲ့အစည်းမျိုးသည် အမျိုးသမီးများ၏ ထုတ်ဖော်သံကို ကိုယ်စားပြုရန် ရည်ရွယ်ချက် မရှိသည့် အပြင် လိင်သဘာဝပြဿနာများကို ဖြေရှင်းပေးမှုမရှိကြောင်း ပါဝင်ဖြေဆိုသူများက ယုံကြည်ကြပါသည်။အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုခုဆိုလျှင် မိမိ၏မူလလမ်းကြောင်းမှ သွေဖီကာ မြန်မာနိုင်ငံရေးတွင် တခုတည်းသော အကြီးတန်းအဆင့် အမျိုးသမီးအသံဖြစ်သည့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကို နိုင်ငံရေးအရတိုက်ခိုက်မှုပြုခဲ့သည့်အတွက် နာမည် ပျက်ခဲ့ရပါသည်။ MMCWA နှင့် MWAF တို့သည် တကယ်တမ်းတွင် ပြည်သူ့နေရာအဝန်းအပိုင်းရှိ အမျိုးသမီးတို့၏အသံများကို တန်ပြန်တိုက်ခိုက် ဖျက်ဆီးနေပြီး အမျိုးသမီးများကို ဖြစ်နိုင်သမျှအချိန်တိုင်း ဘေးသို့ ကြည့်ဖယ်ကာ မသိကျိုးကျွန်ပြုနေသည်ဟုလည်း ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက ယုံကြည်နေကြပါသည်။

အခွင့်အရေးနှင့်တာဝန်ဝတ္တရားများကို တိတိကျကျသတ်မှတ်ကာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရေးဆွဲထားသော “အမျိုးသမီးများတိုးတက်မှုအတွက် အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမြောက်စီမံကိန်း” အတိုင်း အမျိုးသမီးများ၏ တောင်းဆိုချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်မည်ဟု အစိုးရက ကတိခံထားသော်လည်း၊ ယင်းစီမံကိန်းသည် ထို မလွတ်လပ်သော အဖွဲ့အစည်းများက ပြုသမျှနရမည့် စက္ကူပေါ်က ကတိစကားထက် ဘာမျှထူးလာလိမ့်မည်မဟုတ် ဟု အများက မယုံမကြည်ဖြစ်လျက်ရှိပါသည်။

Issue 9: Women’s gender and sexual identity are used to exclude them from civic space

Women’s expression of and control over their gender and sexual identity are often used as justifications to exclude them from being seen or able to participate in civic space. In one case quoted by a participant, male taxi cyclists prevented a female member of the participant’s support group who dressed as a man from working as a taxi cyclist, saying

*"Don't use that tricycle. Myanmar will face a drought if any passengers take that tricycle."*¹⁷⁷ However, the exclusion of women from civic space is usually less direct than this.

Women's dress is more strictly regulated. Participants identified the fact that women's dress is often more regulated in Myanmar than men's dress. This includes in universities and schools, at religious sites and, in effect, in the media. While it is common for school management in other countries to regulate the dress code within schools, women in Myanmar are forced to wear Burmese 'traditional' *longyi* and *yinbong* dress in universities too, regardless of their ethnic background. Whereas some universities such as Yangon University of Foreign Language (YUFL) allow men to wear non-Burmese dress such as trousers, all universities require women to wear traditional dress. Each student is checked at the entrance to the university. According to participants, some women feel *"embarrassed and depressed"*¹⁷⁸ about being forced to wear certain clothing, but those women who do not wear traditional dress are excluded from university, not allowed into classrooms or to sit for exams.

Women's dress is also regulated at religious sites. While signs show dress codes for both men and women, the participants believed that in practice men are often able to ignore the codes, whereas women are urged to follow them in order to *"keep the peaceful mind of saints and congregations from the lust caused by seeing women's bodies."*¹⁷⁹ A similar rule applies inside military compounds where the families of servicemen live under the rule *"Clothes that divert from Myanmar culture are prohibited."* Participants said that women who don't obey such restrictions in the military compound are insulted by even the lowest ranked soldiers. At other times, the women's husbands or fathers, who are soldiers, have been warned or had action taken against them by senior officers, such as forcibly transferring them to distant rural areas. The participants were concerned that under these threats, women's families enforce strict dress codes and other military rules using domestic violence.

Women are punished for expressing their sexuality. The participants agreed that any woman expressing her sexuality, sexual orientation or sexual identity is often ridiculed by members of society and excluded from civic space. According to several participants, humiliation and other forms of gender-based violence are common in schools, starting with the teasing of girls by fellow students and teachers. When girls express their sexual identity, this humiliation can escalate into sexual violence used to punish such girls, sometimes with girls being forced by their male peers to *"act and dress normally"*.¹⁸⁰ According to the participants, complaining is likely to make the situation worse as teachers warn girls that they will be expelled if they insist on not wearing "appropriate" women's dress. Several of the participants working in the area of sexual rights stated that girls often drop out of school early purely to avoid the continuing humiliation, which sometimes, as reported by one participant, includes being stripped in public: *"My teacher pulled off my clothes during break time at school saying 'You are a girl and must wear a girl's longyi, so stop wearing a man's longyi'."*¹⁸¹ The participant left school shortly afterwards as a result of this public shaming.

The participants explained that sexual violence as a punishment for the expression of sexuality is common not only in schools but also in public spaces. In one case, a woman was beaten up by 30 men in Pyay market for expressing herself in a manner that they

described as “sexually abnormal”. In another case, a participant said that in 2014 in Pyay Township men drugged and raped a woman dressed in men’s clothes and then threatened to circulate photos of her naked body online if she complained. One participant reported that women who do not submit photos of themselves in traditional gender-appropriate dress as part of their job applications will have their applications rejected.

There was concern among the participants that even within the movement for sexual rights, women face more discrimination than men when it comes to expressing their sexuality publicly. Another participant from the media highlighted that the government is also interested in the expression of women’s sexuality, and alleged that many of the complaints put before the Press Council by the Ministry of Information are related to women’s state of dress within newspapers and journals.¹⁸² While the media may be portraying women negatively, the complaints have resulted in a bizarre situation where a Press Council made up almost entirely of old men has the power to decide whether and how women, predominantly young, may express their sexuality, which includes through the way they dress.

ပသနာ (၉) အမျိုးသမီးများ၏ လိင်သဘာဝနှင့် ကာမဘဝကို အသုံးပြုကာ ၎င်းတို့အား ပြည်သူ့နေရာအဝန်းအရိုင်းမှ ကြဉ်ဖယ်ထားသည်။

အမျိုးသမီးများ၏ လိင်သဘာဝ၊ ကာမဘဝတို့ကို ထုတ်ဖော်ခွင့်နှင့် ထိန်းချုပ်ပိုင်ခွင့်အား ၎င်းတို့အား ပြည်သူ့နေရာအဝန်းအရိုင်းမှ မမြင်ကွယ်ရာ ကြဉ်ဖယ်ထားရန် အကြောင်းပြချက်တခုအဖြစ် သုံးတတ်ကြပါသည်။ ဝါဝင်ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးက ကိုယ်တွေ့ဖြစ်ရပ်တစ်ခုကို ကိုးကား၍ ပြောပြသည်။ ၎င်းဆွေးနွေးသူ၏ အုပ်စုမှ အမျိုးသမီးတဦးသည် အမျိုးသားတဦးအဖြစ်ဝတ်စားကာ ဆိုက္ကားနင်းမလိုလုပ်သဖြင့် အမျိုးသား ဆိုက္ကားမောင်းသူများက ‘အဲဒီဆိုက္ကားမနင်းနဲ့။ ယောက်ျားရာနင်းတဲ့ဆိုက္ကားကို ခရီးသည်စီးရင် မိုးခေါင်တတ်တယ်။’ ဟု ပြောပြောဆိုဆိုနှင့် ပိုင်းတားကြသည်ဟူ၏။ သို့ရာတွင် အမျိုးသမီးများအား ပြည်သူ့နေရာ အဝန်းအရိုင်းမှ ကြဉ်ဖယ်ထုတ်ခြင်းသည် များသောအားဖြင့် ယခုထက် ယဉ်လေသည်။

အမျိုးသမီးများ၏ ဝတ်ဆင်ပုံကို ပိုမိုတင်းကြပ်စွာ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ထားခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများဝတ်စားပုံကို အမျိုးသားများ၏ ဝတ်စားပုံထက် ပိုမိုစည်းကမ်းကြပ်မတ်ထားသည်။ တက္ကသိုလ်များ၊ ကျောင်းများ၊ ဘာသာရေး အဆောက်အဦများနှင့် မီဒီယာတွင်ပါ စည်းကမ်းကြပ်မတ်လေသည်။ အခြားနိုင်ငံများတွင်လည်း ကျောင်းအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့က ကျောင်းတွင်းဝတ်စုံစည်းမျဉ်းများ သတ်မှတ်စည်းကြပ်သည်မှာ ပုံမှန်ဖြစ်သော်လည်း၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများမှာမူ မည်သည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးဖြစ်ဖြစ် တက္ကသိုလ် တွင်ပါ ဗမာလုံချည်နှင့် ရင်ဖုံးအင်္ကျီဝတ်ဆင်ရသည်။ ရန်ကုန်နိုင်ငံခြားဘာသာတက္ကသိုလ်ကဲ့သို့သော အချို့သောတက္ကသိုလ်များတွင် အမျိုးသားများအား မြန်မာဝတ်စုံမဟုတ်သည့် ဘောင်းဘီရှည်စသည်ကို ဝတ်ဆင်ခွင့်ပြုထားသော်လည်း အမျိုးသမီးများမှာမူ မည်သည့်တက္ကသိုလ်တွင်မဆို ရိုးရာဝတ်စုံကိုသာ ဝတ်ဆင်ရသည်။ တက္ကသိုလ်အဝင်ပတွင် ကျောင်းသူကျောင်းသားတိုင်းကို စစ်ဆေးသည်။ ဝါဝင်ဆွေးနွေးသူများအပြောအရ အချို့မိန်းကလေးများသည် ဗမာဝတ်စုံမဝတ်ဆင်လာပါက

ကျောင်းတိုက်တွင် အတင်းစေခိုင်းခံရခြင်း၊ ပြစ်တင်ခံ ရခြင်းများကြောင့် ရှက်ရွံ့မှုနှင့် စိတ်ပျက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခံစားကြရသော်လည်း ဗမာရိုးရာဝတ်စုံမဝတ်သော အမျိုးသမီးများသည် စာသင်ခန်းအတွင်း ဝင်ခွင့်မရ၊ စာမေးပွဲဖြေဆိုခွင့်မရှိဘဲ ကျောင်းမှအထုတ်ခံရသည်အထိ ဖြစ်နိုင်လေသည်။

အမျိုးသမီးများ၏ ဝတ်ဆင်ပုံကို ဘာသာရေးဆိုင်ရာနေရာများတွင်လည်း စည်းမျဉ်းကန့်သတ်ထားသည်။ အမျိုးသားရေး အမျိုးသမီးများပါ အဝတ်အစားစည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များကို ဆိုင်းဘုတ်များတွင် ဖော်ပြထား သော်လည်း လက်တွေ့တွင်မူ အမျိုးသားများသည် စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များကို မလိုက်နာချင် မလိုက်နာ နိုင်သော်လည်း အမျိုးသမီးများမှာမူ ၎င်းတို့၏ ဝိသဘာဝအာရုံကို ရဟန်းသူတော်စင်များ ဥပုသ်သီတင်းစောင့်တည် သူများမြင်ကာ သာမဓိပျက်ကာ ရာဂစိတ်ဖောက်ပြန်ခြင်း မဖြစ်ရလေအောင် စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်အတိုင်း လိုက်နာကြရလေသည်။ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုနှင့် မကိုက်ညီသော အဝတ်အစားများဝတ်ဆင်ခြင်းကို တားမြစ်သော ယင်းစည်းကမ်းအတိုင်းနေထိုင်ကြသော စစ်မှုထမ်းမိသားစုများရှိရာ စစ်တပ်နယ်မြေများအတွင်း၌လည်း ယင်း အတိုင်းပင် ဖြစ်လေသည်။ စစ်တပ်ဝင်းအတွင်း ထိုသို့တင်းကြပ်သော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို မလိုက်နာသော အမျိုးသမီးများသည် ရာထူးနိမ့်သော ရဲဘော်များ၏ ဖော်ကားပြောဆိုခြင်းကို ခံရသည်ဟု ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက ပြောပါသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ခင်ပွန်းသည်သို့မဟုတ် ဖခင်ဖြစ်သူ တပ်မတော်သားအား အထက်အရာရှိများက သတိပေးခြင်း၊ ဝေးလံခေါင်ဖျားသောနယ်ဝေးသို့ ပြောင်းရွှေ့အပြစ်ပေးခြင်းများ ခံရလေသည်။ ယင်းခြိမ်းခြောက်ခံရမှုများကြောင့် အမျိုးသမီးများ၏ မိဘများက အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုအသုံးပြု ကာ တင်းကြပ် သောအဝတ်အစားစည်းကမ်းချက်များနှင့် အခြားစစ်စည်းကမ်းများကို လိုက်နာခိုင်းသည်ဟု ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများ က စိုးရိမ်မကင်း ပြောပြကြပါသည်။

အမျိုးသမီးများအား ၎င်းတို့၏ ဇီဝလင်္ဂစိတ်သဘာဝကို ထုတ်ဖော်ပြသမိသည့်အတွက် အပြစ်ပေးခြင်း

မိမိတို့၏ ဇီဝလင်္ဂစိတ်သဘာဝ၊ လင်္ဂစိတ်တိမ်းညွတ်မှုနှင့် လင်္ဂစိတ်ခံယူမှုကို ထုတ်ဖော်ပြသမိသော မည်သည့် အမျိုးသမီးမဆို လူ့အသိုင်းအဝိုင်းက ပြက်ရယ်ပြုကာ ပြည်သူ့ နေရာအဝန်းအဝိုင်းမှ ဖယ်ထုတ်တတ်သည်ဟု ပါဝင်ဆွေးနွေးသူ များက သဘောတူညီပြောဆိုကြပါသည်။

အချို့သောပါဝင်ဆွေးနွေးသူများ၏ အပြောအရသိရသည် မှာ အရှက်ခွဲခြင်းနှင့် အခြားသော လိင်သဘာဝအခြေခံ အကြမ်းဖက်မှုများသည် ကျောင်းများတွင်

အတန်းဖော် ကျောင်းသူကျောင်းသားများနှင့် ဆရာဆရာမများက နောက်ပြောင်သည့်ပုံစံဖြင့် စတင်တွေ့ နေရသည်။ အမျိုးသမီးများက ၎င်းတို့၏ လိင်စိတ်ခံယူမှုအမှန်ကို ထုတ်ဖော်ပြသမိသောအခါ

ယင်းသို့အရှက်ခွဲခြင်းမှသည် မိန်းကလေးအား အပြစ်ပေးရန် လိင်သဘာဝဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအဖြစ်သို့ဆင့်ကဲမြင့်တက်လာတော့သည်။ တခါတရံတွင် ၎င်းတို့၏

အတန်းဖော်ကောင်လေးများက မိန်းကလေးများကို “ပုံမှန်အတိုင်း ပြုမူဝတ်ဆင်”ရန် အတင်းခိုင်းစေတတ်သည်။ ပြောကြားသူများ၏အဆိုအရ တိုင်ကြားခြင်းသည် အခြေအနေကို ပိုမိုဆိုးရွား သွားစေနိုင်ပြန်သည်။ အကြောင်းမှာ မိန်းကလေးအား “သင့်လျော်သော”

အမျိုးသမီးအဝတ်အစားကို မဝတ်ဘဲတင်းခံနေလျှင် ကျောင်းမှထုတ်ပစ်မည်ဟု ဆရာဆရာမများက သတိပေးတတ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ဆက်လက်အရှက်ကွဲရမည်ကို ရှောင်ရှားရန် သက်သက်ဖြင့် အမျိုးသမီးလေးများ စောစီးစွာ ကျောင်းထွက်တတ်ရသည်မှာ မကြာခင်ဖြစ်ကြောင်း လိင်မှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနယ်ပယ်တွင် လုပ်ကိုင်နေသူ တစ်ချို့က ပြောပါသည်။

ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးပြောပြသော ကိစ္စတွင် လူပုံအလယ်တွင် စနောက်ကာ ပုဆိုးလိုပတ်

ထားသောလုံချည်ကို ဆွဲချွတ်ခြင်းပင် ရှိတတ်သေးသည်။ “ဆရာမက ကျောင်းမှန်းစားဆင်းချိန်မှာ ကျွန်တော့်ကို ပုဆိုးဆွဲပြီး နင်ကမိန်းကလေး၊ မိန်းကလေးလို လုံချည်ဝတ်ပါလား၊ ယောက်ျားလေးလိုမဝတ်နဲ့၊ လို့ ပြောဘူးပါတယ်” ဟု ဆိုလေသည်။ ယင်းသို့လူပုံအလယ် အရှက်တကွဖြစ်ခဲ့ရပြီးနောက် များမကြာမီ ထိုအကြောင်းပြောပြသူများ ကျောင်းထွက်ခဲ့လေသည်။

ဇီဝလိင်စိတ်သဘာဝကို ထုတ်ဖော်ပြောမိသည့်အတွက် အပြစ်ဒဏ်တရပ်အဖြစ် လိင်မှုဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု ရှိနေသည်မှာ ကျောင်းများတွင်သာမက အများလူပုံအလယ်တွင်ပါ ဖြစ်သည်။ တစ်ခါ အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို အမျိုးသားအယောက်၃ဝက ပြည်မြို့ဈေးထဲတွင် “လိင်စိတ်ပုံမမှန်” ဟုဆိုကာ အရိုက်ခံရသည်။ နောက် ထပ်ဖြစ်ရပ်တစ်ခုမှာ ၂၀၁၄ခုနှစ်တွင် ပြည်မြို့နယ်၌ အမျိုးသားများက အမျိုးသားဝတ်စုံဝတ်ထားသော အမျိုးသမီးတဦးကို ဆွဲခေါ်ကာ ဗလတ္တာရပြုကြသည်။ ထို့နောက် တိုင်ကြားပါက သူမ၏ ဝတ်လစ်စလစ်ပုံများအား အင်တာနက်တွင် ဖြန့်လိုက်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ပြောဆိုကြလေသည်ဟု ပါဝင်ဆွေးနွေးသူတစ်ဦး၏ အပြောအရ သိရပါသည်။ အလုပ်လျှောက်ထားရာတွင် လိင်သဘာဝနှင့် သင့်လျော်သောဗမာအမျိုးသမီးဝတ်စုံဖြင့် မရိုက်ထား သောဓာတ်ပုံသုံးကာလျှောက်ထားပါက လျှောက်လွှာကို ပယ်ချခံရမည်ဖြစ်ကြောင်း ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးကလည်း ပြောပြပါသည်။

လိင်မှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးလှုပ်ရှားမှုကာလအတွင်း၌ပင် အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ ဇီဝလိင်စိတ်သဘာဝကို လူသိထင်ရှား ထုတ်ဖော်ပြသမိသည့်အတွက် ယောက်ျားများထက် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုပိုကြောင်း ပါဝင် ဆွေးနွေးသူများက ပြောကြားပါသည်။ မီဒီယာလောကမှတစ်ဦးက အစိုးရသည်လည်း အမျိုးသမီးတို့၏ ဇီဝ လိင်စိတ်သဘာဝထုတ်ဖော်မှုကို စိတ်ဝင်စားမှုရှိကြောင်းပြောပြီး၊ ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာနက စာနယ်ဇင်းကောင်စီကို တိုင်ကြားထားသော ကိစ္စအများစုသည် သတင်းစာနှင့် ဂျာနယ်များတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ဝတ်ဆင်ပုံနှင့် ပတ်သက်သည်ဟု စွပ်စွဲပြောဆိုသွားပါသည်။ မီဒီယာသည် အမျိုးသမီးများကို ပုံပျက်ပန်းပျက်ပုံဖော်နေခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့တစေ ဝန်ကြီးဌာန၏ တိုင်ကြားချက်ကြောင့် လူကြီးအမျိုးသားများသာ အဓိကအားဖြင့် ပါဝင်သော စာနယ်ဇင်းကောင်စီက အမျိုးသမီးငယ်များ မည်သို့ ဝတ်စားဆင်ယင်ခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ ဇီဝလိင်စိတ်သဘာဝကို ဖော်ပြနေခြင်းရှိမရှိနှင့် မည်သို့ ဖော်ပြနေကြောင်း ဆုံးဖြတ်သည်မှာ တော်တော်ဝင်ကျသော အခြေအနေပင် ဖြစ်တော့သည်။

Government commitments¹⁸³ - အစိုးရ၏တာဝန်ဝတ္တရားများ

The National Strategic Plan for the Advancement of Women for 2013-2022 adopted by the government in 2013 includes a number of commitments relevant to these issues:

To research: the participation of women in senior decision-making positions in education (8.a.3, 9.a.5), employment (13.a.1), economic sectors (12.a.1) and their visibility in the media (13.a.3); “difficulties” women face (13.a.2) including barriers to advancement (14.a.2); the understanding of women’s rights within parliaments, committees, ministries, departments and political parties (15.a.1).

To raise awareness: women’s representation and participation in decision making in parliament (13.b.1).

To implement: increase number of women in decision-making positions in institutions, department and NGOs relating to livelihoods (7.c.2) education (8.c.4), health (9.c.3), economic and development departments (12.c.2); quota system for legislative, judicial and executive pillars (13.c.4); initiatives to address harmful customs and laws (13.c.5).

၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် အစိုးရက ချမှတ်ရေးဆွဲခဲ့သော ၂၀၁၃-၂၀၂၂ ခုနှစ်ကာလ အမျိုးသမီးများ၏ တိုးတက်မှုအတွက် အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမြောက် စီမံကိန်းတွင် ဤပြဿနာများနှင့် သက်ဆိုင်သော တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဖော်ပြထားသည်။

သုတေသနပြုရန်

ပညာရေး၊ အလုပ်အကိုင်၊ စီးပွားရေးကဏ္ဍများနှင့် မီဒီယာတွင် မြင်တွေ့နိုင်ခွင့်ရှိမှုတို့တွင် အဆင့်မြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်ရှိသော ရာထူးများ၌ အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု၊ တိုးတက်ရေး၏ အနှောက်အယှက်အတားအဆီးများအပါအဝင် အမျိုးသမီးများရင်ဆိုင်နေရသည့် အခက်အခဲများ၊ လွှတ်တော်အရပ်ရပ်၊ ကော်မတီများ၊ ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများအတွင်း အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးကို နားလည် သဘောပေါက်မှု

ပညာပေးရန်

လွှတ်တော်တွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်တွင် အမျိုးသမီးများ ကိုယ်စားပြုဖော်ပြမှုနှင့် ပါဝင်ပတ်သက်မှု အကောင်အထည်ဖော်ရန်

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ စီးပွားရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဌာနဆိုင်ရာများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်ရသော ရာထူးများရှိ အမျိုးသမီးများ၏ အရေအတွက်ကို တိုးမြှင့်ရန်၊ ဥပဒေပြုရေး၊ တရားစီရင်ရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင် များတွင် ဝေစုချသတ်မှတ်သောစနစ်၊ အန္တရာယ်မကင်းသော ဝေလေ့ထုံးစံနှင့် ဥပဒေများကို ဖြေရှင်းရန်ဦးတည် ဆောင်ရွက်မှု။

Gender-based violence လိင်သဘာဝအခြေခံ အကြမ်းဖက်မှု

Women exercising their right to freedom of expression and information often face violence as a result. Gender-based violence is “*violence that is directed against a woman because she is a woman or that affects women disproportionately*”.¹⁸⁴ It can be conducted in the family or within the wider community, and perpetrated or condoned by the state.¹⁸⁵ Gender-based violence falls under five types:

- Sexual violence
- Physical violence
- Emotional and psychological violence
- Harmful traditional practices
- Socio-economic violence.

While there are no disaggregated statistics on gender-based violence as a consequence of speaking out, gender-based violence in general is rampant in Myanmar. In one national study, 69% of women reported experiencing one or more incidents of domestic violence within a year.¹⁸⁶ This figure rises to 90% for women in some indigenous groups in the country, 62% on a daily basis.¹⁸⁷ Of those women surveyed, only 25% were aware of their rights as women and 75% believed domestic violence was “*a purely domestic affair which should be solved within the home*.”¹⁸⁸ Such violence against women is committed not only within domestic settings, but also by the community and by the state.¹⁸⁹ In public spaces, sexual harassment is common¹⁹⁰ and, since 1988 if not earlier, there have been serious and highly credible allegations of strategic, systematic and widespread sexual assault used by the military to humiliate and intimidate, the majority targeted at indigenous women.¹⁹¹ The lack of investigation continues to this day and has resulted in high levels of impunity.¹⁹²

Despite the size of the problem, the media significantly underreports gender-based violence and as a result public awareness is low.¹⁹³ In the aforementioned national study, 93% of women did not take formal action following the violence,¹⁹⁴ due to feelings of guilt, shame and the fear that people would look down on and gossip about them.¹⁹⁵ Indeed, Myanmar has no specific legislation on gender-based violence, with the exception of rape which is prohibited under the *Penal Code*.¹⁹⁶ The UN Special Rapporteur has said that Myanmar has a “culture of impunity” for gender-based violence¹⁹⁷ and the CEDAW Committee has said that gender-based violence in Myanmar is “*socially legitimized and accompanied by a culture of silence and impunity*”.¹⁹⁸

လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်နှင့် သတင်းရယူခွင့်အတွက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သော အမျိုးသမီးများသည် မကြာခဏဆိုသလို အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ရင်ဆိုင်ရပါသည်။ လိင်သဘာဝအခြေခံ အကြမ်းဖက်ခံရမှုဆိုသည်မှာ မိန်းမသားဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးတစ်ဦးအပေါ် ပစ်မှတ်ထား ကျူးလွန်သော အမျိုးသမီးများအား မတန်တဆ ထိခိုက်နှစ်နာစေသော အကြမ်းဖက်မှုကို ဆိုလိုပါသည်။

မိသားစုတွင်း၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ကျူးလွန်ခံရဖွယ်ရှိပြီး နိုင်ငံတော်ကပင်လျှင် ကျူးလွန်ခြင်း၊ ခွင့်ပြုပေးခြင်း ရှိနေနိုင်ပါသည်။ လိင်သဘာဝအခြေခံ အကြမ်းဖက်မှု ၅ မျိုး ရှိပါသည်။

- ကာမအကြမ်းဖက်မှု
- ကိုယ်ထိလက်ရောက် အကြမ်းဖက်မှု
- စိတ်ခံစားချက်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု
- အန္တရာယ်မကင်းသော ရိုးရာအစဉ်အလာဓလေ့များ
- လူမှုစီးပွားဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု တို့ဖြစ်ပါသည်။

နှုတ်ပြောဖြင့်ရယူသောကြောင့် လိင်သဘာဝအခြေခံအကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ သီးခြားစီဖော်ပြထားသော ကိန်းဂဏန်းများ အတိအကျမရသော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၌ လိင်သဘာဝအကြမ်းဖက်ခံရမှုများ ပြားပါသည်။ နိုင်ငံလုံးအဆင့် လေ့လာမှုတစ်ခုအရ အမျိုးသမီး ၆၉% သည် နှစ်စဉ် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု တစ်ခုထက်မက တွေ့ကြုံနေရကြောင်း သိရပါသည်။ ပြည်တွင်းတိုင်းရင်းသားအုပ်စုများ၌ ၉၀%အထိရှိပြီး နေ့စဉ် ၆၂%ကြုံတွေ့နေရပါသည်။ စစ်တမ်းကောက်ယူခဲ့သော အမျိုးသမီးများအနက် ၂၅%က ‘အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး အကြောင်း’ နားလည်ပြီး ၇၅% က အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို ‘နေအိမ်အတွင်း၌သာ ဖြေရှင်းရန်ကိစ္စ’ဟု ယုံကြည်နေပါသည်။ ထိုသို့သော အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကို အိမ်တွင်း၌သာမက ရပ်ရွာတွင်း တိုင်းပြည်တွင်း၌ ကျူးလွန်နေကြပါသည်။ အများပြည်သူပိုင် နေရာများ၌ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှောင့်ယှက်မှု အဖြစ်များပြီး ၁၉၈၈ နောက်ပိုင်းတွင် တိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများအပေါ် အရက်ခွဲခြင်း ခြိမ်းခြောက်ခြင်းဖြင့် စစ်တပ်က မဟာဗျူဟာမြောက် စနစ်တကျ အကွက်ချ၍ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ တိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်ကြောင်း ယုံကြည်လောက်ဖွယ် စွပ်စွဲပြောဆိုချက်များ ရှိခဲ့ပါသည်။ ယနေ့တိုင်အောင် စစ်ဆေးအရေးယူခြင်း မရှိသေးပေ။

ပြဿနာမှာ မသေးငယ်သော်လည်း မီဒီယာက လိင်သဘာဝအခြေခံအကြမ်းဖက်ခံမှုအကြောင်း ရေးသားတင်ပြမှု အလွန်အားနည်းနေသောကြောင့် ပြည်သူတို့၏အသိမှာလည်း အလွန်နိမ့်ကျနေပါသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ နိုင်ငံလုံးအဆင့် လေ့လာချက်အရ အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီး ၉၃% သည် အပြစ်ရှိသည်ဟု ခံစားမိခြင်း၊ ရှက်ခြင်း၊ အများအထင်သေး အတင်းအဖျင်းပြောမည်ကို ကြောက်ခြင်းတို့ကြောင့် ရုံးရောက်ကနားရောက် အရေးယူတိုင်ကြားခြင်း မရှိပါ။ စင်စစ်မြန်မာနိုင်ငံ၌ “ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေ” ပါ တားမြစ်ထားသော မုဒိမ်းမှုမှလွဲ၍ လိင်သဘာဝအခြေခံအကြမ်းဖက်မှုနှင့် စပ်လျဉ်းသော တိကျသည့် ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိပါ။ ကုလသမဂ္ဂ အထူးစုံစမ်းရေးအရာရှိက မြန်မာနိုင်ငံသည် လိင်သဘာဝအခြေခံအကြမ်းဖက်မှုအတွက် အပြစ်မပေးသည့် ယဉ်ကျေးမှု ရှိနေကြောင်း ပြောဖူးပြီး၊ CEDAW ကော်မတီကလည်း မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကျားမကွဲပြားမှု အခြေပြုအကြမ်းဖက်ခံရမှုကို လူ့ဘောင်က တရားဝင်သဘော့သို့ အသိအမှတ်ပြုထားပြီး ယဉ်ကျေးမှုက တုဂုတ်ဘာပေ ဆိတ်ဆိတ်နေကာ အပြစ်ပေးမှုမှလွတ်နေကြောင်း တင်ပြဖူးပါသည်။

Issue 10: Women experience expression-related violence and its effects differently

When women experience violence because of what they have said, their opinions, their attempts to access information, or their demands for participation, the violence that they

encounter is often different to the violence encountered by men. In those cases where the violence is the same, the impact is greater because of women's situation in society.

Women face violence targeted at their gender identity. Upon reflection, participants agreed that the violence faced by women is often targeted at violating their gender identity. One participant pointed to the case of a woman journalist who, after writing an article critical of police corruption in Taunggyi in Shan State, was attacked outside her home in January 2013 by a man who slashed her face with a blunt instrument. The participants believed that while men mostly receive phone threats or may suffer physical attacks on their bodies, this particular case showed an intention to punish her by damaging her appearance and her "womanliness".

Participants also agreed that women who speak out are more likely to be punished by men through socially unacceptable actions such as touching the women. One participant reported, "*In the 2010 general election, I went to a voting booth in South-Oakkalar Township to speak to a candidate. When I entered the room, I saw that they were counting votes from a basket under the table. I took a photo because votes should be counted openly and honestly. At that point, some men came and grabbed the neck of my blouse. I couldn't breathe because they were choking me and my dress was messed up and I feared that it may tear.*"¹⁹⁹ While the participant believed that a man would face a similar response and have his clothes torn, the effect would be worse for her because of the cultural taboo of being naked in front of men. (Such attacks were common during the 2007 Saffron Revolution, where women had their clothes deliberately torn and pulled off.²⁰⁰)

Women's morality is called into question, implying that they are to blame. Participants agreed that perpetrators of violence often try to criticise or shine a spotlight on women's morality, whether it is their sexuality, their motherhood, their sex life or other private areas, in order to insinuate that the woman is to blame. One participant pointed to the treatment by prison guards and police of women protesters detained in Tharrawaddy Prison in February 2015. Unlike the men arrested at the same time, the women protesters were forced by police to do a urine test in order to establish whether or not they were pregnant. This invasion of their privacy was intended not only to humiliate the women about their sexual history, but also to place pressure on other women to stay away from protests for fear of being shamed in a similar way. Another participant stated that women who speak about military issues face claims that "*they are only speaking out because they are lesbians.*"²⁰¹

Participants agreed that shaming women on the basis of claims about their morality is particularly common on social media. One participant pointed to women who speak out on social media against the public statements of highly discriminatory religious groups and the increasing online backlash since 2014 against such women who are "*treated as women with low morals or even sex workers*"²⁰². Online users have further targeted such women using clearly organised campaigns where they have created fake Facebook pages claiming that the women are looking for sexual relations, or flooding social media with doctored images of them engaged in controversial acts. One particular union leader had personal photos showing her swimming in the sea and singing in karaoke bars taken and distributed in February 2015 as evidence of her supposed low morality.

Women's material security is attacked. Where women cannot be imprisoned or shamed, the participants were concerned that their social safety nets are attacked. Su Pon Chit, an

activist with severe disabilities, could not have been imprisoned without significant public outcry. Shortly after taking part in public protests against the government in January 2015, she received a letter informing her that her state-owned apartment was being requisitioned for a more “needy” family, and she was required to vacate immediately, without alternative accommodation.

Women’s experience of violence is exacerbated by the reaction of their families and society at large. According to the participants, women and their morality in particular are treated as areas for public concern and, as such, family and society often participate in violence. In the case of the Letpadan student protests in February 2015, women were “publicly humiliated by the police” by being forced to take pregnancy tests. The participants believed this was done purposefully in order to ensure that families nationwide were more likely to censor and control women participating in protests, so as to avoid more widespread ramifications. As a result, women are less likely to speak out or participate in further protests. In another case raised by the participants, women protesters who were arrested in Matupi Township in June 2014 for peacefully calling for an investigation into a series of alleged rapes of six women in the area were blamed by their families and village elders who said, “These women have dug their own grave. The protest didn’t bring them anything except trouble.”²⁰³

ပဿနာ (၁၀) အမျိုးသမီးများသည် ထုတ်ဖော်ပြသခွင့်နှင့် ဆက်နွယ်သော အကြမ်းဖက်မှုများ၊ အကျိုးဆက်များကို ကွဲပြားခြားနားစွာ တွေ့ကြုံခံစားနေရသည်။

အမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့၏ အပြောအဆို၊ အထင်အမြင်၊ သတင်းအချက်အလက်များရယူခွင့်ကြီးပမ်းခြင်း၊ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရရှိရန်တောင်းဆိုမှုတို့ကြောင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို ရင်ဆိုင်တွေ့ကြုံရာတွင် ၎င်းတို့တွေ့ကြုံ ရသော အကြမ်းဖက်မှုများသည် အမျိုးသားများတွေ့ကြုံခံစားရသော အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ကွဲပြားခြားနားနေ တတ်ပါသည်။ အကြမ်းဖက်ခံရမှုချင်းတူညီစေကာမူ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း အမျိုးသမီးများ၏ ရပ်တည်မှု အနေအထားကြောင့် သက်ရောက်မှုမှာ ကြီးထွားပါသည်။

အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ လိင်သဘာဝအသွင်ရင်းကို ဦးတည်ပစ်မှတ်ထားသော အကြမ်းဖက်မှုကို ရင်ဆိုင်ရခြင်း

အမျိုးသမီးများရင်ဆိုင်ရသော အကြမ်းဖက်ခံရမှုများသည် ၎င်းတို့၏ လိင်သဘာဝအသွင်ရင်းကို ဖျက်ဆီးရန် ဦးတည်ပစ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်သည်ကို ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက သုံးသပ်ရှုမြင် သဘောတူကြသည်။ ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးက ဖြစ်စဉ်တစ်ခုကို တင်ပြဆွေးနွေးသည်။ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ကြီးမြို့တွင် ရဲတပ်ဖွဲ့၏ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုကို ဝေဖန်ဆောင်းပါးရေးသားခဲ့သော အမျိုးသမီးဂျာနယ်လစ်တစ်ဦးကို ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလက အိမ်အပြင်ဘက်တွင် မျက်နှာကို အသွားတုံးသော ပစ္စည်းတစ်ခုဖြင့် တိုက်ခိုက်ခံရသည်။ တိုက်ခိုက်သူမှာ အမျိုးသားဖြစ်သည်။ အများ အားဖြင့် အမျိုးသားသတင်းထောက်များမှာ တယ်လီဖုန်းခြိမ်းခြောက်ခံရမှု၊ ခန္ဓာကိုယ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တိုက်ခိုက်မှုများ ခံရသော်လည်း ယခုဖြစ်ရပ်အရ ဂျာနယ်လစ်အမျိုးသမီးကို ‘မိန်းမဆန်သောပုံစံ’ပုံ

ရုပ်ပျက်ဆင်းပျက်ဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိသည်ကို တွေ့မြင်ကြောင်း ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက လက်ခံယုံကြည်ကြပါသည်။

ထုတ်ဖော်ပြောဆိုလေ့ရှိသော အမျိုးသမီးများကို အမျိုးသားများက ကိုယ်ထိလက်ရောက်လုပ်ခြင်းစသော လူမှုရေးအမြင်အရ လက်သင့်ခံနိုင်ဖွယ်မရှိသော အပြုအမူများဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးတတ်ကြသည်ကိုလည်း ဆွေးနွေးသူများ အမြင်တူကြသည်။ ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးက “ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတုန်းက ကျွန်မက တောင်ဥက္ကလာပမြို့နယ်မှာ အမတ်လောင်းတစ်ယောက်နဲ့စကားပြောဖို့ မဲရုံထဲဝင်သွားပါတယ်။ အထဲရောက်တော့ စာပွဲခုံအောက်က ခြင်းထဲမှာ မဲတွေရနေကြတာတွေ တယ်။ ကျွန်မ ဓာတ်ပုံရိုက်ယူခဲ့မိတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ မဲရေတယ်ဆိုတာ ပွင့်လင်းမြင်သာ ရိုးသားမှုရှိရမယ်လေ။ အဲဒီမှာတင် လူတချို့ရောက်လာ ပြီး ကျမကို အကျီလည်ကုပ်ကနေဆွဲတယ်။ လည်ပင်းညှစ်ထားတာဆိုတော့ အသက်ရှူကြပ်လာတယ်။ အဝတ်တွေလည်း ဖရိုဖရဲဖြစ်ကုန်တယ်။ စုတ်ပြဲကုန်မလား စိုးရိမ်မိတယ်” ဟု ပြောပြသည်။ ဆွေးနွေးသူက အမျိုးသားတစ်ဦးသာဆိုလျှင်လည်း ယင်းသို့တွေ့ကြုံရင်ဆိုင်ရပြီး အဝတ်အစားများစုတ်ပြဲနိုင်ကြောင်း၊ သို့ရာတွင် အမျိုးသားများရှေ့တွင် အဝတ်အစားကင်း၍ မဖြစ်သော ယဉ်ကျေးမှု တားမြစ်ချက် (အရှက်ခလေ့)ကြောင့် သူမအတွက် သက်ရောက်မှုက ပိုမိုဆိုးရွားလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ (၂၀၀၇ ခုနှစ် ရွှေဂါရောင်တော်လှန်ရေးအတွင်း ယင်းသို့သော တိုက်ခိုက်မှုအများအပြားဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး အမျိုးသမီးများကို အဝတ်အစားများ တမင် စုတ်ပြဲစေခြင်း ကျွတ်စေခြင်းများရှိခဲ့ပေသည်။)

အမျိုးသမီးများအား အပြစ်တင်ရန် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ကျင့်တရားကို မေးခွန်းထုတ်ခံရတတ်ခြင်း

အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်သူများသည် အမျိုးသမီးများ၏ ဇီဝလိင်စိတ်သဘာဝ၊ သားသည်မိခင်ဘဝ၊ လိင်မှုဘဝနှင့် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာကိစ္စရပ်များတွင် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာကို ဝေဖန်ရန်အားထုတ်ကြိုးပမ်းတတ်ကြသည်။ နောက် ကွယ်ရည်ရွယ်ချက်မှာ ထိုအမျိုးသမီးများအား အပြစ်တင်ရန်ဖြစ်သည်။ ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးက ၂၀၁၅ ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်း သာယာဝတီအကျဉ်းထောင်၌ အကျဉ်းကျခံနေရသော ဆန္ဒပြသူအမျိုးသမီးများအား ထောင်ဝန်ထမ်းများနှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့မှ ဆက်ဆံမှုကို ထောက်ပြသည်။ တပြိုင်နက်တည်း ဖမ်းဆီးခံရသော အမျိုးသားများနှင့် မတူသည်မှာ အမျိုးသမီးဆန္ဒပြသူများအား ကိုယ်ဝန်ရှိမရှိစစ်ဆေးရန် ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များက အတင်းအကြပ် ဆီးစစ်မှုခံယူစေခဲ့သည်။ ယင်းသို့ တကိုယ်ရေလွတ်လပ်ခွင့်ကိုချိုးဖျက်မှုသည် အမျိုးသမီးများ၏ လိင်မှုရေးဝင်နှင့် ပတ်သက်ပြီး အရှက်ရစေရန်သာမက အလားတူ အရှက်တကွဲအကျိုးနည်း ဖြစ်မှာကြောက်ရွံ့ပြီး နောက်နောက် ဆန္ဒပြမှုများနှင့် ဝေးဝေးနေဖို့ ဖိအားပေးခြင်းလည်း ဟုတ်သည်။ တပ်မတော်အရေးကိစ္စထုတ်ဖော် ပြောဆိုမိသူ အမျိုးသမီးများသည်လည်း “ယောက်ျားလျာမို့လို့သာ ပြောတာပါ” ဟူသော အဆိုကို ရင်ဆိုင်နေရ ကြောင်း အခြားဆွေးနွေးသူတစ်ဦးကပြောပြသည်။

အမျိုးသမီးများအား ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာအကြောင်းပြပြီး အရှက်ရစေခြင်းသည် အထူးသဖြင့် လူမှုမီဒီယာများတွင် ပိုတွေ့ရသည်။ ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးက လူမှုမီဒီယာတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြင်းသော ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ လူသိထင်ရှားကြေညာချက်များကို ဆန့်ကျင် ထုတ်ဖော်ပြောလေ့ရှိသော အမျိုးသမီးများကိုထောက်ပြသည်။ ၎င်းတို့ကို ‘အကျင့်ပျက်အမျိုးသမီးများ သို့မဟုတ် ပြည့်တန်ဆာများဟု သတ်မှတ်ကာ’ အွန်လိုင်းပေါ်တွင် တန်ပြန်တုံ့ပြန်တတ်ကြသည်။ ယင်းအမျိုးသမီးများကို

အွန်လိုင်းအသုံးပြုသူများသည် ဖေ့ဘွတ်ခ်အတုများဖန်တီး လျက် အုပ်စုဖွဲ့ ထိုးစစ်ဆင်ကြသည်။ ယင်းအမျိုးသမီးများသည် လိင်အပျော်ရှာနေသူများအဖြစ်လည်းကောင်း အငြင်းပွားဖွယ်ကိစ္စများတွင် ပါဝင်သည့်ဟန် ပြုပြင်ထားသောဓာတ်ပုံများဖြင့် လူမှုမီဒီယာတွင် ဖြန့်ခြင်းဖြင့်လည်း ကောင်း အုပ်စုဖွဲ့ ထိုးစစ်ဆင်ပါသည်။ ၂၀၁၅ ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်း သမဂ္ဂခေါင်းဆောင်တစ်ဦးကို အကျင့် ပျက်နေသည်ဆိုကာ အထောက်အထားအဖြစ် ပင်လယ်ထဲတွင်ရေကူးနေသောပုံ ကာရာအိုကေခန်းထဲတွင် သီချင်းဆိုနေပုံများရိုက်ကာ တင်လိုက်လေသည်။

အမျိုးသမီးများ၏ ရုပ်ဝတ္ထုလုံခြုံရေးကို တိုက်ခိုက်ထိုးနှက်ခြင်း

အမျိုးသမီးများအား ထောင်ချ၊ အရှက်ခွဲခြုံမရသောအနေအထားတွင်မူ ၎င်းတို့၏ ရုပ်ဝတ္ထုလုံခြုံရေးကွန်ယက်ကို တိုက်ခိုက်ထိုးနှက်ကြောင်း ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများကပြောကြပါသည်။ တက်ကြွစွာလှုပ်ရှားသော မသန်စွမ်းသူ တစ်ဦးဖြစ်သည့် စုပုံချစ်ကို ထောင်ချလျှင် ပြည်သူလူထုကြားတွင် ပွက်လော့ရိုက်သွားနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၁၅ဇန်နဝါရီလက အစိုးရအား လူသိရှင်ကြား ထုတ်ဖော်ဆန့်ကျင်မှုတွင် ပါဝင်ခဲ့ပြီးနောက် စုပုံချစ်သည် စာတစ်စောင်ကို လက်ခံရရှိသည်။ စာက ၎င်းအား နိုင်ငံတော်ပိုင်တိုက်ခန်းတွင် ဆက်လက် နေထိုင်ခွင့်မပြုတော့ဘဲ ပိုမို 'လိုအပ်' နေသော မိသားစုတစ်ခုအတွက် ပြန်လည်သိမ်းယူတော့မည်ဖြစ်ကြောင်း ဆိုလာသည်။ ထို့နောက် အခြားနေထိုင်စရာမပေးဘဲ ချက်ချင်းပင် ပြောင်းရွှေ့စေခဲ့ပါသည်။

အမျိုးသမီးများတွေ့ကြုံရသော အကြမ်းဖက်ခံရမှုအတွေ့အကြုံကို ၎င်းတို့၏မိဘနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းက ပိုမိုဆိုးရွားစေခြင်း

အမျိုးသမီးများနှင့် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာသည် အများအရေးသဖွယ်သတ်မှတ်ထားပြီး မိသားစုနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်း ကပါ အကြမ်းဖက်မှုတွင် ပါဝင်ရောက်ပါလာတတ်ကြောင်း ဆွေးနွေးသူများက ပြောကြပါသည်။ ၂၀၁၅ လက်ပံတန်း ကျောင်းသားဆန္ဒပြမှုတွင် အမျိုးသမီးများကို ကိုယ်ဝန်ရှိမရှိ အတင်းအကြပ် စစ်ဆေးခြင်းဖြင့် 'ရဲတပ်ဖွဲ့က ဖြောင်အရှက်ခွဲသည်'။ ယင်းမှာ နောက်ထပ် သပိတ်မီးပွားစေရန် နိုင်ငံတပုမ်းရှိ မိသားစုများအနေဖြင့် ဆန္ဒပြမှုတွင် ပါဝင်နေသော မိန်းကလေးများကို အရေးယူဖို့ ထိန်းချုပ်ဖို့ တမင်ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆွေးနွေးသူများက ယုံကြည်ထားသည်။ ရလဒ်မှာ အမျိုးသမီးများ ထုတ်ဖော်ပြောခြင်းနည်းသွားပြီး နောက်ထပ်ဆန္ဒပြသူများလည်းနည်းသွားလေသည်။ ဆွေးနွေးသူများ တင်ပြသော နောက်ထပ်ဖြစ်ရပ်တစ်ခုမှာ ၂၀၁၄ ဇွန်လက မတူပီမြို့နယ်တွင် အမျိုးသမီးခြောက်ဦး မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသည်ဟူသော စွပ်စွဲထားချက်ကို စစ်ဆေးပေးရန် ငြိမ်းချမ်းစွာတောင်း ဆိုသည့်အတွက် အဖမ်းခံရသော အမျိုးသမီးများကို မိဘများနှင့် ရွာလူကြီးသူများက "ဒီမိန်းကလေးတွေ ကိုယ့်သေတွင်းကိုယ်တူးတာ။ ဆန္ဒပြလို့ ဒုက္ခအပြင် ဘာမျှမရဘူး။"ဟု ပြောဆိုအပြစ်တင်ကြသည်။

Issue 11: The current remedies and protective measures that exist to protect women from violence actually make it worse

Everyone in Myanmar suffers the complete lack of remedies for violence. However, when women speak out they often suffer further violence from those who are meant to protect them.

Protectors turn into perpetrators when the victims are women. The participants believed that those who were supposed to protect women were often guilty of further perpetuating violence against women instead. This is particularly obvious in peaceful demonstrations when the security services and police officers - who are almost all men- treat women with as much disproportionate use of force as men, even in cases where women are peacefully protesting and are clearly no match for armed men. One participant said, *“Generally each woman is arrested by two or three policemen”*.²⁰⁴ Participants pointed to separate cases such as Daw Naw Ohn Hla, Daw Tin May Thaw and Daw Nilar Thein, all of whom faced disproportionate violence at the hands of the police, including being held down, hit with sticks, and pushed about while peacefully protesting in February 2015 outside Yangon City Hall, outnumbered by multiple male security service officers: *“I want to know how men were allowed to do this and why the police allowed such unjust and unequal behaviour towards women.”*²⁰⁵ In other cases such as labour disputes, plainclothes police or paramilitaries have surrounded women protesters calling *“arrest these bitches!”*²⁰⁶

The participants were equally concerned about what they believed to be the purposeful detention of individual women by male police officers, with the women being taken alone to police stations without any information being provided to them or others on the reason for their detention. One participant reported a case they were working on where *“policemen take young women activists individually knowing that they are young, unmarried and feel both fearful and embarrassed to be detained alone by men. According to our culture, men shouldn't do this. The police know this very well and purposefully scare women using both mental and physical tactics intended to make them worry about being raped.”*²⁰⁷

Another participant pointed to the case of a heavily pregnant woman who lost her baby after three male police officers grabbed her with excessive force.²⁰⁸ One participant who has been in and out of Insein Prison since 2010 said that, once behind bars, women face significant psychological violence from prison guards who abuse them, joke and laugh at them, and constantly use abusive language. The participant added that the prison guards know that such women have no access to support mechanisms, are often unaware of the crime they are supposed to have committed, and are constantly caught *“in a cycle”* of police detention and release when they are living on the street.

Another participant said that the military often perpetuate gender-based violence. She believed that soldiers are given permission – or at least never sanctioned – to threaten women: *“When I criticised the sexist attitudes of soldiers guarding the military compound within which my family live, the soldiers threatened me saying that I was a member of [a political party] and next time I spoke out they would take me directly to prison. They said ‘You women don't understand what military administration is’.”*²⁰⁹

Institutions ignore gender-based violence, leading to impunity. The notoriously unpunished statement of an army commander to his soldiers is illustrative of the way in which institutions ignore gender-based violence such as rape *“in the front line, everything in the village is yours - women, domestic animals. You are free to do anything you want even if you have a wife at home in your village.”*²¹⁰

Access to justice, whether in armed conflict areas or elsewhere is also difficult for women. One participant, a sexual rights defender, said, *“There is no fair judicial process [for women] ... when we complained to the Quarter Administrator [about an assault by 30 men*

on a woman expressing her sexuality] they did not care about our complaint. Although the attack was criminal, they told us to be careful about our movements in the community. Until now, my friend has terrible headaches caused by her injury and she has never received compensation or been able to bring her case to court.”²¹¹²¹² Sexual rights defenders are particularly likely to be ignored and, according to a participant, never go to the police despite the gender-based violence they face. A participant working in the media explained how vulnerable she feels when she knows that she will get no support from the state “[when I worked as a journalist in a rural area] I felt insecure, embarrassed and lonely”.²¹³ Another participant highlighted how local government officials repeatedly reject applications to protest against perpetrators of rape. “Although women in Razua asked the township and police three times for permission to protest, they were always rejected and were eventually banned on the basis that such a protest would undermine peace in the town.”²¹⁴²¹⁵ In the case of the woman whose face was slashed in Taunggyi in January 2013, even though the alleged perpetrator was clearly identified as being the subject of her newspaper article - a local male police officer - the court case was repeatedly delayed for unknown reasons from 2013 until it was eventually dropped in 2014.

Institutions carry out reprisals against women. Participants pointed to the high risk of serious reprisals that women and civil society organisations face when defending women’s rights on controversial issues such as gender-based violence or sexual assault by the military. One participant pointed to the high number of cases recorded in which activists have sought justice for sexual violence committed by, in particular, the military.²¹⁶ Another participant described how one local indigenous woman was brutally assaulted in Chin State in June 2014 by a soldier. Her family was offered US\$100 and 15 packets of noodles in compensation, but the police refused to allow the victim’s friends to protest against the lack of police action. When they protested anyway, they were all arrested, sentenced to fines and given criminal records.

ပြဿနာ (၁၁) အမျိုးသမီးများကို အကြမ်းဖက်မှုမှကာကွယ်ပေးရန် လက်ရှိတည်ရှိနေသော ဖြေရှင်းနည်းများသည် တကယ်တမ်းတွင် ဝိုမိုဆိုးရွားစေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိလူတိုင်း အကြမ်းဖက်မှုအတွက် ဖြေရှင်းနည်းမရှိသည့်အကဲကို ခံနေရသည်။ သို့သော် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသော အမျိုးသမီးများမှာ ကာကွယ်ပေးမည့်ဆိုသောသူများထံမှပါ အကြမ်းဖက်မှုကို ထပ်တိုးအကဲခံနေရပါသည်။

သားကောင်များသည် မိန်းမသားများဖြစ်လေသောအခါ ကာကွယ်ပေးသူများသည် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများ ဖြစ်ကုန်ကြခြင်း

အမျိုးသမီးများကို ကာကွယ်ပေးရန်ဆိုသောသူများသည် အမျိုးသမီးအား နောက်ထပ်အကြမ်းဖက်မှုကို ကျူးလွန်တတ်ကြသည်ဟု ဆွေးနွေးသူများက ယုံကြည်ကြသည်။ အထူးသဖြင့် ငြိမ်းချမ်းစွာဆန္ဒပြမှုများတွင် များသောအားဖြင့် အမျိုးသားများဖြစ်သော လုံခြုံရေးဝန်ထမ်းများနှင့် ရဲအရာရှိများသည် အမျိုးသမီးများကို ယောက်ျားများနှင့်တန်းတူ

အဆမတန်အင်အားသုံးပြီး ဆက်ဆံသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြရုံသာဖြစ်ပြီး လက်နက်ကိုင်အမျိုးသားများနှင့် မည်သို့မျှ ယှဉ်ပြိုင်ဖက်မဟုတ်ကြောင်း သိသာပါသည်။

ပါဝင်ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးက “များသောအားဖြင့် မိန်းမတယောက်ကို ရဲယောက်ျားနှစ်ယောက်သုံးယောက်က ဖမ်းတာ”ဟု ပြောပါသည်။ ဒေါ်နော်အုန်းလှ၊ မတင်မေသော်နှင့် ဒေါ်နီလာသိန်းတို့လို သီးသန့် ဖြစ်ရပ်များကို ဆွေးနွေးသူများက ထောက်ပြကြပါသည်။ ၎င်းတို့အားလုံးသည် မြို့တော်ခန်းမပြင်ပတွင် ၂၀၁၅ ဖေဖော်ဝါရီလက ငြိမ်းချမ်းစွာဆန္ဒထုတ်ဖော်ပြသရာ ၎င်းတို့ထက် အရေအတွက်များပြားလှသော ရဲများ၏လက်တွင် ဖမ်းချုပ်ခြင်း၊ တုတ်ဖြင့်ရိုက်ခြင်း၊ တွန်းဖယ်ခြင်းများအပါအဝင် မတန်တဆအကြမ်းဖက်မှုကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြသည်။ “ယောက်ျားတွေ ကို ဒါမျိုးလုပ်ဖို့ ဘယ်လိုခွင့်ပြုထားသလဲ၊ ရဲတွေက အမျိုးသမီးတွေအပေါ်ဒီလို တရားမမှုတမှုမရှိ နိုင်ထက်စီးနင်း ဘာကြောင့်လုပ်ခွင့်ပြုထားသလဲဆိုတာ ကျွန်မတို့သိချင်ပါတယ်”ဟု ဆွေးနွေးသူများက ပြောကြသည်။ အလုပ်သမားအငြင်းပွားမှုများတွင်လည်း အရပ်ဝတ်ရဲများနှင့် စွမ်းအားရှင်များက ဆန္ဒပြသူအမျိုးသမီးများအား ပိုင်းကာ “ဒီကောင်မတွေကို ဖမ်းကြ”ဟု အော်ဟစ်ကြလေသည်။

အမျိုးသမီးတဦးချင်းကို ရဲအရာရှိယောက်ျားသားများက ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကို ပေးမသိဘဲ ရဲစခန်းသို့ ခေါ်ဆောင်သွားခြင်းသည်လည်း ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိလုပ်ဆောင်ခြင်းဟု ဆွေးနွေးသူများက ယုံကြည်ထားကြသည်။ “ဆန္ဒပြတဲ့ကလေးမ အပျိုငယ်လေးတွေကို အမျိုးသားရဲက တစ်ဦးချင်း ဖမ်းဆီး ထိန်း သိမ်းတာဟာ ကြောက်ကြောက်ကြမယ်မှန်းသိသိနဲ့ ခေါ်သွားတာဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်မတို့ယဉ်ကျေးမှုအရ ယောက်ျား တွေက ဒါမျိုးမလုပ်သင့်ဘူး။ ရဲတွေသိတယ်။ မိန်းကလေးတွေစိတ်မှာ သူတို့ကို မဟားတရားလုပ်မှာစိုးရိမ်လာအောင် စိတ်ရောလူရောကိုညှင်းတဲ့နည်းသုံးပြီး ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ခြောက်တာ။”ဟု ယင်းနေရာတွင် သတင်းသွားယူခဲ့ သော ဆွေးနွေးသူတဦးက ဖြစ်စဉ်ကို ပြန်လည်တင်ပြပါသည်။

ကိုယ်ဝန်အရင့်အမာရှိသောအမျိုးသမီးတစ်ဦးကို ရဲအရာရှိသုံးဦးက အတင်းအဓမ္မခွဲလားရမ်းလားလုပ်ပြီး နောက် ကိုယ်ဝန်ပျက်ကျရသော ဖြစ်ရပ်တစ်ခုကို ဆွေးနွေးတစ်ဦးက ထောက်ပြပါသည်။ ၂၀၁၀ခုနှစ်မှစတင်၍ အင်းစိန်ထောင်တွင် ဝင်ချည်ထွက်ချည်နေခဲ့ရသော ပါဝင်ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးကလည်း အကျဉ်းထောင်ထဲရောက်သည် နှင့် အမျိုးသမီးများသည် အကျဉ်းထောင်စောင့်ဝန်ထမ်းတို့၏ နှိပ်စက်မှု၊ သရော်လှောင်ပြောင်မှု၊ မကြားပုံမနာ သာဆဲရေးမှုများကို တွေ့ကြုံရင်ဆိုင်ရတော့ကြောင်း ပြောပြပါသည်။ ယင်းအမျိုးသမီးများသည် အကူအညီအထောက်အပံ့ရရှိမည်မဟုတ်ကြောင်း၊ ယင်းအမျိုးသမီးများ ကျူးလွန်ခဲ့သည်ဆိုသော အမှုဆိုသည်ကိုလည်း သိရှိနားလည်ကြသည်မဟုတ်ကြောင်း၊ လမ်းပေါ်တွင် ကျင်လည်ကျက်စားစဉ် ရဲကဖမ်းလိုက် ပြန်လွတ်လိုက်နှင့် သိသရာလည်နေကြောင်းကို ထောင်စောင့်များက သိထားသည်ဟု ပါဝင်ဖြေဆိုသူများက ထည့်သွင်းဆွေးနွေးကြ ပါသည်။

စစ်တပ်သည်လည်း လိင်သဘာဝအခြေခံအကြမ်းဖက်မှုကို ကျူးလွန်ကြောင်း ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးက ပြော ပါသည်။ အမျိုးသမီးများကို ခြိမ်းခြောက်ရန် စစ်သားများကို ခွင့်ပြုချက်ပေးထားကြောင်း အနည်းဆုံးအားဖြင့် အရေးယူခြင်းမရှိကြောင်း သူမက ယုံကြည်နေသည်။ “ကျွန်မတို့ မိသားစုနေထိုင်တဲ့ စစ်တပ်ဝင်းမှာ အစောင့် စစ်သားတွေရဲ့ ကျားမခွဲခြားတတ်တဲ့ အမြင်ကို ကျွန်မကဖန်တော့ စစ်သားတွေက ကျွန်မကို နိုင်ငံရေးသမားဆို ပြီး နောက်တစ်ကြိမ် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရင်

ထောင်ထဲတန်းပို့မယ်လို့ ပြောဆိုခြင်းခြောက်ပါတယ်။ ‘နင်တို့မိန်းမတွေ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးဆိုတာ ဘာမှန်းနားလည်တာမဟုတ်ဘူး’ လို့ သူတို့ကပြောပါတယ်။” ဟု သူမက ပြောလေသည်။

လိင်သဘာဝအကြမ်းဖက်မှုကို အဖွဲ့အစည်းများက လျစ်လျူရှုထားသည့်အတွက် အပြစ်ဒဏ်ပေးမှုမှ ကင်းလွတ်နေခြင်း

တပ်မတော် တပ်မှူးတစ်ဦးက သူ၏စစ်သားများကို ပြောကြားခဲ့သော အပြစ်ဒဏ်ပေးမှုမရှိသည့် နာမည်ကျော် စကားက အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် မုဒိမ်းမှုစသော လိင်သဘာဝအကြမ်းဖက်မှုကို မည်မျှလျစ်လျူရှုထားကြောင်း ထောက်ပြနေသည်။ ၎င်းပြောစကား၏သဘောမှာ - “ရှေ့တန်းရောက်ပြီဆို ရွာထဲက အမျိုးသမီးတွေ၊ အိမ်မွေး တိရစ္ဆာန်တွေ အကုန် မင်းတို့ပိုင်တယ်။ မင်းရွာမှာ မင်းမိန်းမရှိနေရင်တောင် မင်းလုပ်ချင်တာလွတ်လွတ်လပ်လပ် လုပ်လုပ်နိုင်တယ်” ဟု ဖြစ်သည်။

လက်နက်ကိုပဋိပက္ခနယ်မြေအတွင်းတွင်ဖြစ်စေ အခြားနေရာများတွင်ဖြစ်စေ အမျိုးသမီးများအဖို့ တရားမျှတမှု မရှိရန် ခက်ခဲသည်။ ကျားမအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ခုခံပြောဆိုသူတစ်ဦးဖြစ်သော ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးက ဤသို့ ပြောလေသည်။ “အမျိုးသမီးတွေအတွက် တရားမျှတတဲ့ တရားစီရင်ရေးပုံစံမရှိဘူး။ ဇီဝလိင်စိတ်သဘာဝဖော်ပြမိတဲ့ အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို ယောက်ျားအယောက်ခုဝက ကိုယ်ထိလက်ရောက်မှုကျူးလွန်လို့ ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးကို သွားတိုင်တော့ ကျွန်တော်တို့တိုင်တာကို အရေးမလုပ်ဘူး။ ရာဖဝတ်ပြစ်မှုမြောက်တာတောင် ကျွန်တော်တို့ကို ရပ်ရွာ ထဲ အသွားအလာဆင်ခြင်ဖို့ ပြောတယ်။ ခုထ ကျွန်တော်မိတ်ဆွေ ရခဲ့တဲ့ဒဏ်ရာကြောင့် ခေါင်းမူးနေတုန်း။ လျော်ကြေး လဲမရဘူး။ ရုံးလည်းတင်လို့ မရဘူး။” ကျားမအခွင့်အရေးခုခံပြောဆိုသူများမှ အထူးသဖြင့် လျစ်လျူရှုခံရဖွယ်ရှိ သည်။ ဆွေးနွေးသူတစ်ဦး၏ အပြောအရ ၎င်းတို့အနေဖြင့် လိင်သဘာဝအခြေခံ အကြမ်းဖက်မှု ရင်ဆိုင်ရသော် လည်း ရဲစခန်းသို့ ဘယ်သောအခါမျှမရောက်ခဲ့ပေ။ မီဒီယာလောကတွင် လုပ်ကိုင်နေသော ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးက နိုင်ငံတော်ထံမှ အကူအညီရမည်မဟုတ်ကြောင်း သိလိုက်ရသည့်အခါ မိမိ၏ အန္တရာယ်ထိခိုက်ခံရလွယ်သော အခြေအနေကို ခံစားမိလာရကြောင်း “ကျေးလက်ဒေသမှာ ကျွန်မ ဂျာနယ်လစ်လုပ်ရတဲ့အခါ လုံခြုံမှုမရှိတာ နေရထိုင်ရတာသိမ်ငယ်ပြီး အထီးကျန်တာကို ခံစားရတယ်” ဟု ပြောပြလေသည်။ ဒေသခံ အစိုးရအရာရှိများသည် မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်သူများကို ဆန္ဒပြခွင့် လျှောက်လွှာများကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ပယ်ချခဲ့ပုံကို ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးက “ရေဖွာမှာအမျိုးသမီးတွေက မြို့နယ်ကိုရော ရဲကိုပါ ဆန္ဒပြခွင့် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင်တောင်းခံခဲ့ပေမယ့် ပယ်ချခဲ့ခြင်း မြို့တွင်း အေးချမ်းမှုကို ပျက်စီးစေတယ်ဆိုပြီး နောက်ဆုံး တားလိုက်ပါတယ်။” ဟု ထောက်ပြပြောဆိုသည်။ ၂၀၁၃ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် တောင်ကြီးမြို့တွင် မျက်နှာပြတ်ရှခံရသော အမျိုးသမီး၏ဖြစ်ရပ်မှာ တရားခံ (ဒေသခံ ရဲအရာရှိအမျိုးသားတစ်ဦး) ကို ဆောင်းပါးတွင် ဖော်ပြရေးသားခဲ့သည့်တိုင်အောင် တရားစွဲခြင်းကို မည်သည့်အကြောင်းပြချက်မှန်းမသိ ၂၀၁၃ခုနှစ်မှ စ၍ရွှေ့ဆိုင်းလာခဲ့သည်မှ နောက်ဆုံး ၂၀၁၄ခုနှစ်တွင် ဖြုတ်ချလိုက်သည့်တိုင်အောင်ဖြစ်သည်။

အဖွဲ့အစည်းများက အမျိုးသမီးများအား အငြိုးဖြင့် နှိပ်စက်တတ်ခြင်း

အမျိုးသမီးများနှင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများသည် စစ်တပ်၏ လိင်သဘာဝအခြေခံအကြမ်းဖက်မှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကိုယ်ထိလက်ရောက်မှုစသော အငြင်းပွားဖွယ် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများကို ခုခံပြောဆိုရာတွင် အငြိုးဖြင့်နှိပ်စက်ခံရနိုင်သော အန္တရာယ်မြင့်မားပုံကို ဆွေးနွေးသူများက ထောက်ပြ ကြပါသည်။ တက်ကြွစွာဆောင်ရွက်သူများက အထူးသဖြင့် စစ်တပ်၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ

အကြမ်းဖက်ခံရမှုအတွက် တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေခဲ့သည့် မှတ်တမ်းတင်ထားသော ဖြစ်ရပ်များမှာ အရေအတွက် မြင့်မားကြောင်း ဆွေးနွေးသူများက ထောက်ပြကြပါသည်။ ၂၀၁၄ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ချင်းပြည်နယ်၌ ဒေသခံတိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို စစ်သားတစ်ဦးက ရက်စက်စွာ ခြိမ်းခြောက်ပြီး ကိုယ်ထိလက်ရောက် ကျူးလွန်မှုဖြစ်ပွားခဲ့ပုံကို ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးက ဖော်ပြခဲ့သည်။ သူမ၏ မိသားစုအား အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၀၀ တန်ဖိုးညီမျှသောငွေနှင့် ခေါက်ဆွဲထုတ် ၁၅ ထုတ်ကို လျော်ကြေးအဖြစ်ရခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ သို့တိုင် ရဲအရေးယူမှုပျက်ကွက်သဖြင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခံရသူ၏ သူငယ်ချင်းများက ဆန္ဒပြခွင့်တောင်းဆိုသည်ကို ရဲတပ်ဖွဲ့က ပေးရန်ငြင်းဆိုခဲ့သည်။ မည်သို့ဖြစ်ဖြစ် ဆန္ဒပြသော အခါ အားလုံးကိုဖမ်းဆီးကာ ဒဏ်ရိုက်ပြီး ပြစ်မှုမှတ်တမ်းများပေးခဲ့လေသည်။

Government commitments²¹⁷ အစိုးရ၏တာဝန်ဝတ္တရားများ

The *National Strategic Plan for the Advancement of Women* for 2013-2022 adopted by the government in 2013 includes a number of commitments relevant to these issues:

To research: violence against women and girls in urban and rural areas (10.a.1); causes and consequences of violence (10.a.2); social services for women affected by violence, along with legal protective measures, and the challenges faced by women accessing these services. (10.a.3); satisfaction levels with the responses duty bearers give to women and girls who report violence (10.a.4); effectiveness of agencies working on women's rights (15.a.3); representation of women in human rights bodies (15.a.5).

Raise awareness about: prevention of and responses to violence (10.b.1), including by judges (10.b.3) police (10.b.4) and the media (10.b.5); harmful customary laws and gender discriminatory practices (13.b.3); existing laws that have a direct positive impact on the rights of women (15.b.2); the rights of women amongst the general public (15.b.3).

To implement: practical initiatives in ministries on the inclusion of human rights, sex and gender equality in education (8.c.1); community-based initiatives in preventing and responding to violence (10.b.6); increasing women's participation in such prevention (10.b.7); legal action (10.c.5); new laws and policies (10.d.3) and including women in their development (10.d.4); initiatives giving priority to women's rights and security in the workplace (12.c.6), including women in development of these policies (12.d.4); national statistics, surveys and information management systems relating to the analysis of data on the status of human rights, including the areas of marriage and inheritance (15.c.1); CEDAW (15.c.2); efficient mechanisms to ensure the rights of women are fulfilled at national, regional, state, district, township and community/village level (15.c.3); community-based initiatives to raise public awareness on the rights of women (15.c.4); improved coverage on the rights of women in the media (15.c.5); revision, development and application of existing civil, religious and customary laws so as to protect, promote and fulfil the human rights of women and girls (15.d.2); development and implementation of policies to protect and promote the human rights of women in accordance with the recommendations of key stakeholders and international laws and instruments (15.d.3).

၂၀၁၃ခုနှစ်တွင် အစိုးရက ချမှတ်ရေးဆွဲခဲ့သော ၂၀၁၃-၂၀၂၂ ကာလ အမျိုးသမီးများ၏ တိုးတက်မှုအတွက် အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမြောက် စီမံကိန်းတွင် ဤပြဿနာများနှင့် သက်ဆိုင်သော တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဖော်ပြထားသည်။

သုတေသနပြုရန်

မြို့ပြနှင့်ကျေးလက်ဒေသနေ အမျိုးသမီးနှင့် မိန်းကလေးငယ်များကို အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက်မှု၏ အကြောင်းတရားများနှင့် အကျိုးဆက်များ၊ အကြမ်းဖက်မှုကြောင့်ထိခိုက်ခဲ့သော အမျိုးသမီးများအတွက် တရားဝင်အကာအကွယ်ပေးသော လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့်အတူ လူမှုရေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ထိုဝန်ဆောင်မှုများရရှိသော အမျိုးသမီးများရင်ဆိုင်ရသည့် စိမ်ခေါ်မှုများ၊ အကြမ်းဖက်မှုတိုင်ကြားသူ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များကို တာဝန်ရှိသူများက ပေးသောတုံ့ပြန်မှုများအပေါ် ကျေနပ်မှုအတိုင်းအတာ၊ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးလှုပ်ရှားသည့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ထိရောက်မှု၊ လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့များတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ကိုယ်စားပြုမှု။

ပညာပေးရန်

အကြမ်းဖက်မှုကို တရားသူကြီးများ၊ ရဲတပ်ဖွဲ့များနှင့် မီဒီယာတို့က ကာကွယ်ခြင်းနှင့် တုံ့ပြန်ခြင်း၊ အန္တရာယ်မကင်းသော ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများနှင့် လိင်သဘာဝခွဲခြားဆက်ဆံတတ်သော အလေ့အထများ၊ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများကို တိုက်ရိုက်ကောင်းကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသော လက်ရှိဥပဒေများ၊ ပြည်သူ့လူထု အကြား အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အသိအမြင်။

အကောင်အထည်ဖော်ရန်

ပညာရေးတွင် လူ့အခွင့်အရေး၊ ဇီဝလိင်နှင့် ကျားမ တန်းတူညီမျှမှုများ ထည့်သွင်းရန် ဝန်ကြီးဌာနများ၏ ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုမှု၊ အကြမ်းဖက်မှုကို ကာကွယ်တုံ့ပြန်ရာတွင် ရပ်ရွာအခြေပြု ဦးတည်ဆောင်ရွက်ခြင်းများ၊ ယင်းသို့ကာကွယ်ခြင်းတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို တိုးမြှင့်ခြင်း၊ ဥပဒေအရ အရေးယူမှု၊ ဥပဒေနှင့် မူဝါဒသစ်များ၊ ၎င်းတို့ဖြစ်ထွန်းရေးတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်စေခြင်း၊ အလုပ်ခွင်တွင် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် လုံခြုံမှုများကို ဦးစားပေးရန် ဦးတည်ဆောင်ရွက်ခြင်းများ၊ ယင်းမူဝါဒများဖြစ်ထွန်းရေးတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်စေခြင်း၊ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းနှင့် အမွေဆက်ခံမှုစသော လူ့အခွင့်အရေးအဆင့်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို စိစစ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော အမျိုးသားအဆင့် စာရင်းအင်းပြုစုခြင်း၊ စစ်တမ်းကောက်ယူခြင်းနှင့် သတင်းအချက်အလက်စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်များ၊ CEDAW၊ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများ နိုင်ငံတော်အဆင့် တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းအဆင့် မြို့နယ်အဆင့်၊ ရပ်ရွာအဆင့်များတွင် ပြည့်ဝမှုရှိစေရန် ထိရောက်ထက်မြက်သော အလုပ်လုပ်မှုစနစ်၊ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများကို လူထုသိမြင်မှု မြှင့်တင်ရန် ရပ်ရွာအခြေပြု ဦးတည်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ မီဒီယာတွင် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သတင်းဖော်ပြမှု တိုးတက်ကောင်းမွန်စေခြင်း၊ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များ၏အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်၊ တိုးမြှင့်၊ ဖြည့်တင်းပေးရန်ရည်ရွယ်လျက် လက်ရှိ အရပ်ဖက်၊ ဘာသာရေးနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများ ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ ဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် အသုံးပြုခြင်း၊ အဓိကပါဝင်ပတ်သက်တာဝန်ယူသူများ၏ အကြံပြုချက်များ၊ နိုင်ငံတကာဥပဒေများနှင့် အညီ အမျိုးသမီးများ၏ လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်မြှင့်တင်ရန် မူဝါဒများချမှတ် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း။

Conclusion နိဂုံးချုပ်

Despite promises of reform, the realisation of the right to freedom of expression and information is long overdue in Myanmar. Newspapers, while now freer to report, cover on a daily basis numerous stories about human rights defenders, protesters, political activists, journalists and others being attacked, arrested or imprisoned for what they have expressed, whether on the streets, in the press or online.

Arguably, women in Myanmar have a greater need for the right to freedom of expression and information because, in addition to the general issues that affect everybody in the country, they need particular information and have to challenge many discriminatory and oppressive practices. Unfortunately, however, they face multiple barriers when using this right, both because they are women and because they are speaking out on gender-related issues.

Voicing opinions on gender-related issues is often sensitive in Myanmar. Whilst the government is often the main censor on most topics, gender-related issues often elicit a backlash, physical and otherwise, from others, the self-declared 'defenders' of 'Myanmar culture'. Although the right to culture is an important human right, culture itself is not static but constantly evolving and changing, and should not be used to censor others.

Whether for political or cultural reasons, the government and employers in their attempt to protect women from gender-based violence, both physical and otherwise revert to restricting women – in effect stopping them - rather than enabling or empowering them. Indeed, the few institutions, remedies and protective measures that should exist in Myanmar to protect women from violence often make the situation worse.

Violence is not the only factor preventing women from participating in governance or civil society. Women are largely invisible at the senior level of all sectors, particularly in government and parliament, and as a result are excluded from decision making. Women's gender and sexual identity are often used to exclude them from civic space. Those women who are visible are often not independent, either from the government or the military.

The media is another area where women are excluded from decision making and 'protected' rather than empowered. The representation of women in the Myanmar media is highly stereotypical, a reflection of the lack of women at decision making level. Broadcasters in particular repeat these stereotypes widely and do little to address the concerns of modern day women. The media trade unions, too, have yet to include women fully.

The government, like the broadcasters, fails to make proper provision for information relevant to women. Although it is true that the government provides almost no information to anyone regardless of gender, there are additional cultural barriers for women. In addition, women are disproportionately affected by a lack of information on many topics, particularly sexual and reproductive health.

The government has made a commitment to tackling many of these gender-related issues in its *National Strategic Plan for the Advancement of Women*. However, it has done very little to implement its promises. The participants in this report highlighted many issues of

concern, but few of them were aware of the Plan or knew what had been achieved so far. If the government is to implement the Plan successfully, the first and most important step will be to ensure that women are free to engage, criticise, support and voice their opinions. Without this, the Plan will fail.

ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကတိစကားများရှိသော်လည်း လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် သတင်းအချက် အလက် ရယူပိုင်ခွင့်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ အကောင်အထည်မပေါ်နိုင်သေးဘဲ အချိန်ဆွဲနေသည်မှာ ကြာပေပြီ။ ယခုအခါ ယခင်ကထက် သတင်းထုတ်ပြန်ရာတွင် ပိုမိုလွတ်လပ်လာသည့်အတွက် လူ့အခွင့်အရေးခုခံ ပြောဆို သူများ၊ ဆန္ဒပြတောင်းဆိုသူများ၊ ဂျာနယ်လစ်များနှင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ လမ်းပေါ်တွင်ဖြစ်စေ စာနယ်ဇင်းများတွင် ဖြစ်စေ အွန်လိုင်းပေါ်တွင်ဖြစ်စေ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမိသည့်အတွက် တိုက်ခိုက်ထိုးနှက်ခံရမှု၊ အဖမ်းခံရမှုနှင့် ထောင်ကျမှုများအကြောင်း သတင်းစာများတွင် နေ့စဉ်ပါလာသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများသည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့် ပိုမိုလိုအပ်နေသလောဟု တွေးတောဖွယ်ရှိပါသည်။ အကြောင်းမှာ ၎င်းတို့သည် နိုင်ငံတွင်းရှိ လူတိုင်း အားသက်ရောက်နေသော ယေဘုယျပြဿနာများအပြင် သီးသန့်သတင်းအချက်အလက်များ လိုအပ်နေပြီး၊ ခွဲခြားဆက်ဆံဖိနှိပ်သည့် အလေ့အထများစွာကို ရင်ဆိုင်စိမ့်ခေါ်ရန်လိုအပ်နေသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းအခွင့်အရေးကို အသုံးပြုရာ၌ ၎င်းတို့သည် မိန်းမသားဖြစ်ခြင်း၊ လိင်သဘာဝဆက်နွယ် ပြဿနာများကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြခြင်းဟူသော အကြောင်းများကြောင့် များစွာသော အတားအဆီးအခက်အခဲများ ရင်ဆိုင် နေရပေသည်။

လိင်သဘာဝဆက်နွယ်ပြဿနာများ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဆတ်ဆတ်ထိမခံသော ကိစ္စဖြစ်တတ်ပါသည်။ အစိုးရက အကြောင်းအရာအများစုကို ဆင်ဆာချသူဖြစ်သော်လည်း၊ လိင်သဘာဝ အခြေခံပြဿနာများမှတစ်ဆင့် မိမိကိုယ်ကို “မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုကို ကာကွယ်ခုခံနေသူများ”ဟု ခံယူထားသူများ၏ ကိုယ်ထိလက်ရောက်အပါအဝင် တန်ပြန်လှုံ့ရှားမှုများ မကြာခဏ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်။ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးသည်လည်း အရေးကြီးသောလူ့အခွင့်အရေးတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ယဉ်ကျေးမှုဆိုသည်မှာ အမြဲတန် နေသော သဘောထက် အမြဲမပြတ် ဆင့်ကဲဖြစ်ထွန်း၊ ပြောင်းလဲနေပြီး၊ အခြားသူများကို ဆင်ဆာချရန် အသုံးမပြုအပ်ပါချေ။

နိုင်ငံရေးအကြောင်းကြောင့်ဖြစ်စေ ယဉ်ကျေးမှုအကြောင်းကြောင့်ဖြစ်စေ လိင်သဘာဝအခြေခံ ကိုယ်ထိ လက်ရောက်အပါအဝင် အကြမ်းဖက်မှုမျိုးစုံမှ အမျိုးသမီးများအား ကာကွယ်ရန်ကြိုးပမ်းရင်း အစိုးရနှင့်အလုပ်ရှင် များသည် အမျိုးသမီးများအား စွမ်းဆောင်ရည်တိုးမြှင့်ပေးရမည့်အစား ကန့်သတ်ခြင်း၊ တားမြစ်သလိုဖြစ်ခြင်းကို ပြန်လည် လုပ်ဆောင်မိတတ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်မှုမှကာကွယ်ရန် ရှိနေသင့်သည့် အနည်းငယ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ ကုစားဖြေရှင်းမှုများနှင့် အကာအကွယ်ပေးမှုများကလည်း မကြာခဏပင် အခြေအနေကို ပိုမိုဆိုးရွားစေပါသည်။

အကြမ်းဖက်မှုသည်သာ အမျိုးသမီးများအား စီမံအုပ်ချုပ်ရေးနှင့်အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်မရအောင် တားမြစ်ဟန့်တားနေသော တစ်ခုတည်းသော အချက်မဟုတ်ပေ။ ကဏ္ဍအားလုံးတွင် အထူး သဖြင့် အစိုးရအဖွဲ့နှင့် လွှတ်တော်၌ အဆင့်မြင့်တန်းတွင် အမျိုးသမီးများကို

များစွာမြင်တွေ့ရခြင်းမရှိပေ။ ရလဒ်မှာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်မှ အမျိုးသမီးများ ကြည်ဖယ်ခံနေရပေသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ကျားမ မတူညီမှုနှင့် လိင်စိတ် ခံယူမှုကို အသုံးပြုကာ ၎င်းတို့အား ပြည်သူ့နေရာအဝန်းအဝိုင်းမှ ဖယ်ထုတ်နေပါသည်။ မြင်တွေ့ခွင့်ရနေရသော အမျိုး သမီးများမှာလည်း အစိုးရသို့မဟုတ် စစ်တပ်နှင့် လွတ်ကင်းသော သဘောမရှိတတ်ပါ။

မီဒီယာသည်လည်း အမျိုးသမီးများအား ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်မှ ထုတ်ပယ်ထားပြီး၊ စွမ်းအင်တိုးမြှင့် နေရာ ပေးခြင်းထက် အကာအကွယ်ပေးခြင်းဆိုသည်ကိုသာ ရရှိနေပါသည်။ မြန်မာမီဒီယာတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ကိုယ်စားပြုပါဝင်မှုမှာ ခေါက်ရိုးကျိုးပုံစံအလွန်ဆန်နေပြီး၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်အဆင့်တွင် အမျိုးသမီးများကင်းမဲ့ နေကြောင်းထင်ဟပ်ပြသနေပါသည်။ မီဒီယာလုပ်ငန်းတူအဖွဲ့များတွင်လည်း အမျိုးသမီးများ အပြည့်အဝ ပါဝင်ခြင်း မရှိသေးပေ။

ရုပ်သံလွှင့်လုပ်ငန်းများကဲ့သို့ပင် အစိုးရကလည်း အမျိုးသမီးများနှင့် သက်ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက် များကို မှန်ကန်ဆီလျော်သောပုံစံဖြင့် ပေးရန်ပျက်ကွက်နေပါသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် မည်သည့်လိင်သဘာဝ ဆောင် သူကိုမဆို သတင်းအချက်အလက်ဘာမျှ မပေးသည်မှန်သော်လည်း၊ အမျိုးသမီးများအဖို့ရာ ယဉ်ကျေးမှု အတားအဆီးများထပ်တိုးရှိနေသည်။ ထို့ပြင် အကြောင်းအရာများစွာ (အထူးသဖြင့် လိင်မှု ကျန်းမာရေးနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ)ကို သတင်းအချက်အလက် မရှိသည့်အတွက် အမျိုး သမီးများမှာ အဆမတန် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုဒဏ်ကို ခံနေရပါသည်။

ယင်းသို့သော လိင်သဘာဝဆက်နွယ်ပြဿနာအများအပြားကို ဖြေရှင်းပေးရန် “အမျိုးသမီးများတိုးတက်ရေး အတွက် အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမြောက် စီမံကိန်း” တွင် အစိုးရက တာဝန်ခံထားပြီးဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ကတိစကားများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း သိပ်မရှိပါ။ ဤစာတမ်းတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက စိုးရိမ်ဖွယ်ပြဿနာများစွာကို မီးမောင်းထိုးဖော်ပြခဲ့စေကာမူ ၎င်းတို့ပင်လျှင် ထိုစီမံကိန်းကိုလည်းကောင်း မည်မျှအောင်မြင်ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း မသိကြပါ။ အကယ်၍ အစိုးရအနေဖြင့် ထိုစီမံကိန်းကို အောင်မြင်စွာ အကောင်အထည်ဖော်လိုပါက၊ အရေးအကြီးဆုံး ပထမအဆင့်မှာ အမျိုးသမီးများအား လွတ်လပ်စွာ ပါဝင်ခွင့် ဝေဖန်ခွင့်၊ ထောက်ပံ့ခွင့်နှင့် မိမိတို့၏ အမြင်များအား ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့် ရရှိစေသင့်ပါသည်။ ယင်းသို့မဟုတ် ပါက စီမံကိန်းမှာ အောင်မြင်မည် မဟုတ်ပါ။ ။

¹ Paris Principles, 1993 <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/StatusOfNationalInstitutions.aspx>
² Duties and powers of the Myanmar National Human Rights Commission, <http://mnhrc.org.mm/en/about/mandate/>
³ Achieving the Millennium Development Goals in Myanmar, UNDP, 2011 <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/MDG/english/MDG%20Country%20Reports/Myanmar/Thematic-Analysis-2011-for-Myanmar.pdf>
⁴ Note: In Myanmar, the education stages are different from the international norm (although this would be changed under the proposed new Education Law). Secondary schooling finishes at age 16; 16-year-olds can go to university to study three to four year undergraduate degrees, two years younger than the normal international age of 18.
⁵ See <http://indicators.ohchr.org/> for more details.
⁶ Burma Fund UN Office, Burma's 2010 Elections: a comprehensive report 31 January 2011, http://www.burmalibrary.org/docs11/BurmaFund-Election_Report-text.pdf
⁷ Human Rights Committee, General Comment 28, Equality of rights between men and women (article 3), U.N. Doc. CCPR/C/21/Rev.1/Add.10 (2000).
⁸ Para 5, on cultural attitudes, Human Rights Committee, *ibid*.
⁹ Para 32, on minority rights over others, Human Rights Committee, *ibid*.
¹⁰ Para 5, on cultural attitudes, Human Rights Committee, *ibid*.
¹¹ Para 30, on multiple discriminations, Human Rights Committee, *ibid*.
¹² Para 22, on pornography, Human Rights Committee, *ibid*.
¹³ Para 15, on prison treatment, Human Rights Committee, *ibid*.

-
- ¹⁴ Para 16, on right to movement, Human Rights Committee, *ibid*.
- ¹⁵ Para 21, on religion, Human Rights Committee, *ibid*.
- ¹⁶ Para 13, on clothing, Human Rights Committee, *ibid*.
- ¹⁷ Myanmar has a reservation to Article 29 of CEDAW.
- ¹⁸ Article 1 *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women* (CEDAW, 1981)
- ¹⁹ Para 6, on gender based violence, General Recommendation No.18 on violence against women (10th session, 1991)
- ²⁰ Para 7, on gender based violence as discrimination and list of rights; Para 17, on employment; Para 18, on sexual harassment; Para 19, on access to healthcare, General Recommendation No.18 on violence against women (10th session, 1991).
- ²¹ Article 2, CEDAW, 1981.
- ²² Article 2.b, CEDAW, 1981.
- ²³ Article 3, CEDAW, 1981.
- ²⁴ Article 4.1, CEDAW, 1981.
- ²⁵ Article 2, CEDAW, 1981.
- ²⁶ Article 5, CEDAW, 1981.
- ²⁷ Para 27, on participation in government, General Recommendation No. 23 (16th session, 1997) Article 7 (political and public life)
- ²⁸ Para 15-16, on de jure barriers, General Recommendation No. 23 (16th session, 1997) Article 7 (political and public life)
- ²⁹ General Recommendation No. 3 (sixth session, 1987)
- ³⁰ Article 7, CEDAW, 1981.
- ³¹ Para 5, on political life, General Recommendation No. 23 (16th session, 1997) Article 7 (political and public life)
- ³² Para 27, on barriers to political life, General Recommendation No. 23 (16th session, 1997) Article 7 (political and public life)
- ³³ Gender sensitive data takes into account the different needs of men and women at all stages of data definition, collection, dissemination and analysis processes. As well as being sex-disaggregated, gender sensitive data includes data that highlights the differences in gender roles, resources, norms and values.
- ³⁴ Para 9, on reporting, General Recommendation No. 24 (20th session, 1999)
- ³⁵ Para 17, on gender perspective, General Recommendation No. 23 (16th session, 1997) Article 7 (political and public life).
- ³⁶ Article 7, CEDAW, 1981.
- ³⁷ Para 5, on political life, General Recommendation No. 23 (16th session, 1997) Article 7 (political and public life)
- ³⁸ Article 15.4, CEDAW, 1981.
- ³⁹ Article 13, CEDAW, 1981.
- ⁴⁰ Article 14.2, CEDAW, 1981.
- ⁴¹ Article 10(c), CEDAW, 1981.
- ⁴² General Recommendation No. 3 (sixth session, 1987)
- ⁴³ Article 10, CEDAW, 1981.
- ⁴⁴ Article 12.1-2, CEDAW, 1981.
- ⁴⁵ Article 15.1, CEDAW, 1981.
- ⁴⁶ Article 11.1-2, CEDAW, 1981.
- ⁴⁷ Article 13, CEDAW, 1981.
- ⁴⁸ Para 17, on employment; Para 18, on sexual harassment, General Recommendation No.18 on violence against women (10th session, 1991).
- ⁴⁹ Para 14, on refraining from obstructing women, General Recommendation No. 24 (20th session, 1999).
- ⁵⁰ Para 31, on gender perspectives, General Recommendation No. 24 (20th session, 1999).
- ⁵¹ Article 10.h, CEDAW, 1981.
- ⁵² Article 12.1-2, CEDAW, 1981.
- ⁵³ Article 16.e, CEDAW, 1981.
- ⁵⁴ Para 18, on sexually transmitted diseases, General Recommendation No. 24 (20th session, 1999).
- ⁵⁵ Para 20, on being informed on health, General Recommendation No. 24 (20th session, 1999).
- ⁵⁶ Para 42, on undeniable link, Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Mr Frank La Rue A/HRC/14/23 14 April 2010.
- ⁵⁷ Para 39, on consideration of women, Report of the Special Rapporteur on the protection and promotion of the right to freedom of opinion and expression, Mr Abid Hussain E/CN.4/1999/64 29 January 1999.
- ⁵⁸ Para 44, on access to information, Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Mr Frank La Rue A/HRC/14/23 14 April 2010.
- ⁵⁹ Para 44, on access to information, Report of the Special Rapporteur, *ibid*.
- ⁶⁰ Para 46, on CEDAW, Report of the Special Rapporteur, *ibid*.
- ⁶¹ Para 57, on CEDAW and political life, Report of the Special Rapporteur, Mr Abid Hussain, submitted pursuant to Commission on Human Rights resolution 1997/26.
- ⁶² Para 38, on dependency, Report of the Special Rapporteur on the protection and promotion of the right to freedom of opinion and expression, Mr Abid Hussain E/CN.4/1999/64 29 January 1999.
- ⁶³ Para 51, on supporting women, Report of the Special Rapporteur, Mr Abid Hussain, submitted pursuant to Commission on Human Rights resolution 1997/26.
- ⁶⁴ Para 51, on supporting women, Report of the Special Rapporteur, *ibid*.
- ⁶⁵ Para 54, on fear and shame, Report of the Special Rapporteur, *ibid*.
- ⁶⁶ Para 47, on degrading images of women, Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Mr Frank La Rue A/HRC/14/23 14 April 2010.
- ⁶⁷ Para 49, on domestic violence, Report of the Special Rapporteur, *ibid*.
- ⁶⁸ Para 42, on victims of violence, Report of the Special Rapporteur on the protection and promotion of the right to freedom of opinion and expression, Mr Abid Hussain E/CN.4/1999/64 29 January 1999.
- ⁶⁹ Para 71, on peace and security, Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Mr Abid Hussain, submitted in accordance with Commission resolution 2000/38 E/CN.4/2001/64 13 February 2001.

⁷⁰ Para 50, on different gender manifestations of expression, Report of the Special Rapporteur, Mr Abid Hussain, submitted pursuant to Commission on Human Rights resolution 1997/26

⁷¹ Para 52, on breaking the silence, Report of the Special Rapporteur, Mr Abid Hussain, submitted pursuant to Commission on Human Rights resolution 1997/26.

⁷² The United Nations (UN) Special Rapporteur on Freedom of Opinion and Expression, the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) Representative on Freedom of the Media, the Organization of American States (OAS) Special Rapporteur on Freedom of Expression and the African Commission on Human and Peoples' Rights (ACHPR) Special Rapporteur on Freedom of Expression and Access to Information published the Joint declaration on universality and the right to freedom of expression in 2014 with the support of ARTICLE 19: <http://www.article19.org/resources.php/resource/37539/en/>

⁷³ UNESCO socio-economic indicators 2013, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=1040&regioncode=40515&SPSLanguage=EN>

⁷⁴ World Bank Development Indicators 2013 <http://databank.worldbank.org/data/views/reports/tableview.aspx>

⁷⁵ World Bank Development Indicators, *ibid*.

⁷⁶ World Bank Development Indicators, *ibid*.

⁷⁷ World Bank Development Indicators, *ibid*.

⁷⁸ World Bank Development Indicators, *ibid*.

⁷⁹ Enrolment exceeds 100% when students enrol late or early, or repeat a year group. (I.e. 100% of the year group are joined by 10% of students that failed the previous year group, resulting in an enrolment of 110%.) World Bank Development Indicators 2010 <http://databank.worldbank.org/data/views/reports/tableview.aspx>

⁸⁰ UNESCO socio-economic indicators 2013, data from 2010, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=1040&regioncode=40515&SPSLanguage=EN>

⁸¹ UNESCO socio-economic indicators, *ibid*.

⁸² World Bank Development Indicators 2010 <http://databank.worldbank.org/data/views/reports/tableview.aspx>

⁸³ UNESCO socio-economic indicators 2013, data from 2010, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=1040&regioncode=40515&SPSLanguage=EN>

⁸⁴ UNESCO socio-economic indicators 2013, *ibid*.

⁸⁵ UNESCO socio-economic indicators 2013, data from 2012, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=1040&regioncode=40515&SPSLanguage=EN>

⁸⁶ UNESCO socio-economic indicators 2013, *ibid*.

⁸⁷ UNESCO socio-economic indicators 2013, *ibid*.

⁸⁸ World Bank Development Indicators 2014 <http://databank.worldbank.org/data/views/reports/tableview.aspx>

⁸⁹ Achieving the Millennium Development Goals in Myanmar, UNDP, 2011 <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/MDG/english/MDG%20Country%20Reports/Myanmar/Thematic-Analysis-2011-for-Myanmar.pdf>

⁹⁰ UNESCO socio-economic indicators 2013, data from 2012, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=1040&regioncode=40515&SPSLanguage=EN>

⁹¹ Military spending still dwarfs education and health, 2014 <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/10000-military-spending-still-dwarfs-education-and-health.html>

⁹² Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Forty-second session, 20 October-7 November 2008.

⁹³ UNDP, Human Development Report 2010.

⁹⁴ CEDAW (United Nations Committee on the Elimination of Discrimination against Women) (2007), Consideration of Reports Submitted by States Parties Under Article 18 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women: Myanmar, Combined Second and Third Periodic Reports of States Parties, CEDAW/MMR/3, CEDAW, New York.

⁹⁵ Myanmar Women's Affairs Federation, Gender Statistics in Myanmar, 2006. See later reference to MWAFF in this report.

⁹⁶ UNESCO socio-economic indicators 2013, data from 2012, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=1040&regioncode=40515&SPSLanguage=EN>

⁹⁷ UNDP, Human Development Report 2009.

⁹⁸ UNESCO socio-economic indicators 2013, data from 2012, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=1040&regioncode=40515&SPSLanguage=EN>

⁹⁹ UNESCO socio-economic indicators, *ibid*.

¹⁰⁰ CEDAW (United Nations Committee on the Elimination of Discrimination against Women) (2007), Consideration of Reports Submitted by States Parties Under Article 18 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women: Myanmar, Combined Second and Third Periodic Reports of States Parties, CEDAW/MMR/3, CEDAW, New York.

¹⁰¹ Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Forty-second session, 20 October-7 November 2008.

¹⁰² UNESCO socio-economic indicators 2013, data from 2012, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=1040&regioncode=40515&SPSLanguage=EN>

¹⁰³ UNESCO socio-economic indicators, *ibid*.

¹⁰⁴ UNFPA (2010) 'The Status of Birth Spacing in Myanmar', 8-10 December 2010, Bangkok Thailand, <http://www.icomp.org.my/new/uploads/fpconsultation/Myanmar.pdf>

¹⁰⁵ UNFPA, *ibid*.

¹⁰⁶ Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Forty-second session, 20 October-7 November 2008.

¹⁰⁷ Committee on the Elimination of Discrimination against Women, *ibid*.

¹⁰⁸ Committee on the Elimination of Discrimination against Women, *ibid*.

¹⁰⁹ Committee on the Elimination of Discrimination against Women, *ibid*.

¹¹⁰ UNESCO socio-economic indicators 2013, data from 2012, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=1040&regioncode=40515&SPSLanguage=EN>

- ¹¹¹ Committee on the Elimination of Discrimination against Women, *ibid*.
- ¹¹² National Plan of Action for the Advancement of Women 2013-2022, <http://www.mm.undp.org/content/myanmar/en/home/presscenter/pressreleases/2013/10/strategicplanwomen.html>
- ¹¹³ Terms of Reference (TOR) of the ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Rights of Women and Children (ACWC), 2012, http://www.asean.org/images/2012/Social_cultural/ACW/TOR-ACWC.pdf
- ¹¹⁴ The ACWC Work Plan (2012-2016) http://www.asean.org/images/2013/socio_cultural/acwc/acwc%20work%20plan%202012-2016_final%20published.pdf
- ¹¹⁵ ASEAN Commission on the Rights of Women and Children, <http://humanrightsinasean.info/asean-commission-rights-women-and-children/about.html>
- ¹¹⁶ Combined fourth and fifth periodic reports of States parties due in 2014, Myanmar, CEDAW/C/MMR/4-5 http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/MMR/CEDAW_C_MMR_4-5_713_E.pdf
- ¹¹⁷ The state owns several channels which are run by the Ministry of Information. Other channels are private-state partnerships and owners are often linked to the government. See Burma Partnership's list of questionable owners: http://www.burmapartnership.org/wp-content/uploads/2011/06/The-Regime_s-Cronies-List-June-27_-2011_Final.pdf and: http://internews.org/sites/default/files/resources/Internews_Burma_Business_Report2014.pdf
- ¹¹⁸ <http://www.theguardian.com/media-network/2015/jan/13/international-journalism-after-a-year-of-arrests-and-attacks-who-would-do-it>
- ¹¹⁹ ARTICLE 19 surveyed all institutions in April 2015.
- ¹²⁰ ARTICLE 19 has chosen not to publish the names of the institutions and media companies that have been reviewed in order to ensure that sources are protected. In addition, the purpose of these reviews is to identify general trends and not to single out particular institutions.
- ¹²¹ ARTICLE 19 monitored for a week, two of the most popular television serials and the two discussion programmes focused at women audiences.
- ¹²² ARTICLE 19 monitored two private and one state newspaper in April 2015. On average, 40 % of articles included by-lines with gender-based titles (the equivalent of Mr / Ms) which enabled us to identify the gender of the author.
- ¹²³ See the broad 2015 report, *Gender in the Myanmar Media Landscape*, which identifies the lack of women in senior levels of the Myanmar media as a significant issue http://www.mediasupport.org/wp-content/uploads/2015/03/FOJO_GENDER_FINAL.pdf
- ¹²⁴ See the broad 2015 report, *Gender in the Myanmar Media Landscape* http://www.mediasupport.org/wp-content/uploads/2015/03/FOJO_GENDER_FINAL.pdf
- ¹²⁵ See the broad 2015 report, *Gender in the Myanmar Media Landscape* http://www.mediasupport.org/wp-content/uploads/2015/03/FOJO_GENDER_FINAL.pdf
- ¹²⁶ Interview in Yangon, 31 March 2015
- ¹²⁷ Interview in Taunggyi, 7 February 2015
- ¹²⁸ Interview in Taunggyi, 7 February 2015
- ¹²⁹ Interview in Yangon, 31 March 2015
- ¹³⁰ Interview in Taunggyi, 7 February 2015
- ¹³¹ Trade union organisers explained in interviews with ARTICLE 19 that very few women have decision-making authority in the unions, and their roles rarely include representing the union to outside parties.
- ¹³² ARTICLE 19 surveyed the trade unions, looking at their projects and recent published decisions in April 2015.
- ¹³³ Interview in Yangon, 31 March 2015
- ¹³⁴ Interview in Yangon, 31 March 2015
- ¹³⁵ Interview in Mandalay, 11 November 2014
- ¹³⁶ *The National Strategic Plan for the Advancement of Women 2013-2022* was published in 2013 but is relatively unknown among civil society in Myanmar <http://www.mm.undp.org/content/myanmar/en/home/presscenter/pressreleases/2013/10/strategicplanwomen.html>
- ¹³⁷ According to the Resource Governance Index, Myanmar has the worst governance system in the world, coming a consistent last under four out of five indicators. Similarly in the World Bank's Rule of Law Index and Voice and Accountability Index, Burma comes in under the three per cent percentile.
- ¹³⁸ Transparency International's Corruption Perception Index ranked Myanmar as 156 out of 175 states in 2014. Under the Control of Corruption Index, Myanmar was in the lowest percentile group, with a rank of zero per cent.
- ¹³⁹ Zaw Pe, a video reporter for the Democratic Voice of Burma (DVB), and Win Myint Hlaing were imprisoned for a report about Japanese-funded scholarships for local students in Magwe.
- ¹⁴⁰ Para 44, on access to information, Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Mr Frank La Rue A/HRC/14/23 14 April 2010
- ¹⁴¹ Basic survey of hospitals conducted by ARTICLE 19 and volunteers in April 2015 to sample the availability of basic information relating to reproductive and sexual health in hospitals in Yangon.
- ¹⁴² ARTICLE 19 staff requested information after declaring their reason for asking.
- ¹⁴³ Volunteer patients were asked by ARTICLE 19 to request the same information in the same way.
- ¹⁴⁴ Based on monitoring conducted in April 2015.
- ¹⁴⁵ Interview in Yangon, 29 March 2015
- ¹⁴⁶ Connected Women: Case Study Ooredoo Myanmar, GSMA, March 2015, <http://www.gsma.com/connectedwomen/wp-content/uploads/2015/03/Ooredoo-Myanmar-Case-study-30March15-FINAL1.pdf>
- ¹⁴⁷ GSMA, *ibid*.
- ¹⁴⁸ Roundtable in Yangon, 22 November 2014
- ¹⁴⁹ *The National Strategic Plan for the Advancement of Women 2013-2022* was published in 2013 but is relatively unknown among civil society in Myanmar <http://www.mm.undp.org/content/myanmar/en/home/presscenter/pressreleases/2013/10/strategicplanwomen.html>

- ¹⁵⁰ Women's representation in the national legislature has also been minimal, even as the share of women in parliament globally has increased from 11 per cent in 1995 to 19 per cent in 2010. UNESCO socio-economic indicators 2013, data from 2012, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=1040&regioncode=40515&SPSLanguage=EN> In 2012, Union Election Commission called to fill 46 vacant seats. 24 (15.3%) out of 157 candidates were women, including Daw Aung San Su Kyi. Women won 13 seats out of 46 vacant seats. Currently in Pyithu Hluttaw (Lower House), there are only 24 (5.8%) women members of 440 seats, including Daw Aung San Su Kyi. And women hold 4 (1.8%) of 224 seats in Amyothar Hluttaw (Upper House). So, women hold 28 out of total 664 seats, including 166 seats of military.
- ¹⁵¹ UNESCO socio-economic indicators 2013, data from 2012, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=1040&regioncode=40515&SPSLanguage=EN>
- ¹⁵² Central Statistical Organization, MNPED, Statistical Profile of Children and Women in Myanmar 2009.
- ¹⁵³ Women's representation in the national legislature has also been minimal, even as the share of women in parliament globally has increased from 11 per cent in 1995 to 19 per cent in 2010. UNESCO socio-economic indicators 2013, data from 2012, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=1040&regioncode=40515&SPSLanguage=EN> In 2012, Union Election Commission called to fill 46 vacant seats. 24 (15.3%) out of 157 candidates were women, including Daw Aung San Su Kyi. Women won 13 seats out of 46 vacant seats. Currently in Pyithu Hluttaw (Lower House), there are only 24 (5.8%) women members of 440 seats, including Daw Aung San Su Kyi. And women hold 4 (1.8%) of 224 seats in Amyothar Hluttaw (Upper House). So, women hold 28 out of total 664 seats, including 166 seats of military.
- ¹⁵⁴ UNESCO socio-economic indicators 2013, data from 2012, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=1040&regioncode=40515&SPSLanguage=EN>
- ¹⁵⁵ Central Statistical Organization, MNPED, Statistical Profile of Children and Women in Myanmar 2009.
- ¹⁵⁶ UNESCO socio-economic indicators 2013, data from 2012, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=1040&regioncode=40515&SPSLanguage=EN>
- ¹⁵⁷ Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Forty-second session, 20 October-7 November 2008
- ¹⁵⁸ UNESCO socio-economic indicators 2013, data from 2012, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=1040&regioncode=40515&SPSLanguage=EN>
- ¹⁵⁹ Myanmar Women's Affairs Federation, 'Rights of Myanmar women endowed by Myanmar Customs and Traditions, MWF, Yangon.
- ¹⁶⁰ UNESCO socio-economic indicators 2013, data from 2012, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=1040&regioncode=40515&SPSLanguage=EN>
- ¹⁶¹ UNESCO socio-economic indicators 2013, *ibid*.
- ¹⁶² UNESCO socio-economic indicators 2013, *ibid*.
- ¹⁶³ UNESCO socio-economic indicators 2013, *ibid*.
- ¹⁶⁴ UNESCO socio-economic indicators 2013, *ibid*.
- ¹⁶⁵ UNFPA and Ministry of Immigration and Population, Fertility and Reproductive Health Survey 2007.
- ¹⁶⁶ Lieutenant-Colonel Soe Soe Myint and Lieutenant-Colonel San Thida.
- ¹⁶⁷ In 2012, the Union Election Commission was called to fill 46 vacant seats. 24 (15.3%) out of 157 candidates were women, including Daw Aung San Su Kyi. Women won 13 of the 46 vacant seats. Currently in Pyithu Hluttaw (Lower House), there are only 24 (5.8%) women members of the 440 seats, including Daw Aung San Su Kyi. Women hold just four (1.8%) of the 224 seats in Amyothar Hluttaw (Upper House). So, women hold 28 out of total 664 seats, including 166 seats held by the military.
- ¹⁶⁸ Minister of Social Welfare, Reliefs and Resettlement Daw Myat Myat Ohn Khin and Minister of Education Dr. Khin San Yee.
- ¹⁶⁹ Yangon, 30 November 2014
- ¹⁷⁰ Local Resource Centre (2012), A Review of the Operational Space and Opportunities for Civil Society Organizations in Myanmar, Myanmar (unpublished).
- ¹⁷¹ Interview in Pyay, 10 December 2014
- ¹⁷² The party has refused to change its name: <http://www.irrawaddy.org/burma/womans-party-wont-budge-on-name-change-risking-uec-approval.html>
- ¹⁷³ Interview in Yangon, 22 November 2014
- ¹⁷⁴ Interview in Yangon, 4 April 2015
- ¹⁷⁵ Dfid, *ibid*.
- ¹⁷⁶ Women of Burma, 2008, In the Shadow of the Junta, shadow submission to CEDAW.
- ¹⁷⁷ Interview in Pyay, 10 December 2014
- ¹⁷⁸ Interview in Yangon, 3 January 2015
- ¹⁷⁹ Interview in Yangon, 9 March 2015
- ¹⁸⁰ Interview in Pyay, 10 December 2014
- ¹⁸¹ Interview in Pyay, 10 December 2014
- ¹⁸² It is not possible to confirm this as the Interim Press Council does not publish data on the cases reviewed by the complaints mechanism.
- ¹⁸³ *The National Strategic Plan for the Advancement of Women 2013-2022* was published in 2013 but is relatively unknown among civil society in Myanmar <http://www.mm.undp.org/content/myanmar/en/home/presscenter/pressreleases/2013/10/strategicplanwomen.html>
- ¹⁸⁴ CEDAW General Recommendation 19, <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/recomm.htm>
- ¹⁸⁵ Article 2, UN Declaration on the Elimination of Violence against Women, *ibid*.
- ¹⁸⁶ Nilar Kyu et al. (2005) 'Prevalence, antecedent causes and consequences of domestic violence in Myanmar', *Asian Journal of Social Psychology* (2005) 8: 244-271.
- ¹⁸⁷ Palaung Women's Organisation (2011) 'Voices for Change: Domestic Violence and Gender Discrimination in the Palaung area', Thailand, http://www.palaungwomen.com/Report/Voices%20for%20Change_English%20report.pdf
- ¹⁸⁸ Palaung Women's Organisation, *ibid*.

-
- ¹⁸⁹ Women of Burma (2008) 'In the Shadow of the Junta', <http://www.womenofburma.org/Report/IntheShadow-Junta-CEDAW2008.pdf>
- ¹⁹⁰ Women of Burma, *ibid*.
- ¹⁹¹ *Shattering Silences* documented rape cases in Myanmar since 1988, concluding that: half of the rape incidents surveyed were committed by high ranking officers; 40% were gang rapes; in 28% of cases women were killed after being raped. Reports continue in 2015 <http://www.rfa.org/english/news/myanmar/myanmar-kokang-03252015123347.htm> and are summarised in Women of Burma (2008) 'In the Shadow of the Junta', <http://www.womenofburma.org/Report/IntheShadow-Junta-CEDAW2008.pdf>
- ¹⁹² For example, participants were particularly concerned by the 19/20 January 2015 case of the sexual assault and killing of two women teachers, Maran Lau Ra and Tangbau Hkawn Nan Tsin in Northern Shan. Soldiers are suspected and as a result no proper investigation has been initiated.
- ¹⁹³ UNFPA and Ministry of Immigration and Population, Fertility and Reproductive Health Survey 2007
- ¹⁹⁴ Nilar Kyu et al. (2005) 'Prevalence, antecedent causes and consequences of domestic violence in Myanmar', *Asian Journal of Social Psychology* (2005) 8: 244–271.
- ¹⁹⁵ Women of Burma (2008) 'In the Shadow of the Junta', <http://www.womenofburma.org/Report/IntheShadow-Junta-CEDAW2008.pdf>
- ¹⁹⁶ At the time of writing, a bill on violence against women was moving through the legislative process.
- ¹⁹⁷ CEDAW (United Nations Committee on the Elimination of Discrimination against Women) (2007), Consideration of Reports Submitted by States Parties Under Article 18 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women: Myanmar, Combined Second and Third Periodic Reports of States Parties, CEDAW/C/MMR/3, CEDAW, New York.
- ¹⁹⁸ Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Forty-second session, 20 October-7 November 2008
- ¹⁹⁹ Interview in Yangon, 31 March 2015
- ²⁰⁰ Special riot police were authorised to commit gender-based violence against women protesters and harass them with impunity during demonstrations in Yangon in the major 2007 demonstrations. Women marching peacefully were severely beaten, punched, slapped, verbally abused and had their clothes torn, and their *longyis* were violently and deliberately pulled off. For more information: Women of Burma (2008) 'In the Shadow of the Junta', <http://www.womenofburma.org/Report/IntheShadow-Junta-CEDAW2008.pdf>
- ²⁰¹ Roundtable in Yangon, 22 November 2014
- ²⁰² Interview in Yangon, 22 November 2014
- ²⁰³ Interview in Yangon, 11 October 2014
- ²⁰⁴ Interview in Yangon, 14 February 2015
- ²⁰⁵ Interview in Yangon, 9 February 2015
- ²⁰⁶ February 2015, at E-Land Myanmar Garment Factory in Shwe Pyi Thar industrial zone, Yangon.
- ²⁰⁷ Kan Kaung Chin Yadanar Factory, Mandalay Division, 2015.
- ²⁰⁸ February 2015, at E-Land Myanmar Garment Factory in Shwe Pyi Thar industrial zone, Yangon.
- ²⁰⁹ Interview in Yangon, 22 November 2014
- ²¹⁰ Alleged statement by a commander reported by an army defector's testimony, quoted in Refugees International, April 2003, No safe place: Burma's army and the rape of ethnic women
- ²¹¹ Interview in Pyay, 10 December 2014
- ²¹² Referring to a case in Pyay Township, 2014.
- ²¹³ Roundtable in Yangon, 22 November 2014
- ²¹⁴ Interview in Yangon, 4 October 2014
- ²¹⁵ Referring to a case in Rzua Township, June 2014.
- ²¹⁶ Women's League of Burma (2008) 'CEDAW Shadow Report', http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/docs/ngos/Women_Burma42.pdf
- ²¹⁷ The National Strategic Plan for the Advancement of Women 2013-2022 was published in 2013 but is relatively unheard of among civil society in Myanmar <http://www.mm.undp.org/content/myanmar/en/home/presscenter/pressreleases/2013/10/strategicplanwomen.html>

ARTICLE 19

Free Word Centre
60 Farringdon Road
London
EC1R 3GA
United Kingdom

T: +44 20 7324 2500

F: +44 20 7490 0566

E: info@article19.org

W: www.article19.org

Tw: @article19org

Fb: facebook.com/article19org

ISBN: 978-1-910793-08-4

© ARTICLE 19, 2015

This work is provided under the Creative Commons Attribution-Non-Commercial-ShareAlike 2.5 licence. You are free to copy, distribute and display this work and to make derivative works, provided you: 1) give credit to ARTICLE 19; 2) do not use this work for commercial purposes; 3) distribute any works derived from this publication under a licence identical to this one. To access the full legal text of this licence, please visit: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/legalcode>. ARTICLE 19 would appreciate receiving a copy of any materials in which information from this report is used.

ဤစာတမ်းကို Creative Commons Attribution-Non-Commercial-ShareAlike 2.5 licence ဖြင့်ထုတ်ဝေသည်။ လွတ်လပ်စွာကူးယူဖော်ပြအသုံးပြုနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ARTICLE 19 အား အသိအမှတ်ပြု ဖော်ပြရမည်။ စီးပွားရေးဖြစ် သုံးစွဲခြင်းမပြုရ။ ဤစာတမ်းမှ ဆင့်ပွားသာယာကျမ်းများကို အလားတူ licenceဖြင့် ထုတ်ဝေရမည်။ ယခု licence အကြောင်းကို <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/legalcode> တွင်ကြည့်ပါ။ ယခုအစီရင်ခံစာပါ အချက်အလက်များကို အသုံးပြုလျှင် အသုံးပြုသော စာအုပ်စာတမ်းမိတ္တူ ပို့ပေးပါက ကျေးဇူးတင်ပါမည်။

ARTICLE 19

23/24, Yangon Insein Road, 1st floor
9-ward
Hlaing Township
Yangon, Myanmar

T: +95 925 348 1638

E: myanmar@article19.org

Tw: @article19asia

Women in Myanmar have inspired political leadership, reported fearlessly on current events and played a leading role in civil society. As a result, however, they have faced a multitude of legal and policy restrictions and arbitrary punishments.

မြန်မာအမျိုးသမီးများသည် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်ပိုင်းကို လှုပ်လှုပ်ရှားရှားဖြစ်စေအောင် မျက်မှောက်ရေးရာများ၌ အကြောက်အရွံ့ကင်းစွာ သတင်းရယူလျက် အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။ သို့တစေ ဥပဒေနှင့် မူဝါဒရေးရာ ကန့်သတ်ချက်များ၊ တဖက်သတ် အပြစ်ဒဏ်များနှင့် ရင်ဆိုင်ကြရပါသည်။

DEFENDING FREEDOM OF EXPRESSION AND INFORMATION

ARTICLE 19 Free Word Centre 60 Farringdon Road London EC1R 3GA
တိုက်အမှတ် (၂၃/၂၄) ပထမထပ် ရန်ကုန် - အင်းစိန်လမ်းမကြီး (၉)ရပ်ကွက်၊ လှိုင်မြို့နယ် ရန်ကုန်၊
မြန်မာ ဇုန်း ၀၉၂၅၃၄၈၁၆၃၈

T +44 20 7324 2500 F +44 20 7490 0566
E info@article19.org W www.article19.org Tw [@article19org](https://twitter.com/article19org) facebook.com/article19org